

Központi Statisztikai Hivatal

Tájékoztatási főosztály
Területi tájékoztatási osztály

**A KISTÉRSÉGEK TÁRSADALMI, GAZDASÁGI
HELYZETE**

KÖZÉP-MAGYARORSZÁG

Budapest, 2006

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
Tájékoztatási főosztály, Területi tájékoztatási osztály, 2006

ISBN 963 215 953 5 ö
ISBN 963 215 954 3

Főosztályvezető:

Németh Eszter

Osztályvezető:

Vida Judit

Készítették:

Bakos Norbert
Brinszkyné Hidas Zsuzsanna
Kezán András
Pásztor László

Sorozatszerkesztő:

Juhászné dr. Hantos Éva vezető főtanácsos, Területi tájékoztatási osztály

A „Magyarország területfejlesztési-statisztikai kistérségeinek rendszere, társadalmi-gazdasági típusai”
c. első fejezet Faluvégi Albert, a KSH statisztikai tanácsadója munkája.

Számítástechnikai feldolgozás: Fischer Tiborné

Borítóterv: Rába Judit

*Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével, történhet!
A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.*

A KSH Területi tájékoztatási osztály kiadványai
megrendelhetők:
KSH Statisztikai Szolgáltatások Osztálya
1024 Budapest, Keleti Károly u. 5–7. Telefon: 345-6570 Telefax: 345-6699

megvásárolhatók:
Statisztikai Szakkönyvesbolt
1024 Budapest, Keleti Károly u. 10. Telefon: 212-4348

KSH az interneten: www.ksh.hu

KSH Házinyomda – 2006

TARTALOM

BEVEZETŐ	5
1. MAGYARORSZÁG TERÜLETFEJLESZTÉSI-STATISZTIKAI KISTÉRSÉGEINEK RENDSZERE, TÁRSADALMI-GAZDASÁGI TÍPUSAI	6
1.1. A területfejlesztési-statisztikai kistérségek rendszere	6
1.2. A kistérségi rendszer főbb jellemzői	8
1.3. A kistérségek fejlettségi különbségei.....	8
2. PEST MEGYE KISTÉRSÉGEINEK TELEPÜLÉSSZERKEZETE ÉS NÉPESSÉGE.....	13
2.1. Településszerkezet	13
2.2. Népeség, népmozgalom.....	16
2.3. A népeség nemek és korösszetétel szerint.....	19
2.4. A népeség iskolázottsága.....	21
3. A KISTÉRSÉGEK GAZDASÁGA	22
3.1. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatottság.....	22
3.2. Munkanélküliség	25
3.3. Vállalkozások, vállalkozási aktivitás	26
3.4. Külföldi érdekeltségű vállalkozások	28
3.5. Kereskedelem	31
3.6. Idegenforgalom, vendéglátás	33
3.7. Önkormányzatok költségvetése	35
3.8. Jövedelmek.....	37
4. A KISTÉRSÉGEK INTÉZMÉNYRENDSZERE ÉS INFRASTRUKTÚRÁJA.....	39
4.1. A megye intézményközpontjai.....	39
4.2. Körzeti, kistérségi feladatokat ellátó intézményrendszer	40
4.3. Alapfokú ellátást szolgáló települési infrastruktúra	44
TÁBLÁZATOK	53
FÜGGELÉK.....	67
A kistérségek fejlettsége vizsgálatának módszeréről.....	68
A Pest megyei területfejlesztési-statisztikai kistérségek településjegyzéke	70
Módszertani megjegyzések.....	72

Bevezető

Az új évezred elején Magyarország gazdasági és társadalmi térszerkezete, térségi és települési tagoltsága alapvetően eltér a 15–20 évvel korábbiaktól. Okkal beszélnek a szakértők nemcsak új társadalmi-gazdasági berendezkedésről, jogállamról és piacgazdaságról, hanem új területi szerkezetéről is.

A mai területi szerkezetben is fellelhetők hosszú távú determinációk, ugyanakkor a gazdaság és a társadalom mai térbeli működése és szerveződése a múlt folyamataiból már nem vezethető le. A fő mozgásirányokat a rendszerváltás után kialakult új struktúrák, új gazdasági szereplők és társadalmi intézmények formálják. Egyre erősebben hatnak a globalizálódás folyamatai, valamint az információs rendszerek kialakításának és a környezet védelmének felértékelődött problémái.

Az átmenet periódusa, a kilencvenes évtized a regionális folyamatok szempontjából nem tekinthető egységes, homogén időszaknak. Első felét a korábbi rendszer struktúráinak leépülését kísérő krízisjelenségek uralták. A térszerkezetet meghatározó társadalmi-gazdasági folyamatok az 1990-es évek közepétől megváltoztak, az új térszerkezetben érzékelhetően megjelentek a megújulás – elsősorban gazdasági – jegyei.

A Központi Statisztikai Hivatal 2000-ben jelentkezett a Magyarország kistérségeit bemutató régiós sorozatával, amelyben a helyzetértékelés elsősorban az 1988–1998. éveket fogta át, a piacgazdaságra való átmenet időszakát. 2004 elejétől módosult a kistérségi terület-beosztási rendszer, s az Európai Unió tagjává válva a kistérség lett a területfejlesztés alapegysége. A kistérségek különösen az Európai Unió 2007–2013 közötti kohéziós politikájának időszakában értékelődnek fel, válnak a projektgenerálás és megvalósítás színterévé.

Az ország 7 régiójában található kistérségek jelenlegi helyzetének bemutatására a KSH újabb kiadványsorozatát állított össze, ismertetve a térségek településszerkezetét, népességének, gazdaságának főbb jellemzőit, intézményrendszerét és infrastrukturális ellátottságát.

A közép-magyarországi régió 16 kistérségre tagolódik, ebből 15 Pest megyében található, míg Budapest egésze egy kistérséget alkot. Ebben a régióban Budapest akkora súlyt képvisel, mely nem összevethető a többi kistérségével, ezért adatai a táblázatos részben szerepelnek, a szöveges elemzés azonban csak Pest megye kistérségeit vizsgálja.

1. Magyarország területfejlesztési-statisztikai kistérségeinek rendszere, társadalmi-gazdasági típusai

1.1. A területfejlesztési-statisztikai kistérségek rendszere

Az Országos Területfejlesztési Tanács 2001. december 13-ai ülése fogadta el, az FVM-KSH közös előterjesztése alapján a kistérségi rendszer felülvizsgálatának legutóbbi programját, amelyet – részben a népszámlálási eredmények elkészültének szükségszerű kivárása, részben a terület-beosztási rendszerrel szemben megfogalmazott újabb igények kielégíthetőségének vizsgálata miatt – a korábbi felülvizsgálatnál hosszabb idő alatt lehetett végrehajtani, befejezése és a módosított rendszer hatályba léptetése csak 2004 elején vált lehetségessé.

A területfejlesztési-statisztikai kistérségek, 2004. január 1.*

Főváros, megye	Kistérség	Ebből: új kistérség	Kistérség-váltás (új kistérség vagy átsorolás)	Ebből		Település összesen
				új kistérség	átsorolás	
Budapest	1	–	–	–	–	1
Bács-Kiskun	10	–	–	–	–	119
Baranya	9	1	39	20	19	301
Békés	8	2	20	16	4	75
Borsod-Abaúj-Zemplén	15	4	63	61	2	357
Csongrád	7	–	3	–	3	60
Fejér	10	3	30	24	6	108
Győr-Moson-Sopron	7	1	25	18	7	182
Hajdú-Bihar	9	2	22	22	–	82
Heves	7	1	19	13	6	119
Jász-Nagykun-Szolnok	7	1	5	5	–	78
Komárom-Esztergom	7	–	–	–	–	76
Nógrád	6	–	1	–	1	129
Pest	15	1	20	8	12	186
Somogy	10	1	14	13	1	245
Szabolcs-Szatmár-Bereg	11	1	32	17	15	229
Tolna	5	–	–	–	–	108
Vas	9	–	–	–	–	216
Veszprém	9	–	2	–	2	217
Zala	6	–	–	–	–	257
ÖSSZESEN	168	18	295	217	78	3 145

A kistérségek új rendszerét a kistérségek megállapításáról, lehatárolásáról és megváltoztatásának rendjéről szóló 244/2003. (XII. 18.) kormányrendelet tette közzé, 2004. január 1-jei határnapal.

A új rendszert megerősítette a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. törvény, amely mellékletében szintén felsorolja a kistérségeket, a kistérségekbe tartozó településeket és a kistérségek székhelyét.

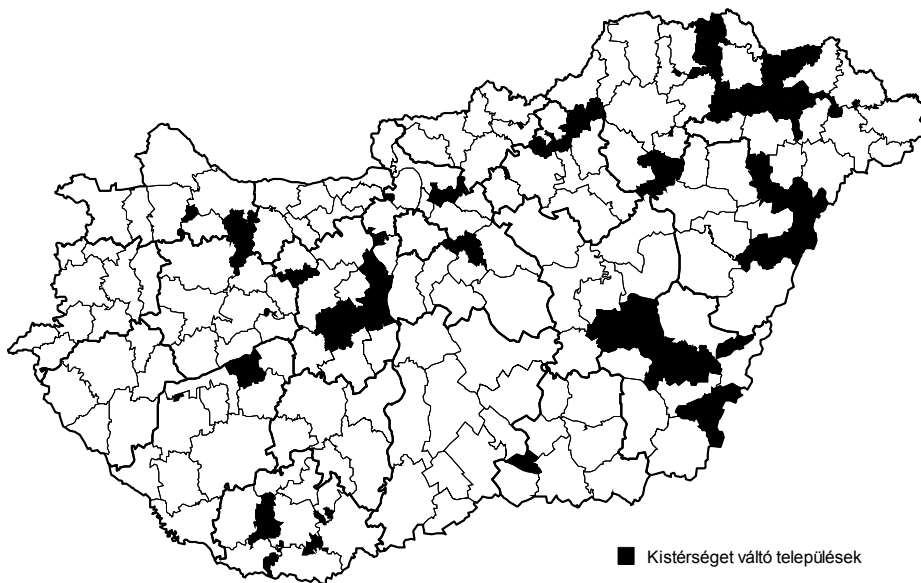
* A területfejlesztési-statisztikai kistérségek rendszere 2004. január 1-je óta nem változott, a 2006 eleji állapotot megegyezik a hivatkozott jogszabályokban kihirdetettekkel.

A felülvizsgálat eredményeként a kistérségek száma 18-cal nőtt, a régi, 150 kistérség közül 60-ban volt változás, kiválások, átsorolások miatt csökkent, illetve nőtt településeik száma. A térséget váltó települések száma összesen 295 volt, közülük az új kistérségekbe összesen 217 település került át, s térséget váltott még további 78 település.

A 18 új kistérség:

Baranya megyében a Szentlőrinci,
Békés megyében a Békési és a Gyulai,
Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az Abaúj–Hegyközi, a Bodrogi, a Mezőcsáti és a Tokaji
Fejér megyében az Abai, az Adonyi és az Ercsi,
Győr-Moson-Sopron megyében a Pannonhalmi,
Hajdú-Bihar megyében a Derecske–Létavértesi és a Hajdúhadházi,
Heves megyében a BÉlapátfalvai,
Jász-Nagykun-Szolnok megyében a Mezőtúri,
Pest megyében a Veresegyházi,
Somogy megyében a Balatonföldvári és
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az Ibrány–Nagyhalászi kistérség.

A 2002–2003-as felülvizsgálat alapján térséget váltó települések

A változások szükségessé tették a területfejlesztés kedvezményezett térségeinek ismételt meghatározását is, hiszen megváltozott az a tér, amelyben a kistérségek helyzetét mérni szükséges, számottevően nőttek a különbségek a kedvező és a kedvezőtlen adottságú térségek között. A területfejlesztés kedvezményezett térségeinek ma is érvényes jegyzékét a 64/2004. (IV. 15.) kormányrendelet tette közzé.

1.2. A kistérségi rendszer főbb jellemzői

A statisztikai kistérségek közül már kettő áll „csak” a központi városból: az ország fővárosa, Budapest mellett Debrecen, a második legnépesebb város. 2005. január 1-jén kettőnek volt község a székhelye, a 2005. július 1-jei határnappal a várossá lett községek között volt Óriszentpéter is, így jelenleg csak az Abai kistérség központja község. A 168 kistérségből 73-ban a székhely város mellett több város is szerepel. A két várossal rendelkező kistérségek száma 38, a hárommal rendelkezőké 25, a négyvel rendelkezőké 7, az öttel rendelkezőké 2 és a hattal rendelkezőké 1.

A kistérségek méretei – lényegükből fakadóan – nem arányosak. Nagyobb lélekszámú centrumhoz nagyobb népességű vonzáskörzet tartozik. A településszerkezeti jellemzőkből adódóan, az aprófalvas vidékeken egyes központokhoz lényegesen több település tartozik, mint pl. az alföldi térségekben. Legtöbb a település az aprófalvas területek egyes körzeteiben: a Zalaegerszegi kistérségben 79, a Kaposváriban 77, a Siklósiban 53 és a Lentiben 51. Az alacsony településszám elsősorban az Alföld körzeteire jellemző. Hajdú-Bihar megye 3, Bács-Kiskun és Csongrád megye 2–2, Pest megye 1 kistérsége áll legfeljebb 4 településből.

Budapest után a legnépesebbek a vidéki nagyvárosok térségei, sorrendben a miskolci, a szegedi és Debrecen városa, ahol 2005. január 1-jén a lakónépesség rendre meghaladja a 200 ezer főt. A 100–200 ezer fős 13 vidéki kistérség között 9 megyeszékhelyek kistérsége, a további 4 Pest megyei, főként főváros környéki kistérség. A további megyeszékhelyek közül 80–100 ezer fő a lakosa Tatabánya, Szekszárd és Veszprém térségének, míg a Salgótarjáni kistérség népessége 68 ezer fő. Ugyanakkor 31 kistérség – ebből 17 dunántúli – lakónépessége nem éri el a 20 ezer főt.

Az egy településre jutó lakónépesség általában a nagyhatárú, nagy-, illetve többvárosos alföldi térségekben haladja meg a 10 ezer főt. Ezek: Hajdúböszörmény, Szeged, Nyíregyháza, Békéscsaba és Hódmezővásárhely térsége; továbbá néhány főváros környéki kistérség, így a Dunakeszi, a Budaörsi és a Gyáli kistérség 2005 elejei lakónépességének átlaga is.

A legalacsonyabb az átlagnépesség az aprófalvas térségek azon kistérségeiben, ahol a központ kis-, illetve középváros. 24 kistérségben marad 1000 fő alatt az átlagos lakónépesség, ezek közül a Lenti, a Selyei és az Óriszentpéteri kistérségé nem érte el az 500 lakost.

1.3. A kistérségek fejlettségi különbségei*

A piacgazdaságra való átmenet során kialakult térszerkezetben jóval tagoltabb és eltérő növekedési pályákon haladó térségtípusok különíthetők el.

A kedvező „dinamikusan fejlődő” és „fejlődő” térségekben él az ország népességének 57%-a. A kitörési esélyeket is felmutató „felzárkózó” térségekben a vidék népességének közel 30%-a él, míg a „stagnáló” és a „lemaradó” térségek a vidéki népességből 13, illetve 9%-ot képviselnek.

A kistérségtípusok területi eloszlása jól szemlélteti az ország térszerkezetében meglévő különbségeket. Amíg a „dinamikusan fejlődő” 24 térségből 21 található Közép-Magyarországon és a dunántúli régiókban, addig Észak-Magyarországon és a két alföldi régióban csak 3 ilyen térség van, s a 33 „fejlődő” térségnek is csak alig egynegyede (8) van az utóbbi régiókban.

* A kistérségek fejlettsége vizsgálatának módszerét a Függelék tartalmazza.

A kistérségek és népességük típusok és régiók szerint

Megnevezés	Dinamiku- san fejlődő	Fejlődő	Felzárkózó	Stagnáló	Lemaradó	Összesen
	térségek					

Száma

Közép-Magyarország	8	5	3	–	–	16
Közép-Dunántúl	9	6	9	2	–	26
Nyugat-Dunántúl	4	7	11	–	–	22
Dél-Dunántúl	–	7	6	7	4	24
Észak-Magyarország	1	3	13	6	5	28
Észak-Alföld	1	3	1	11	11	27
Dél-Alföld	1	2	14	3	5	25
ÖSSZESEN	24	33	57	29	25	168

Népessége, 2005. január 1.

Közép-Magyarország	2 369 796	274 580	196 596	–	–	2 840 972
Közép-Dunántúl	519 692	236 086	307 129	47 990	–	1 110 897
Nyugat-Dunántúl	489 549	224 317	286 482	–	–	1 000 348
Dél-Dunántúl	–	411 967	293 499	203 213	68 786	977 465
Észak-Magyarország	79 484	165 341	694 976	221 770	109 540	1 271 111
Észak-Alföld	204 297	297 010	88 097	489 535	462 879	1 541 818
Dél-Alföld	168 704	275 506	637 454	125 614	147 660	1 354 938
ÖSSZESEN	3 831 522	1 884 807	2 504 233	1 088 122	788 865	10 097 549

Népesség, ország összesen = 100,0

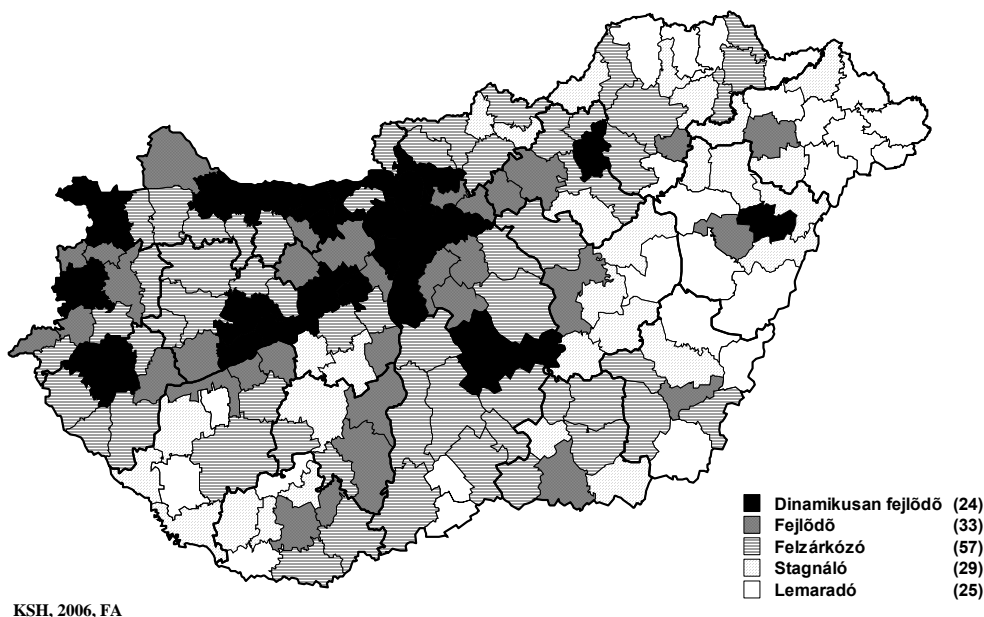
Közép-Magyarország	23,5	2,7	1,9	–	–	28,1
Közép-Dunántúl	5,1	2,3	3,0	0,5	–	11,0
Nyugat-Dunántúl	4,8	2,2	2,8	–	–	9,9
Dél-Dunántúl	–	4,1	2,9	2,0	0,7	9,7
Észak-Magyarország	0,8	1,6	6,9	2,2	1,1	12,6
Észak-Alföld	2,0	2,9	0,9	4,8	4,6	15,3
Dél-Alföld	1,7	2,7	6,3	1,2	1,5	13,4
ÖSSZESEN	37,9	18,7	24,8	10,8	7,8	100,0

A „felzárkózó” térségek 19, illetve 50%-ot képviselnek Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon, ugyanakkor Észak-Magyarországon és az Észak-Alföldön súlyuk 46, illetve 4%, míg a dél-alföldi régió kistérségeinek 56%-a tartozik ebbe a típusba. Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon a „dinamikusan fejlődő”, a „fejlődő” és a „felzárkózó” térségek mellett „stagnáló” és „lemaradó” térség nincs, „lemaradó” típus nem fordul elő a közép-dunántúli régióban sem. A legtöbb, 11 „stagnáló” térség Észak-Alföldön van, míg Észak-Magyarországon 6, Dél-Dunántúlon 7 és Dél-Alföldön 3 található ebből a típusból.

A 25 „lemaradó” térségből 21 van az ország keleti felén, s 4 Dél-Dunántúlon. Észak-Alföld térségeinek 41%-a, Észak-Magyarország térségeinek 18%-a tartozik ebbe a típusba. Dél-Dunántúlon számuk a térségek hatoda, ugyanakkor Dél-Alföldön az 5 „lemaradó” térség az összesnek egyötöde.

A térségtípusok eloszlása eléggé mozaikszerű, s a már említett kivételektől eltekintve a régiók többségében a típusok majd mindegyike előfordul. Három régióban – Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld – mindegyik típus jelen van, Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon a „stagnáló” és a „lemaradó”, Közép-Dunántúlon a „lemaradó”, Dél-Dunántúlon a „dinamikusan fejlődő” típus hiányzik.

A kistérségek társadalmi, gazdasági helyzete, 2004

KSH, 2006, FA

Az új térszerkezetben világosan kirajzolódik a legszembetűnőbb változás, a középhegység térségébe települt északkelet-délnyugati nehézipari tengely összeomlása. Az északi megyék kohászata mára már teljesen visszafejlődött, ugyanakkor a dunántúli ipari térségekben gyorsuló ütemben újult meg Komárom és Veszprém megye gazdasága. Az iparágak közül ebben a zónában a gépipar és a vegyipar fejlődött, ugyanakkor a bővülő szolgáltatási tevékenység is egyre több embert foglalkoztat.

A térség sok iparvárosa ma csak vegetál, Ózd és Bátorfőterenyé térsége ma is csak a stagnálók körébe tartozik. Dinamikusan fejlődik ugyanakkor Székesfehérvár, s az utóbbi években felzárkózott hozzá Tatabánya is. Ez a fejlődés nem csak a kistérségeik, hanem a megyéjük fejlődését is meghatározza.

A „dinamikusan fejlődő” kistérségek elhelyezkedésében jól érzékelhetőek a nyugati országrész dinamikus tengelyei: a Budapest–Esztergom–Tata–Győr–Sopron vonal és a Budapest–Székesfehérvár–Balaton vonal is. Kiegészíti ezt a nyugati határszélen Szombathely városának a térsége, s ebbe a kategóriába „emelkedett” az utóbbi években Zalaegerszeg térsége is. Az említett tengelyek menti térségeken kívül a keleti országrészben csak 3 „dinamikusan fejlődő” kistérség van. Észak-Magyarországon Eger térsége, az Alföldön a már térség nélküli Debrecen, s újabban már Kecskemét térsége is ebbe a kategóriába tartozik. A korábbi vizsgálatunkban a Dunántúlon még dinamikusan fejlődött Mosonmagyaróvár, Csepreg és Keszthely térsége is, valamint Dél-Dunántúl központjának, Pécsnek a térsége, s a Balaton-parti Fonyód és Siófok térsége is. Ezek a térségek az utóbbi évtizedben veszítettek lendületükből, akárcsak a Dél-Alföldön Szeged és térsége.

A „fejlődő” térségek részben a már említett tengelyekhez kapcsolódóan, nagyvárosi funkcióik alapján, esetenként külföldi működő tőke telephelyeként, korábbi iparukat továbbfejlesztve, vagy annak munkaerőbázisán, idegenforgalmi adottságaikat kihasználva helyezkednek el. Néhány esetben, az átmenet második felében, a korábban ide tartozó térségek fejlődése lassult, s nem tudták megtartani pozíciójukat ebben a kategóriában. Ilyen

Kaposvár, Miskolc, Orosháza és Hódmezővásárhely térsége. Ebbe a típusba került ugyanakkor át a felzárkózó térségek közül Nyíregyháza, a korábbinál jóval kisebb térségével, valamint Oroszlány térsége, s elsősorban az autópályák hatására Aszód, Dabas és Monor térsége.

A „felzárkózó” térségek Közép-Magyarországon elsősorban a mezőgazdasági dominanciájú, alföldi térségek, kivétel a kedvezőtlen elérésű Szobi kistérség. Észak-Dunántúlon a fejlettebb térségek peremén, azok vonzásában, illetve a kisvállalkozások fejlesztésével igyekeznek megkapaszkodni ezek a térségek, nem kevés sikerrel. Dél-Dunántúlon elsősorban Somogy és Tolna megyében számottevő ez a típus. A felzárkózók száma számottevően nőtt az elmúlt évtizedben. Ide került át a fejlődők közül a dinamikájukból veszített 4 térség. Sokkal pozitívabb az a gyarapodás, amely abból adódik, hogy a korábban „stagnáló” és esetenként „lemaradó” kistérségek a fejlődés jegyeit mutatják. Ilyen Sümeg, Vasvár, Letenye, Sáropatak, Sátoraljaújhely, Füzesabony, Pétervására, Salgótarján, Balassagyarmat, Pásztó és Mórahalom térsége. Fejlődésük alapja térségenként más és más.

A „stagnáló” kistérségek körében jelentősebb változást a fejlődésben előrelépő, korábban „lemaradó” kistérségek e kategóriába kerülése hozott. A hátrányok mérséklődése okán került át ide Szigetvár, Curgó, Ózd, Szikszó, Heves, Bátorfyerenye, Szécsény, Polgár, Törökszentmiklós és Nagykálló térsége.

A „lemaradó” kistérségek száma az utóbbi évtizedben csökkent, annak ellenére, hogy 5, korábban „stagnáló” kistérség ebbe a kategóriába került (Lengyeltóti, Püspökladány, Karcag, Bácsalmás és Jánoshalma térsége), valamint néhány új kistérség (az Abaúj–Hegyközi, a Bodrogközi, a Mezőcsáti és az Ibrány–Nagyhalászi) ilyen minősítést kapott.

Amint azt a térképen kirajzolódó kép is mutatja, a Duna sajátos választóvonalat képez továbbra is. A jobb parti jelentős iparvárosok – Százhalombatta, Dunaújváros, Paks – stabil fejlettségi vonalat alkotnak, melyet a „fejlődő” Szekszárd térsége hosszabbít meg, s északon két új kistérség: Ercsi és Adony térsége egészíti ki. Ugyanakkor a bal parton, Bács-Kiskun megyében „felzárkózó” átmeneti sávot találunk. Itt részben érezhető a főváros vonzóereje, az M5-ös mentén viszonylag kedvező a közlekedésföldrajzi helyzet, lényeges a mezőgazdasági kistermelés, de számottevő külföldi tőke csak Bajára, illetve Kecskemétre és Kiskunfélegyházára jutott el.

A fejlődés és a lemaradás új, térbeli határvonala az ún. „BB” tengely, Balassagyarmat és Békéscsaba vonalában húzódik, amint ezt több tanulmány is megfogalmazta. A tengely sávjában még „dinamikusan fejlődő” térség Eger térsége, „fejlődő” térségek: Gyöngyös, Hatvan, Szolnok, Békéscsaba térsége húzódnak, míg ettől keletre – néhány kivételtől eltekintve – csak „stagnáló” és „lemaradó” térségek helyezkednek el.

Észak-Magyarország és Észak-Alföld kistérségeinek 40, illetve 80%-a, Békés megye térségeinek közel 50%-a „stagnáló” vagy „lemaradó” térség, amelyből szigetként emelkedik ki a dinamikusan fejlődő Eger térsége, valamint a fejlődő Tiszaújváros térsége, s további 17 felzárkózó térség. „Dinamikusan fejlődő” második legnépesebb városunk, Debrecen; „fejlődő”-vé zárkózott fel Nyíregyháza térsége, és ebbe a típusba tartozik az ipari és üdülő funkcióit jól hasznosító Hajdúszoboszló térsége is.

Dél-Dunántúlon a térségek közel felét képviselik a „stagnáló” és a „lemaradó” kistérségek. Egy részük a határ mentén helyezkedik el: Curgó, Barcs, Sellye, illetve azok északi peremén vagy nyúlványain: Nagyatád, Szigetvár, Szentlőrinc, valamint Sásd és Komló kistérsége. A hasonló típusú további térségek a Dunántúlon a megyehatárok mentén kialakult ún. belső periféria „stagnáló” térségei: Fejér megyében Enying és Sárbogárd, Tolna megyében Tamási, Somogy megyében Marcali és Lengyeltóti térsége.

A kistérségek típusok és régiók szerint

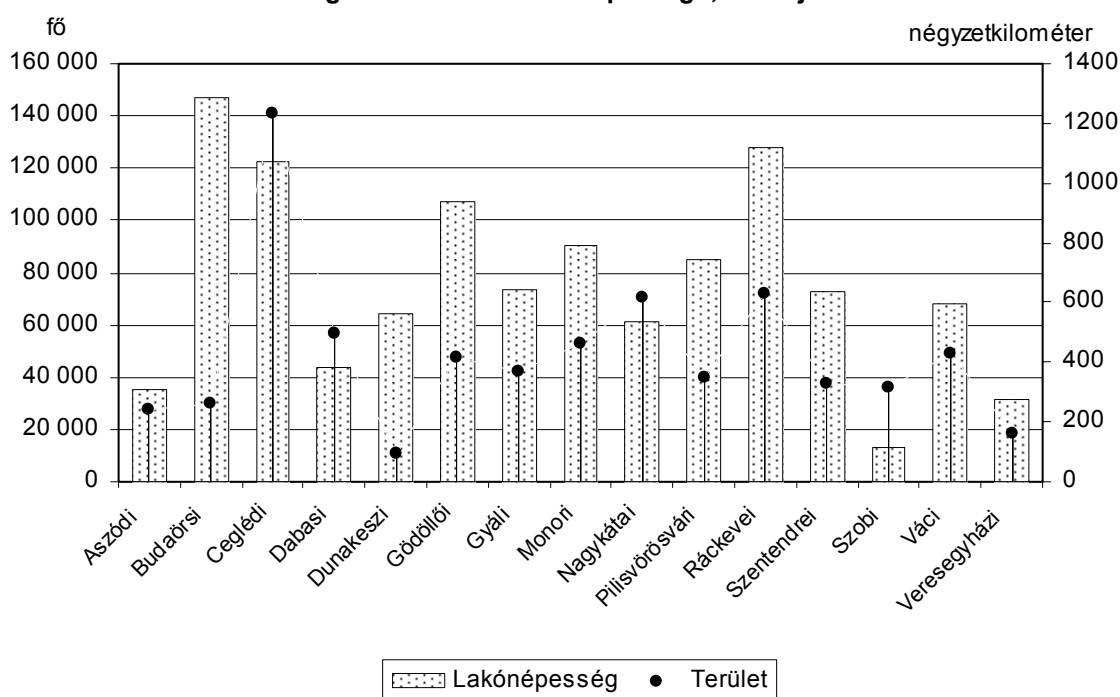
Megnevezés	Dinamikusan fejlődő	Fejlődő	Felzárkózó	Stagnáló	Lemaradó
Közép-Magyarország	Budapest, Budaörsi, Dunakeszi, Gödöllői, Pilisvörösvári, Ráckevei, Szentendrei, Váci	Aszódi, Dabasi, Gyáli, Monori, Veresegyházi	Ceglédi, Nagykátai, Szobi		
Közép-Dunántúl	Székesfehérvári, Gárdonyi, Tatabányai, Esztergomi, Komáromi, Tatai, Veszprémi, Balatonalmádi, Balatonfüredi	Bicskei, Dunaújvárosi, Ercsi, Móri, Oroszlányi, Tapolcai	Abai, Adonyi, Dorogi, Kisbéri, Ajkai, Pápai, Sümegi, Várpalotai, Zirci	Enyingi, Sárbogárdi	
Nyugat-Dunántúl	Győri, Sopron–Fertődi, Szombathelyi, Zalaegerszegi	Mosonmagyaróvári, Csepregi, Körmendi, Kőszegi, Sárvári, Szentgotthárdi, Keszthely–Hévízi	Csornai, Kapuvári, Pannonhalmi, Téti, Celldömölki, Óriszentpéteri, Vasvári, Lenti, Letenyi, Nagykanizsai, Zalaszentgróti		
Dél-Dunántúl		Pécsi, Pécsváradi, Balatonföldvári, Fonyódi, Siófoki, Szekszárdi, Paksi	Mohácsi, Siklósi, Kaposvári, Tabi, Bonyhádi, Dombóvári	Komlói, Szentlőrinci, Szigetvári, Barcsi, Csurgói, Marcali, Tamási	Sásdi, Sellyei, Lengyeltóti, Nagyatádi
Észak-Magyarország	Egri	Tiszaújvárosi, Gyöngyösi, Hatvani	Miskolci, Kazincbarcikai, Mezőkövesdi, Sárospataki, Sátoraljaújhegyi, Tokaji, Bélapátfalvai, Füzesabonyi, Pétervásárai, Salgótarjáni, Balassagyarmati, Pásztói, Rétsági	Ózdi, Szerencsi, Szikszói, Hevesi, Bátorfyerenyi, Szécsényi	Abaúj–Hegyközi, Bodrogközi, Edelényi, Encsi, Mezőcsáti
Észak-Alföld	Debreceni	Hajdúszoboszlói, Szolnoki, Nyíregyházai	Jászberényi	Derecske–Létavétes, Hajdúböszörményi, Hajdúhadházi, Polgári, Kunszentmártoni, Mezőtúri, Tiszafüredi, Török-szentmiklósi, Kisvárdai, Nagykállói, Tiszavasvári	Balmazújvárosi, Berettyó-újfalui, Püspökladányi, Karcagi, Baktalórántházi, Csengeri, Fehérgyarmati, Ibrány–Nagyhalászi, Mátészalkai, Nyírbátori, Vásárosnaményi
Dél-Alföld	Kecskeméti	Szegedi, Békéscsabai	Bajai, Kalocsai, Kiskőrösi, Kiskunfélegyházi, Kiskunhalasi, Kiskunmajsai, Kunszentmiklósi, Gyulai, Orosházi, Szarvasi, Csongrádi, Hódmező-vásárhelyi, Mórahalomi, Szentesi	Békési, Kisteleki, Makói	Bácsalmási, Jánoshalmi, Mezőkovácsházi, Sarkadi, Szeghalomi

2. Pest megye kistérségeinek településszerkezete és népessége

2.1. Településszerkezet

Pest megye kistérségeinek területe, településszáma, lakónépessége jelentősen eltér egymástól. Pest megyében a legnagyobb kiterjedésű, mintegy 1200 km² a 15 településből álló Ceglédi kistérség, amely több mint tízszerese a legkisebb, 3 települést magában foglaló, 91 km² területű Dunakeszi kistérségnek. A 2005. január 1-jei adatok alapján a legnépesebb a megye legnagyobb lélekszámú városát, Érdet magában foglaló Budaörsi kistérség, ahol 10 településen összesen mintegy 150 ezer ember él, ugyanakkor a Szobi kistérséget alkotó 13 település lakóinak a száma mindössze 13 ezer fő.

A kistérségek területe és lakónépessége, 2005. január 1.

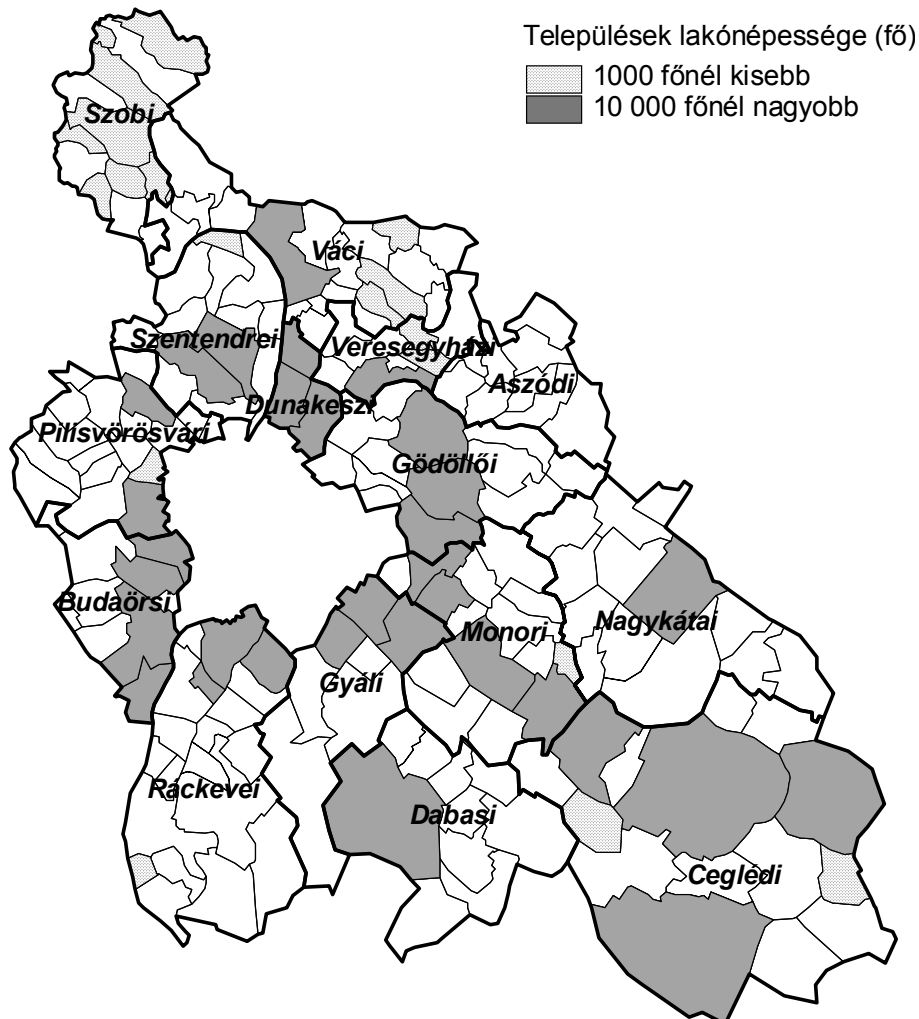

A legnépesebb települések elsősorban a Budapestet körülvevő gyűrűben, valamint a megye délkeleti területein alakultak ki, érintve a Budaörsi, a Dunakeszi, a Gödöllői, a Gyáli, a Monori, a Ráckevei és a Szentendrei kistérséget, a fővárostól távolabb fekvő térségek közül elsősorban a Ceglédit. A Budaörsi kistérség az egyetlen, ahol 50 ezer főnél népesebb város (Érd) található.

Az Aszódi és a Szobi kistérségben nem található 10 000 főnél népesebb település: Aszód térségében a legnagyobb település a 8100 lakosú Tura, a Szobi kistérségben a 3000 lakosú Szob. A kistelepülések jelentősebb számban Szob és Vác térségében fordulnak elő, e két térségben található az 1000 főnél kisebb népességű községek 58%-a.

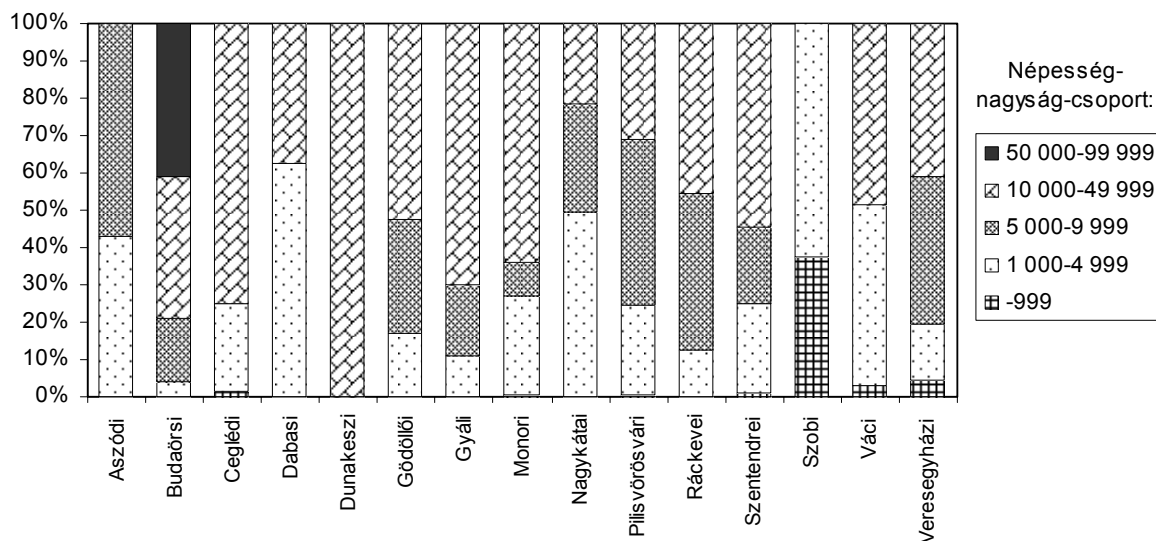
Szob térségében Ipolytölgyes, Perőcsény, Ipolydamásd és Tésa népessége nem éri el az 500 főt, és a térségközpont kivételével a többi település is 2000-nél kisebb lélekszámú. A Váci kistérség 19 települése közül 13 lakónépessége 2000 fő alatti.

A legkisebb és a legnagyobb lélekszámú települések Pest megye kistérségeiben, 2005. január 1.

A Dunakeszi kistérséghez tartozó népesség egésze 10–50 ezer fős népesség-kategóriájú településen él, de a Gyáli, a Ceglédi és a Budaörsi kistérségben is a népesség 70–79%-a lakik 10 ezernél több lakosú településen. A Szobi kistérség teljes lakosságának, a Dabasi és a Váci kistérségben a népesség 63, illetve 51%-ának 5000 főnél kisebb lélekszámú település a lakóhelye.

A népesség megoszlása népességnagyság-csoport szerint, 2005. január 1.

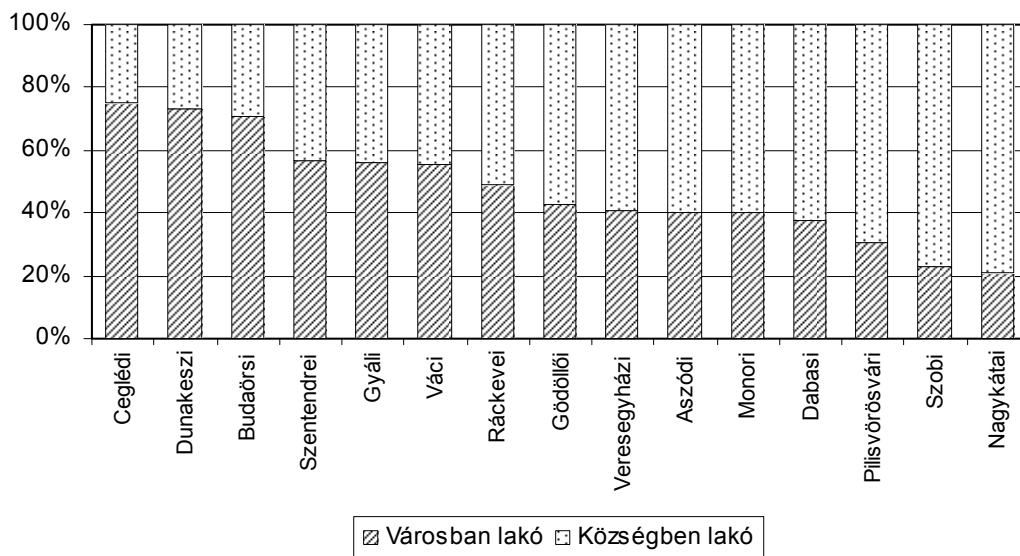
A 2004. január 1-jei közigazgatási állapot szerint a megye 186 települése közül 32 rendelkezett városi ranggal.

A kistérségek közül a Ceglédi és a Ráckevei 4, a Budaörsi és a Szentendrei 3, további hét kistérség 2 várossal rendelkezett. A Dabasi, a Nagykátai, a Szobi és a Veresegyházi kistérségben egyedül a kistérség központja volt város.

2004. július 1-jei hatállyal a köztársasági elnök várossá nyilvánította a Dabasi kistérséghez tartozó Örkényt, a Ráckevei kistérséghez tartozó Szigethalom és Dunavarsány településeket, valamint a Dunakeszi kistérséghez tartozó Fótot, 2005. július 1-jei hatállyal a Gödöllői kistérséghez tartozó Kistarcsát, a Gyáli kistérséghez tartozó Ócsát és Üllőt, valamint a Monori kistérséghez tartozó Pilist.

A 2005. év eleji népességadatok alapján a városi népesség aránya a Ceglédi (75%), a Dunakeszi (73%) és a Budaörsi (71%) kistérségben a legmagasabb, a Szobi és a Nagykátai kistérségben azonban csak minden ötödik személy városiakó.

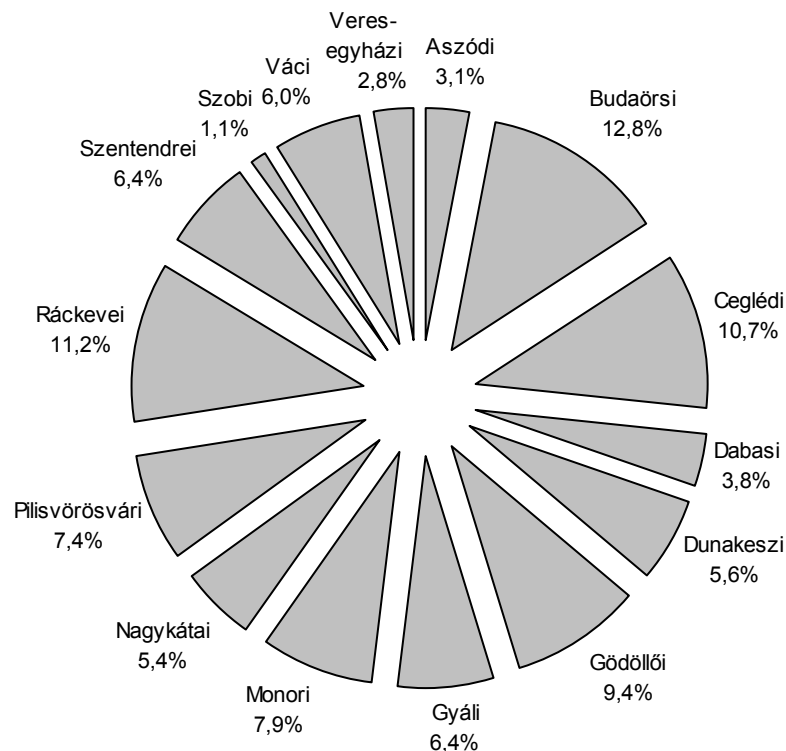
A népesség megoszlása a település jogállása szerint, 2005. január 1.

2.2. Népeség, népmozgalom

A 2005. január 1-jei adatok alapján Pest megye 15 kistérségében összesen 1 millió 144 ezer személy élt. A megye népességének eloszlása az egyes kistérségek között nem egyenletes: a lakónépesség legnagyobb hányada, 13%-a a Budaörsi, ezt követően 11–11%-a a Ráckevei és a Ceglédi kistérségben élt, ugyanakkor mindössze egy százalékta tartozott Szob térségéhez.

A népesség megoszlása kistérségenként, 2005. január 1.

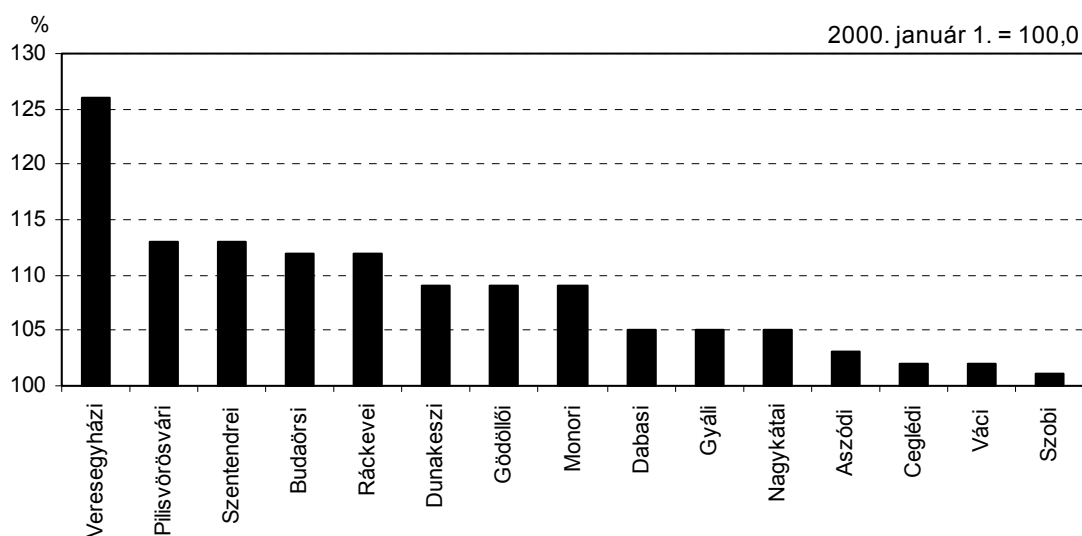

A megyében 2005 elején egy négyzetkilométerre 179 lakos jutott. A legnagyobb népességkoncentráció a Dunakeszi (710 fő/km²) és a Budaörsi (567 fő/km²) kistérséget jellemezte, a legritkábban lakottak a Szobi, a Dabasi, a Ceglédi és a Nagykátai kistérségek, ahol a népsűrűség nem haladta meg a négyzetkilométerenkénti 100 főt.

A 120 fő/km² feletti népsűrűségű településeken lakók aránya a Dunakeszi (100%), a Budaörsi (97%), a Pilisvörösvári (92%) és a Szentendrei (90%) kistérségben a legmagasabb, ugyanakkor Szob térségében 32%, Nagykatá és Dabas térségében 42–43%.

2000–2004 folyamán a megye népessége az országos csökkenéssel szemben 9%-kal emelkedett. Ebben az időszakban valamennyi kistérség népessége gyarapodott. A legnagyobb mértékű, 26%-os növekedés a fejlődő térségek közé sorolt Veresegyházi kistérségben következett be, melynek következtében 2005 elején az itt élők száma meghaladta a 30 ezret. A dinamikusan fejlődő térségek közül 13%-kal nőtt a 85 ezer lakosú Pilisvörösvári és a 73 ezer fős Szentendrei kistérség népessége, 12%-kal a legnépesebb Budaörsi kistérségé. A legkisebb mértékben, 1,0%-kal a 13 ezres lélekszámú Szobi kistérség lakóinak száma emelkedett, de az ugyancsak felzárkózónak minősített Ceglédi és Nagykátai, valamint a fejlődő Dabasi, Gyáli és Aszódi kistérségben sem haladta meg a népességnövekedés az 5%-ot.

A népesség számának változása, 2005. január 1.

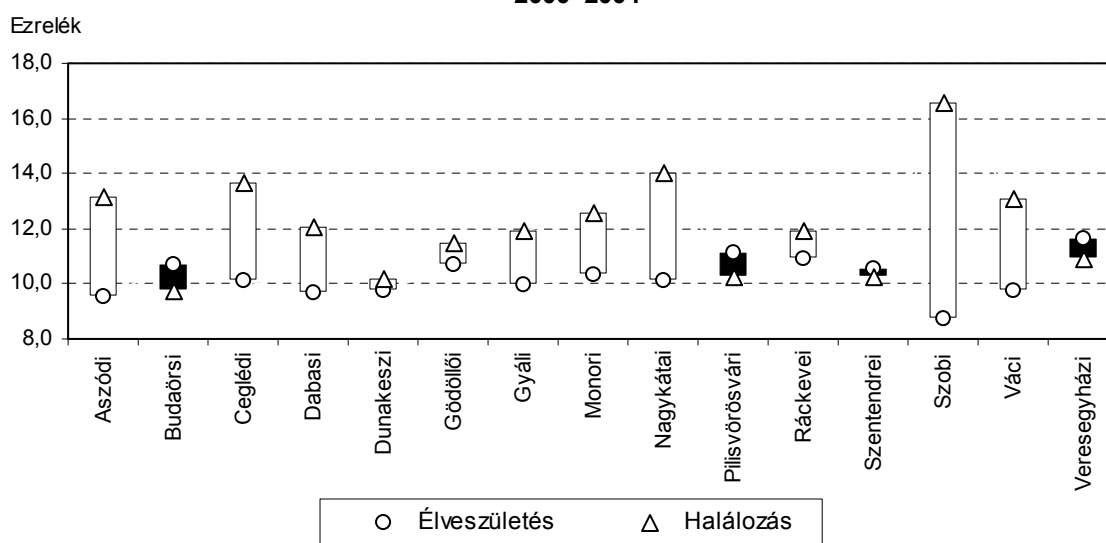
A születések és halálozások különbségeként 2000–2004-ben összesen 7760 fővel csökkent a megye népessége. A megyében évente 1000 lakosra 10,4 élveszületés és 11,8 halálozás jutott, a természetes fogyás népességre vetített évi átlagos értéke 1,4 ezrelék volt.

A népességszámhoz viszonyítva évente átlagosan a legtöbb gyermek Veresegyház (11,6), Pilisvörösvár (11,1) és Ráckeve (10,9) térségében született. A születések népességre vetített aránya a Szobi kistérségben volt a legkedvezőtlenebb (8,7), de a mutató értéke nem érte el a 10 ezreléket az Aszódi, a Dabasi, a Váci és a Dunakeszi kistérségben sem.

A halálozások lakossághoz viszonyított arányát tekintve jelentősebbek a kistérségenkénti különbségek. A vizsgált öt évben átlagosan az 1000 lakosra jutó halálozás Szob térségében volt a legnagyobb (16,5), és Budaörs térségében a legkisebb (9,8), vagyis azokban a kistérségekben, ahol a halálozások szempontjából meghatározó időskorú népesség aránya a legmagasabb, illetve legalacsonyabb volt.

A természetes népmozgalmi folyamatokból adódóan a Budaörsi, a Pilisvörösvári, a Szentendrei és a Veresegyházi kistérségben népességgyarapodás következett be, a többi térségben a halálozások száma meghaladta a születéseket.

Az élveszületések és a halálozások 1000 lakosra jutó évi átlagos száma, 2000–2004

Pest megyében a természetes népmozgalmi folyamatokból eredő népességfogyást ellensúlyozta, sőt meghaladta a vándorlási nyereségből adódó népességnövekedés.

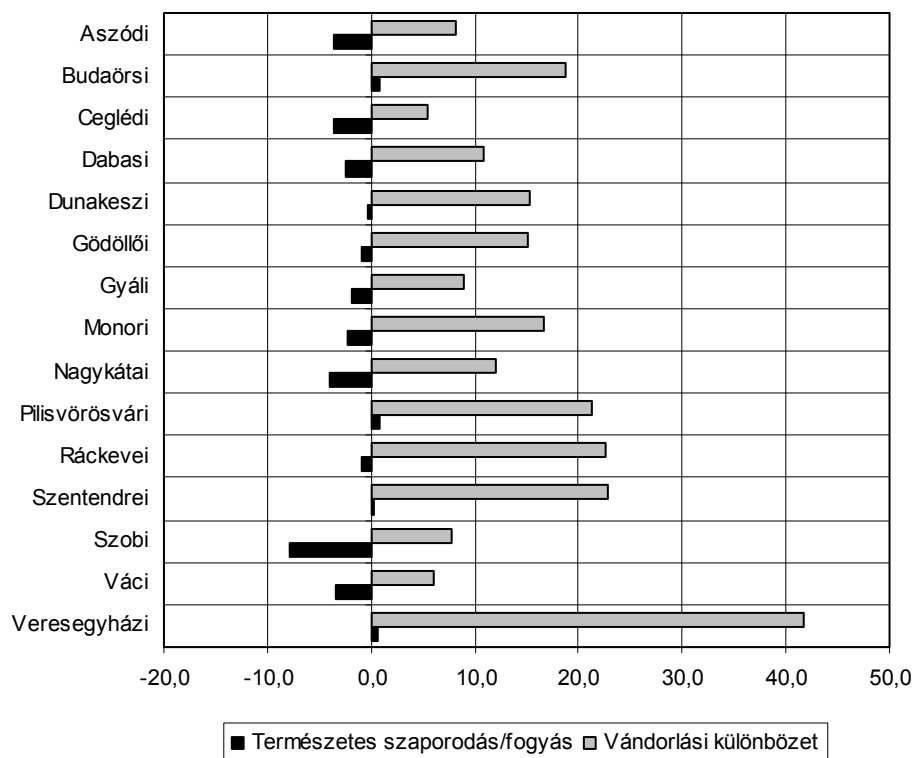
2000 és 2004 között az ország más területeiről 325 ezren telepedtek le Pest megyében, 85 ezerrel többen, mint ahányan a megyéből elköltöztek. A megyébe költözők 48%-a a fővárosból telepedett át, így – bár a vándorlási folyamatok minden kistérségben népességgyarapodást eredményeztek – a legjelentősebb növekedés a fővárossal határos kistérségeket jellemezte.

A vizsgált években a vándorlási nyereség a Ráckevei és a Budaörsi kistérségben volt a legjelentősebb, mindkét térségben meghaladta a 13 ezer főt, ezt követően a sorrendben a harmadik a Pilisvörösvári kistérség, 8500 fővel. Szob térségében az időszak folyamán a kistérségek közül a legkevesebb, mintegy 500 fős vándorlási nyereség keletkezett.

A vándorlási különbözet népességre vetített évi átlagos száma a Veresegyházi kistérségben kiemelkedően magas, 42 ezrelék volt, de jelentős, 19–23 ezrelékes vándorlási nyereség jellemezte Szentendre, Ráckeve, Pilisvörösvár, Budaörs térségét is.

A Ceglédi, a Váci, a Szobi, az Aszódi és a Gyáli kistérségben a vándorlási többlet nem érte el a 9 ezreléket, e kistérségekben természetes fogyáshoz járult az alacsony vándorlási nyereség.

A természetes szaporodás/fogyás és a vándorlási különbözet 1000 lakosra jutó évi átlagos száma, 2000–2004

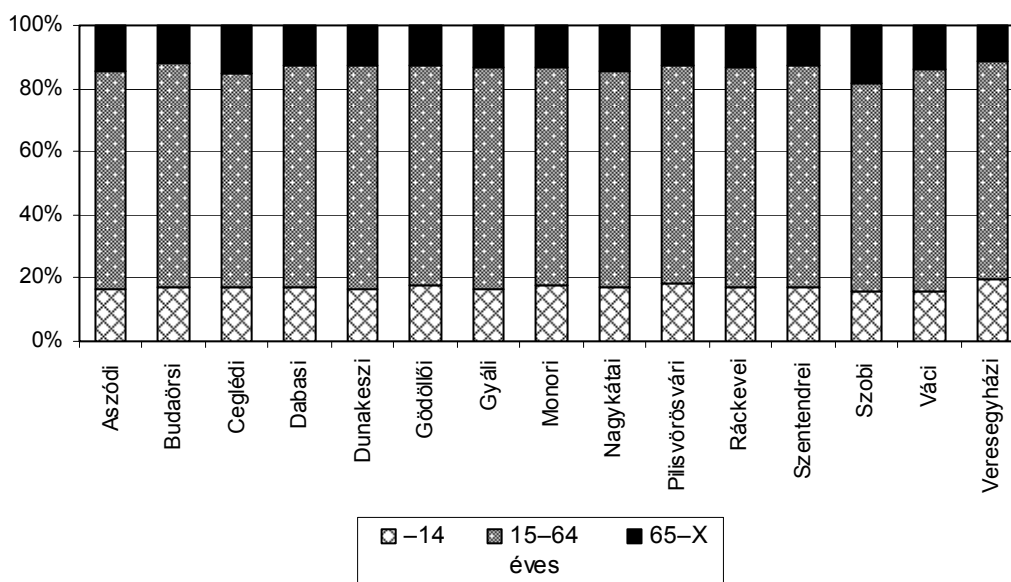

2.3. A népesség nemek és korösszetétel szerint

Pest megyében 2005. január 1-jén 594 ezer nő és közel 550 ezer férfi élt; 1000 férfira 1081 nő jutott. A Ceglédi kistérségben a legmagasabb a nők hányada, itt 1000 férfira átlagosan 1103 nő jutott. A nemek aránya Veresegyház térségében a legkiegyenlítettebb, ahol az 1000 férfira jutó nők száma 1058.

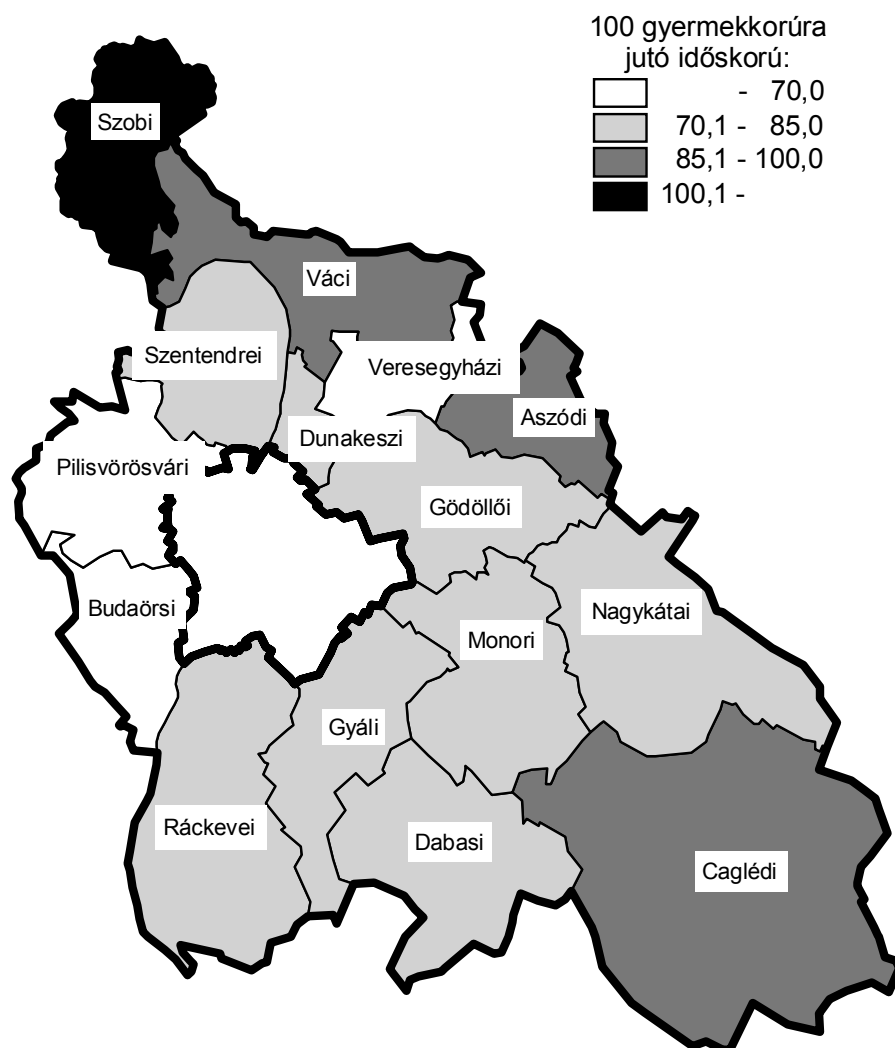
A megye népességének korösszetétele az országosnál valamelyest kedvezőbb. A lakosság 17%-a gyermekkorú, 13%-a 65 éves és idősebb. A gyermekkorú népesség részesedése a Veresegyházi kistérségben a legmagasabb, itt minden ötödik személy 15 évesnél fiatalabb, és az átlagosnál jóval kisebb, 12% a 65 éves és idősebbek aránya. A másik szélső értéket Szob és térsége képviseli, ahol a kistérségek közül a legkisebb, 16% a gyermekkorúak, és a legnagyobb, 18% az időskorúak hányada.

A népesség korösszetétele, 2005. január 1.

A 2005. év eleji adatok alapján 100 gyermekkorú lakosra átlagosan 77 időskorú személy jutott. A mutató értéke Veresegyház (59), Pilisvörösvár (68) és Budaörs (69) térségében a legkedvezőbb, azaz elsősorban azokban a kistérségekben, ahol a természetes népmozgalmi folyamatok népességnövekedést eredményeztek. Ezzel párhuzamosan Aszód, Cegléd, Nagykáta, Vác és Szob térségében, ahol a természetes fogyás fajlagos mutatója a legkedvezőtlenebb, az öregedési index is magasabb az átlagosnál. A 65 évesek és idősebbek aránya egyedül a Szobi kistérségben haladja meg a gyermekekét: itt 113 időskorú jut 100 gyermekkorú lakosra.

**100 gyermekkorúra jutó időskorú népesség Pest megye kistérségeiben,
2005. január 1.**

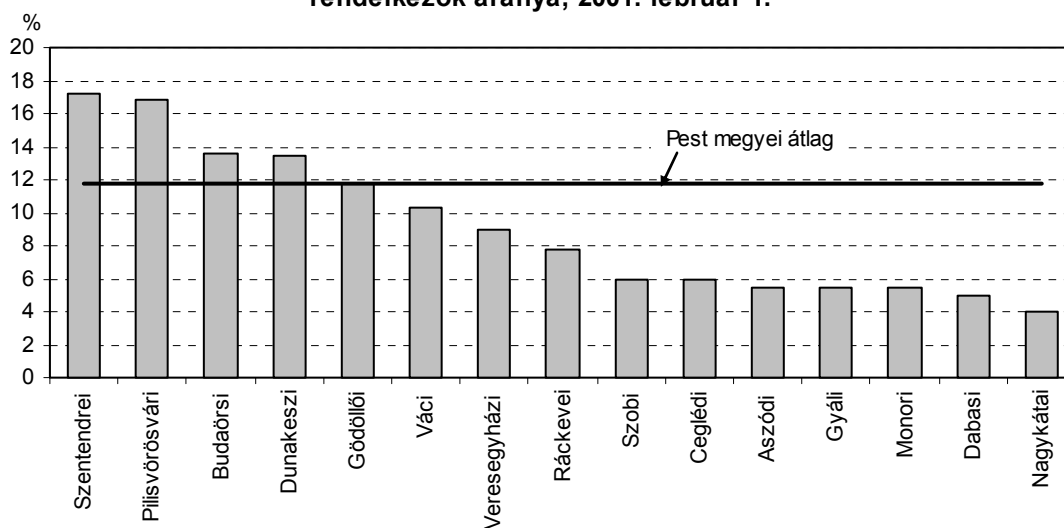
Az eltartottsági ráta (a 0–14 évesek, valamint a 65 éves és idősebbek aránya a 15–64 évesekhez képest) 2005 elején a megyében átlagosan 44% volt. A gyermek- és az időskorú népesség eltartottságának mutatója a népesség korösszetétele miatt eltérő: a kistérségek többségénél a gyermekkorúak eltartottsági rátája magasabb (23–28%), kivételt képez az időskorúak magas hányada miatt a Szobi kistérség.

2.4. A népesség iskolázottsága

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint Pest megyében a 15 éves és idősebb népesség 90%-a végezte el legalább az általános iskola 8. évfolyamát. A 18 éves és idősebb népesség 38%-a legalább középiskolai érettségivel, és a 25 éves és idősebbek 12%-a egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkezik.

Az egyes kistérségek népességének iskolázottsági szintje jelentős eltéréseket mutat. A legalább érettségivel rendelkezők aránya a megyére jellemzőnél lényegesen magasabb a főváros közeli Szentendrei (47%), a Pilisvörösvári és Dunakeszi (46%), a Budaörsi (44%), a Gödöllői és Váci (41%) kistérségben, ugyanakkor Nagykáta és Dabas térségében az átlagnál jóval alacsonyabb (22–23%). A 25 éves és idősebb korcsoportba tartozók körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők részesedése a Szentendrei és a Pilisvörösvári kistérségben számottevő (17%). A mutató értéke Budaörs és Dunakeszi térségében is meghaladja a megyére jellemző értéket. Ezekben a kistérségekben elsősorban a térségközpontok lakosságának iskolázottsági szintje kiemelkedő. A felzárkózó és fejlődő kistérségek közül – a Veresegyházi (9%) kivételével – egyetlen térségben sem haladta meg a felsőfokú végzettségűek aránya a 6%-ot.

A 25 éves és idősebb népességből egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya, 2001. február 1.

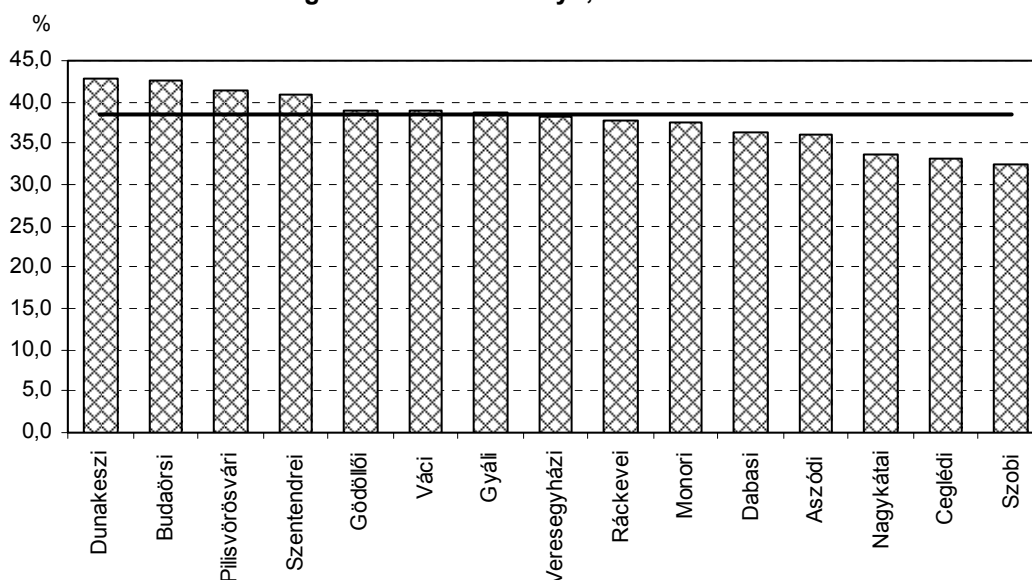

3. A kistérségek gazdasága

3.1. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatottság

A 2001. évi népszámláláskor a megye népességének 38%-a volt foglalkoztatott, a munkanélküliek aránya 3,3%-ot tett ki. Az inaktív keresők aránya 30, az eltartottaké 28% volt.

A foglalkoztatottak aránya, 2001. február 1.

A foglalkoztatottak aránya a megye fővárossal határos térségeiben volt a legmagasabb. A Dunakeszi és a Budaörsi kistérségben élőknek még a Budapesten jellemzőnél is magasabb, 43%-a végzett kereső tevékenységet, de 40% feletti volt a foglalkoztatottak népességén belüli aránya a Pilisvörösvári és Szentendrei kistérségekben is. A fővárostól távolabb eső, felzárkózónak minősített Szobi, Ceglédi és Nagykátai kistérségekben a lakosság 33–34%-a volt foglalkoztatott, ami 9–10 százalékponttal marad el a fent említett térségekben tapasztalt értéktől.

A gazdaságilag inaktívak aránya a három felzárkózó térség mellett a fejlődőnek minősített Aszódi és Dabasi kistérségben volt kiugróan nagy, 60% feletti. A Dabasi kistérség kivételével az inaktív népességén belül az inaktív keresők aránya jóval, 5,6–7,2 százalékponttal meghaladta az eltartottakét.

A kedvezőbb korösszetétellel és munkaerő-piaci viszonyokkal rendelkező Budaörsi, Dunakeszi, Pilisvörösvári és Szentendrei kistérségben a gazdaságilag inaktív népesség részesedése 54–56% között szóródott, s az eltartottak népességén belüli aránya meghaladta az inaktív keresőkét.

A népszámlálás adatai szerint 2001-ben a megyében élő 417 ezer foglalkoztatott közel hattizede nem saját lakóhelyén végezte munkáját. A munkahelyi ingázás nagy súlyát mutatja az is, hogy a Pest megyei településeken foglalkoztatottak 36%-át más településekről bejárók adták.

A foglalkoztatottak száma munkavállalásuk helye szerint, 2001. február 1.

Kistérség	Helyben lakó foglalkoztatott			Más településről jár be dolgozni	Helyben foglalkoztatott együtt	Más településről bejárók a helyben foglalkoztatottak %-ában
	együtt	helyben dolgozik	más településen dolgozik (eljáró)			
Aszódi	12 659	4 604	8 055	2 473	7 077	34,9
Budaörsi	57 729	23 928	33 801	23 000	46 928	49,0
Ceglédi	40 066	25 710	14 356	4 338	30 048	14,4
Dabasi	15 285	8 273	7 012	2 522	10 795	23,4
Dunakeszi	26 074	10 182	15 892	5 811	15 993	36,3
Gödöllői	39 255	16 328	22 927	12 625	28 953	43,6
Gyáli	27 569	11 179	16 390	5 228	16 407	31,9
Monori	32 176	10 706	21 470	3 917	14 623	26,8
Nagykátai	19 829	8 538	11 291	3 076	11 614	26,5
Pilisvörösvári	32 363	11 822	20 541	7 965	19 787	40,3
Ráckevei	44 670	18 683	25 987	10 557	29 240	36,1
Szentendrei	27 668	11 664	16 004	7 397	19 061	38,8
Szobi	4 429	2 225	2 204	1 352	3 577	37,8
Váci	26 591	13 684	12 907	9 082	22 766	39,9
Veresegyházi	10 261	3 233	7 028	1 897	5 130	37,0
MEGYE ÖSSZESEN	416 624	180 759	235 865	101 240	281 999	35,9

A legtöbben a fővároshoz közeli térségekben ingáznak munka- és lakóhelyük között. Ezek közül is kiemelkedik Veresegyház és Monor térsége, ahol a munkavállalók közel héttizede végzi munkáját lakóhelyétől távol. A Pilisvörösvári, Dunakeszi és Aszódi kistérség településein élő foglalkoztatottnak is több mint hattizede ingázik. A helyben foglalkoztatottak aránya csupán a Ceglédi, Dabasi, Váci, valamint a Szobi térségekben haladta meg az 50%-ot.

A legnagyobb munkaerővonzó képességgel a Budaörsi, Gödöllői és Pilisvörösvári kistérségek települései rendelkeznek, ahol a helyben foglalkoztatottak több mint 40%-át a más településekről bejárók adják. A munkahelyi ingázás szerepe a Ceglédi, a Dabasi, a Nagykátai és a Monori térségekben a legkisebb, ahol a foglalkoztatottak harmada, vagy annál kisebb hányada bejáró.

Pest megyében a 2001. évi népszámlálási adatok alapján a helyben lakó foglalkoztatottak közel kétharmada a szolgáltatási jellegű ágazatok valamelyikében dolgozott. A munkavállalók 32%-át alkalmazták az ipar és építőipar területén, míg a mezőgazdaságban mindössze 3,2%-ukat.

A foglalkoztatottak megoszlása gazdasági szektorok szerint, 2001. február 1.

(százalék)

Kistérség	A helyben lakók közül			A helyben dolgozók közül		
	a mezőgazdaságban	az iparban, építőiparban	a szolgáltatásban	a mezőgazdaságban	az iparban, építőiparban	a szolgáltatásban
	foglalkoztatottak aránya					
Aszódi	4,1	38,3	57,6	8,7	25,9	65,4
Budaörsi	1,3	30,5	68,2	1,8	32,2	66,0
Ceglédi	7,7	34,6	57,8	9,8	32,5	57,7
Dabasi	6,7	35,8	57,4	9,4	32,6	57,9
Dunakeszi	1,0	31,7	67,3	1,6	32,6	65,7
Gödöllői	2,2	29,8	68,0	3,6	27,2	69,2
Gyáli	5,2	31,9	62,9	11,6	32,1	56,2
Monori	3,1	32,9	64,0	6,5	27,8	65,7
Nagykátai	5,6	36,0	58,4	10,3	28,6	61,1
Pilisvörösvári	1,6	28,6	69,8	2,5	30,8	66,6
Ráckevei	3,3	33,5	63,2	6,1	30,1	63,7
Szentendrei	2,0	26,0	72,1	3,1	26,6	70,4
Szobi	6,5	28,4	65,1	8,2	16,9	74,9
Váci	1,5	37,7	60,8	1,9	35,9	62,2
Veresegyházi	2,2	31,2	66,6	3,5	25,1	71,4
MEGYE ÖSSZESEN	3,2	32,2	64,6	5,6	30,5	63,9

A foglalkoztatási szerkezetben többek között a földrajzi helyzetből, a demográfiai és településszerkezeti jellemzőkből adódóan számottevőek az eltérések a megye kistérségei között. Az egyes kistérségekben élők közül a tercier ágazatokban dolgozók aránya az erősen városodott, illetve fővároshoz közeli területeken: a Szentendrei, a Budaörsi, a Pilisvörösvári, a Gödöllői kistérségekben volt a legmagasabb, 70%-hoz közeli. Az iparban és az építőiparban dolgozók az Aszódi, a Váci, a Nagykátai és a Dabasi térségekben képviseltek magas, 35% feletti részt. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a Ceglédi térségben a legmagasabb, 7,7%, de az átlagosnál nagyobb a Szobi, Dabasi és Nagykátai térségekben is.

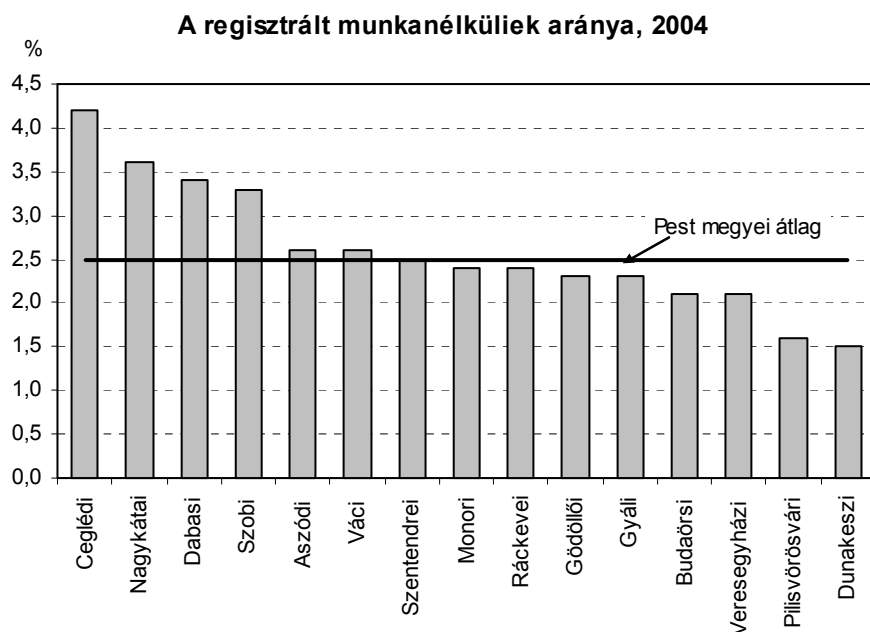
A foglalkoztatás szerkezetének helyi sajátosságait a nagyarányú ingázás miatt a helyben dolgozók gazdasági szektorok szerinti megoszlása jobban jellemzi, mint a helyben lakó foglalkoztatottakra számított mutató. Különbségek főként a mezőgazdasági és ipari, építőipari foglalkoztatottak arányában mutatkoznak. A megyében lakókhöz viszonyítva a helyben munkát vállalók 2,4 százalékponttal nagyobb aránya dolgozik a mezőgazdaság, és 1,7 százalékponttal kisebb aránya az ipar és építőipar területén.

A helyben dolgozókat alapul véve a mezőgazdaság szerepe a Gyáli és a Nagykátai kistérség foglalkoztatásában a legnagyobb, 10% feletti, de jelentős, 8–10% közötti arányt képvisel a Ceglédi, a Dabasi, az Aszódi és a Szentendrei kistérségekben is. A legtöbb ipari, építőipari munkahellyel Vác térsége rendelkezik, itt a helyben dolgozók 36%-a vállalt munkát ezekben a nemzetgazdasági ágazatokban, s arányuk Budaörs, Cegléd, Dabas és Gyál térségében is megközelíti az egyharmadot. A szolgáltatási jellegű ágazatok helyi foglalkoztatásban betöltött súlya a Szobi, a Veresegyházi és a Szentendrei kistérségekben jóval átlag feletti, több mint 70%.

3.2. Munkanélküliség

2004 végén Pest megyében a regisztrált munkanélküliek aránya (2,5%) jóval kisebb volt, mint az ország egészében (6,1%). E kedvező munkaerő-piaci helyzet több tényező – pl. a főváros közelsége és gazdasági vonzása, az előnyös közlekedésföldrajzi elhelyezkedés, a centrális fekvés következtében kialakult termelési tradíciók – együttes létének köszönhető.

A megye egyetlen térségében sem közelítette meg a regisztrált munkanélküliek aránya az országosan jellemző szintet, a területi különbségek kicsik voltak. A legmagasabb munkanélküliség a Ceglédi (4,2%) kistérséget jellemezte, de a megyei átlagnál nagyobb volt a Nagykátai, Dabasi, Szobi, Váci, Aszódai kistérségben is. A legkisebb mértékű munkanélküliség a Dunakeszi és Pilisvörösvári kistérségekben tapasztalható, e térségekben a lakónépesség csupán 1,5–1,6%-a nem rendelkezett munkával.

A megyei munkanélküliek többsége, 55%-a nő volt. A kistérségek közül egyedül a Szobi kistérségben haladta meg a munkanélküli férfiak száma a nőkéét. A nők tették ki a regisztrált munkanélküliek 60%-át a Budaörsi kistérségben, de hasonlóan magas arány jellemezte a Pilisvörösvári és Ráckevei kistérségeket is.

A regisztrált munkanélküliek 5,9%-a pályakezdő volt. Számukra a Szobi, Váci, Aszódai, Budaörsi, Nagykátai és Ceglédi kistérségben okozza a legnagyobb gondot az elhelyezkedés, ezekben a térségekben a munkanélkülieken belüli arányuk 7–10% volt. A Szentendrei kistérségben ugyanakkor jóval alacsonyabb, mindössze 2,3% volt a pályakezdők aránya.

A munkanélküliek 5,4%-a rendelkezett diplomával. Részeseedésük ott volt a legnagyobb (11–12%), ahol magas a népesség átlagos iskolázottsága, ezek a Szentendrei és a Pilisvörösvári kistérségek.

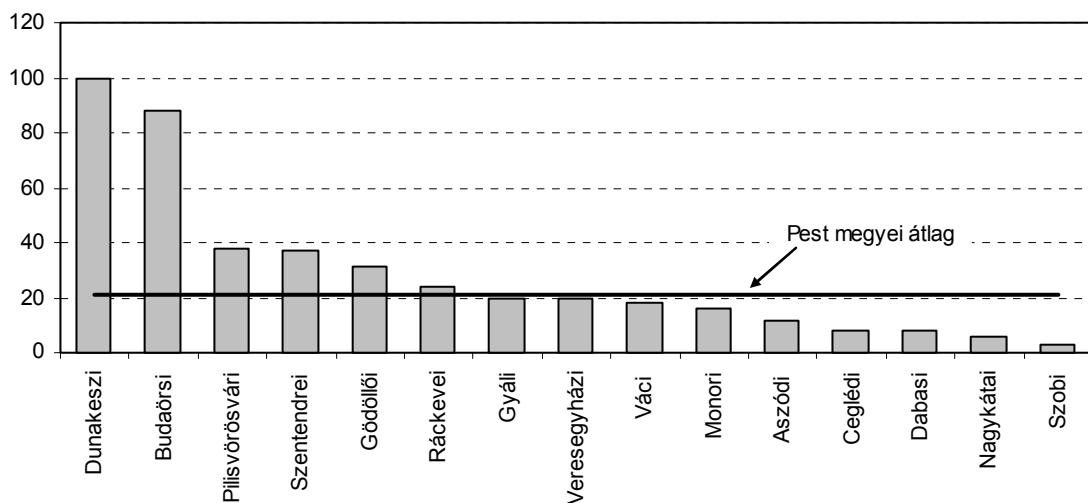
A Pest megyei munkanélküliek 38%-ának tartósan, több mint 180 napig nem volt munkája. Ez az arány jóval átlag feletti a Szentendrei (48%) és a Nagykátai (44%) kistérségben. A Szob térségében élő munkanélküliek elhelyezkedési kilátásai ennél kedvezőbbek, 2004 végén 29%-uk volt 180 napnál hosszabb ideig munkanélküli.

3.3. Vállalkozások, vállalkozási aktivitás

Pest megyében 2005 végén 132 ezer vállalkozást regisztráltak, az országban nyilvántartottak 11%-át. A legtöbb, 23 ezer vállalkozás Budaörs térségében folytatta tevékenységét, de több mint 10 ezer szerepelt a Gödöllői, Pilisvörösvári, Ráckevei és Szentendrei kistérségek cégregisztereiben is. Az öt térségben együttesen a megyei vállalkozások 57%-a koncentrálódott. A leginkább vállalkozáshiányos Szobi kistérségben 858 vállalkozást jegyeztek be a cégbíróságon.

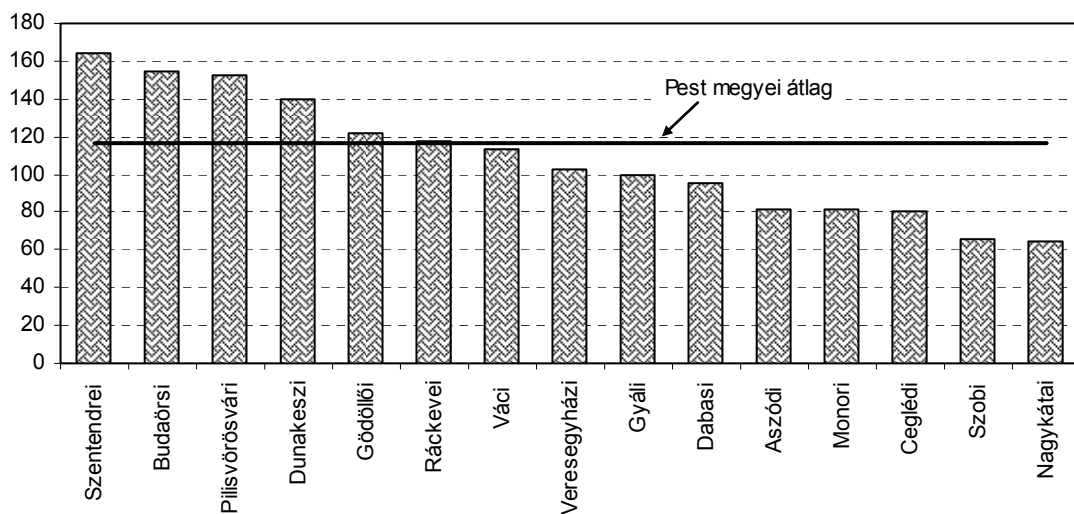
A regisztrált vállalkozások egy km²-re jutó nagysága a dinamikusan fejlődő Dunakeszi és a Budaörsi kistérségben a legmagasabb, ezt követi a Pilisvörösvári és a Szentendrei kistérség, a rangsor végén pedig a felzárkózó típusba tartozó Szobi kistérség áll.

Az egy km²-re jutó regisztrált vállalkozások száma, 2005

Az 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások alapján a vállalkozás-sűrűség a Szentendrei kistérségben a legmagasabb és a Nagykátai kistérségben a legkisebb. Mindkét mutatót tekintve megállapítható azonban, hogy a dinamikusan fejlődő térségek vállalkozás-sűrűsége nagyobb, mint a fejlődő, illetve felzárkózó térségeké.

Az 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma, 2005

Vállalkozási forma szerint tekintve, a dinamikusan fejlődő, Budapest környéki kistérségekből a fejlődő és felzárkózó térségek felé haladva egyre csökken a tőkeerősebb társas vállalkozások aránya. A társas vállalkozások száma Budaörs (52%) és Pilisvörösvár (51%) térségében több, a többi kistérségben kevesebb az egyéni vállalkozásokénál. A társas vállalkozások aránya a Ceglédi, Szobi és Nagykátai kistérségben a legkisebb, itt az összes vállalkozás mintegy kétharmada egyéni vállalkozásként lett regisztrálva.

2005-ben a megyében regisztrált vállalkozások több mint háromnegyede szolgáltatási jellegű gazdasági ágban tevékenykedett: ipari, építőipari vállalkozásként a vállalkozások 20%-át, mezőgazdasági jellegüként 3%-ukat tartották nyilván. A nemzetgazdasági ág szerinti összetételt vizsgálva minden kistérségre elmondható, hogy a vállalkozásaik döntő többsége a szolgáltatási jellegű nemzetgazdasági ágakban tevékenykedik. Ez a főváros közeli kistérségekre még fokozottabban igaz: a Szentendrei, a Pilisvörösvári és a Budaörsi kistérségekben részarányuk a 80%-ot is meghaladta. A termelő profilú vállalkozások aránya a Nagykátai és az Aszódi kistérségben a legmagasabb, ez utóbbi kistérségben kimagasló (30%) az ipari, építőipari tevékenységet folytató vállalkozásoké.

A regisztrált vállalkozások megoszlása főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2005

Kistérség	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	Ipar, építőipar	Termelő jellegű ágak	Szolgáltatási jellegű ágak
Aszódi	4,7	29,8	34,5	65,5
Budaörsi	1,3	18,4	19,7	80,3
Ceglédi	7,0	19,5	26,5	73,5
Dabasi	7,3	20,5	27,8	72,2
Dunakeszi	1,1	19,2	20,3	79,7
Gödöllői	2,5	18,9	21,4	78,6
Gyáli	4,1	23,3	27,4	72,6
Monori	3,1	22,9	26,0	74,0
Nagykátai	7,7	23,7	31,4	68,6
Pilisvörösvári	1,5	17,8	19,3	80,7
Ráckevei	3,0	21,2	24,2	75,8
Szentendrei	1,9	16,7	18,6	81,4
Szobi	12,2	16,4	28,7	71,3
Váci	2,8	17,8	20,6	79,4
Veresegyházi	1,6	19,9	21,5	78,5
MEGYE ÖSSZESEN	3,0	19,7	22,7	77,3

A Szobi kistérségben egyedülállóan magas, 12% a mezőgazdasági vállalkozások súlya, de a megye délkeleti, alföldi területein a Dabasi, Ceglédi és Nagykátai kistérségekben is jóval átlag feletti, 7–8% az arányuk.

3.4. Külföldi érdekeltségű vállalkozások

Pest megyében 2004-ben 2228 külföldi érdekeltségű vállalkozás működött, az országban bejegyzettek 8,4%-a. A vállalkozások saját tőkéje 1590 milliárd forint volt, ebből a külföldi részesedés 93%-ot tett ki. A vállalkozások jelenléte kistérségenként nagyon differenciált, mintegy felük 3 kistérségben (a Budaörsiben, a Pilisvörösvárban és a Ráckeveiben) koncentrált.

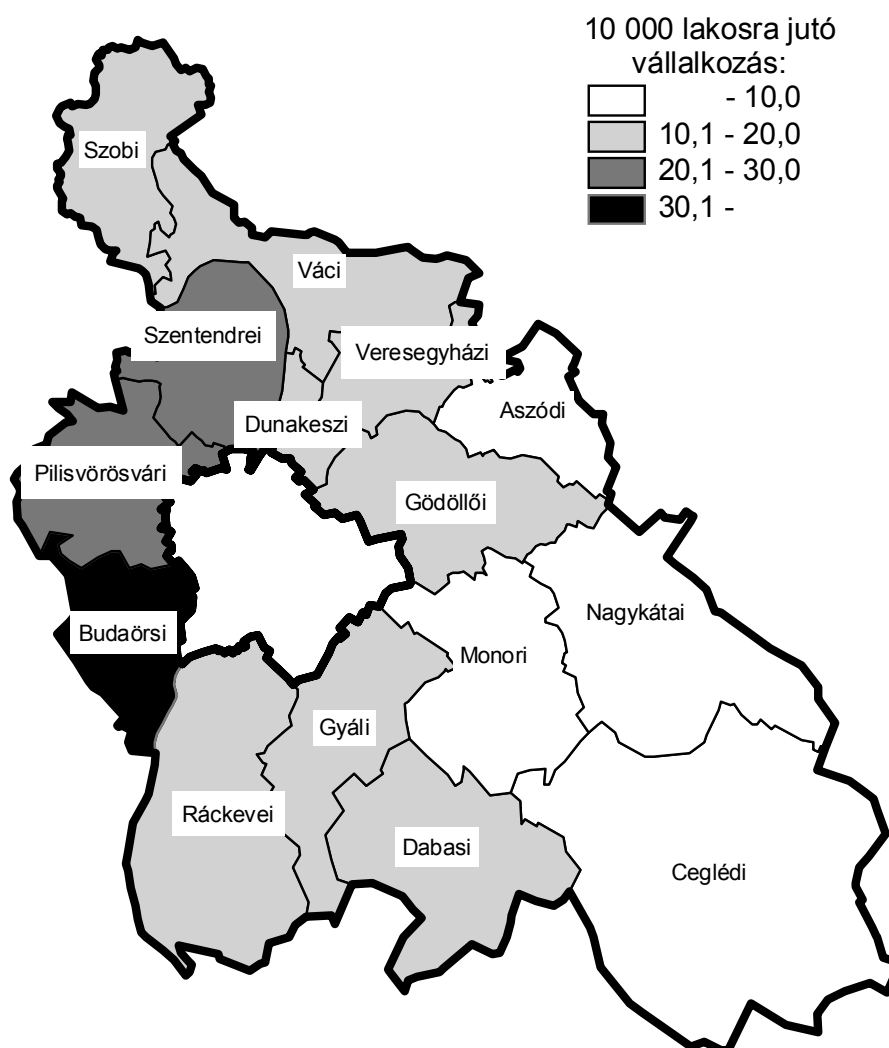
A külföldi érdekeltségű vállalkozások jellemzői, 2004

Kistérség	Külföldi érdekeltségű vállalkozások		Ebből: kizárólag külföldi tulajdonú	
	száma	megoszlása, %	száma	részaránya, %
Aszódi	32	1,4	23	71,9
Budaörsi	686	30,8	423	61,7
Ceglédi	107	4,8	54	50,5
Dabasi	50	2,2	29	58,0
Dunakeszi	120	5,4	57	47,5
Gödöllői	186	8,3	112	60,2
Gyáli	147	6,6	109	74,1
Monori	73	3,3	46	63,0
Nagykátai	35	1,6	23	65,7
Pilisvörösvári	209	9,4	96	45,9
Ráckevei	248	11,1	140	56,5
Szentendrei	174	7,8	89	51,1
Szobi	15	0,7	8	53,3
Váci	107	4,8	47	43,9
Veresegyházi	39	1,8	23	59,0
MEGYE ÖSSZESEN	2 228	100,0	1 279	57,4

A külföldi érdekeltségű vállalkozásokon belül a kizárólag külföldi tulajdonúak részaránya a Gyáli (74%) és az Aszódi (72%) kistérségben a legnagyobb. A Ceglédi kistérségben a vállalkozások fele-fele volt kizárólag külföldi, illetve vegyes tulajdonú, míg a Dunakeszi, Pilisvörösvári és Váci kistérségekben a vegyes tulajdonú vállalkozások súlya volt nagyobb.

A külföldi vállalkozások népességhez viszonyított száma a Budaörsi kistérségben kimagasló: itt 10 000 lakosra 47 külföldi vállalkozás jutott, mintegy kétszer annyi, mint a rangsor második helyén álló Pilisvörösvári kistérségben. A mutató a Nagykátai kistérségben volt a legalacsonyabb (6), de értéke a Monori, a Ceglédi és az Aszódi kistérségekben is 10 alatt maradt.

**A 10 000 lakosra jutó külföldi érdekeltségű vállalkozások száma
Pest megye kistérségeiben, 2004**

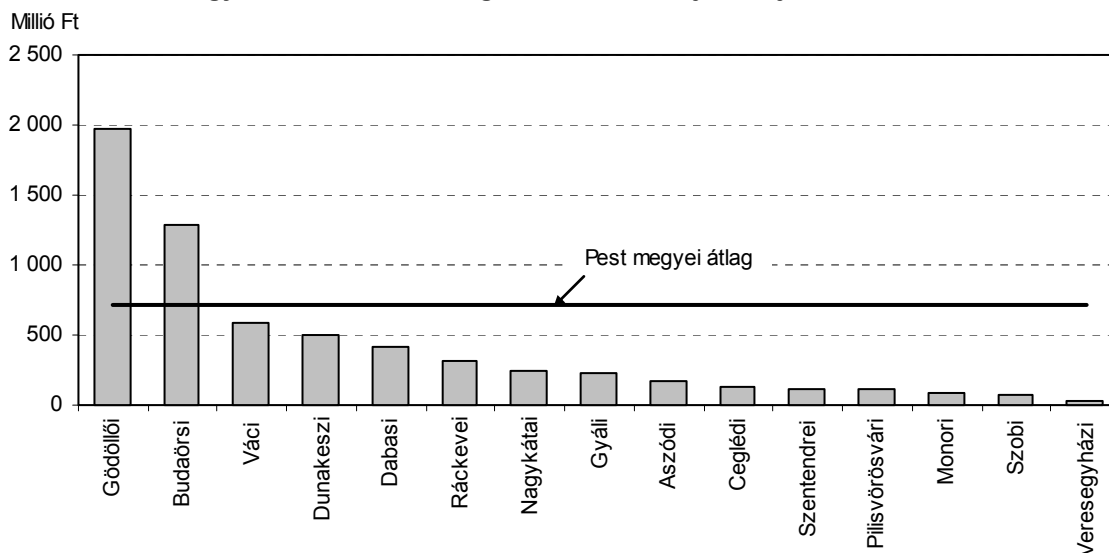
A külföldi érdekeltségű vállalkozások nem csak számuk, de saját tőkéjük nagysága alapján is a Budaörsi kistérségben összpontosulnak elsősorban: a megyei vállalkozások saját tőkéjének 56%-ával a Budaörsi, további 23%-ával a Gödöllői kistérség vállalkozásai rendelkeznek. A vállalkozások tőkéjének döntő hányadát (88–99%-át) szinte valamennyi kistérségben a külföldi tulajdonos biztosítja. Ettől némileg eltér a Szentendrei kistérség vállalkozásainak tőkeszerkezete, ahol a működéshez szükséges tőkének 27%-a hazai befektetőktől származik.

A külföldi érdekeltségű vállalkozások saját tőkéjének jellemzői, 2004

Kistérség	Saját tőke összesen		Ebből: külföldi részesedés	
	millió forint	megoszlása, %	millió forint	részaránya, %
Aszódi	5 517	0,3	5 427	98,4
Budaörsi	886 472	55,7	803 025	90,6
Ceglédi	14 265	0,9	13 335	93,5
Dabasi	20 797	1,3	19 142	92,0
Dunakeszi	59 820	3,8	54 821	91,6
Gödöllői	366 702	23,1	362 083	98,7
Gyáli	34 426	2,2	33 744	98,0
Monori	6 625	0,4	6 069	91,6
Nagykátai	8 359	0,5	8 169	97,7
Pilisvörösvári	23 058	1,5	20 387	88,4
Ráckevei	79 043	5,0	73 496	93,0
Szentendrei	20 483	1,3	15 003	73,2
Szobi	978	0,1	864	88,4
Váci	62 262	3,9	61 571	98,9
Veresegyházi	1 347	0,1	1 326	98,4
MEGYE ÖSSZESEN	1 590 154	100,0	1 478 461	93,0

A külföldi érdekeltségű vállalkozások a Gödöllői kistérségben a legtökeerősebbek: egy vállalkozásra itt közel 2 milliárd forint saját tőke jutott, közel háromszor annyi, mint a megyében átlagosan. Tőkeerősség szempontjából kiemelkedő még a Budaörsi kistérség, ahol az egy vállalkozásra jutó saját tőke 1,3 milliárd forint volt, ugyanakkor a Veresegyházi, a Szobi és a Monori kistérségben nem érte el a 100 millió forintot sem.

Egy külföldi érdekeltségű vállalkozásra jutó saját tőke, 2004

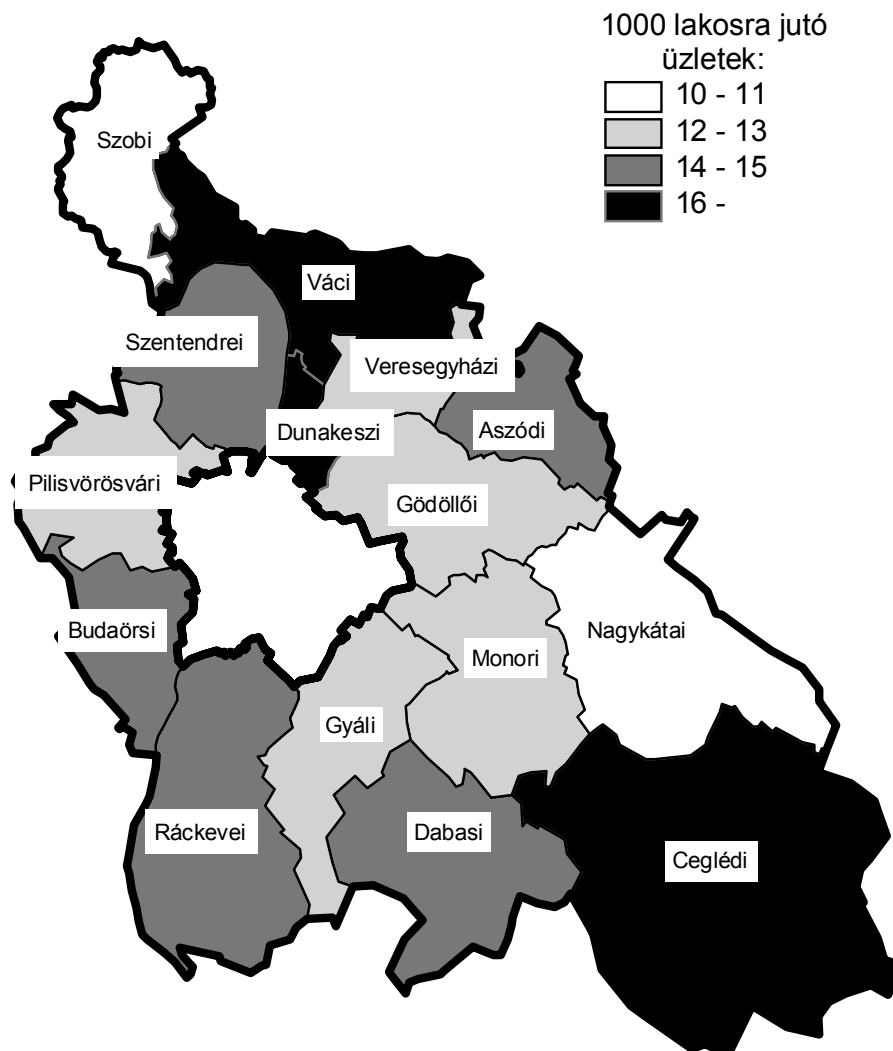

3.5. Kereskedelem

A kiskereskedelmi üzlethálózat kiépítettsége a megyében nem egyenletes, az egyes kistérségek kereskedelmi egységekkel való ellátottsága között jelentősek a különbségek. 2004-ben Pest megyében 16 ezer kiskereskedelmi üzlet állt a vásárlók rendelkezésére, melynek 14%-a a Budaörsi, 12–12%-a a Ceglédi és a Ráckevei kistérségben koncentrált. Legkevesebb üzlettel a Szobi kistérség települései rendelkeztek, részarányuk a megyén belül az egy százalékot sem érte el.

Az 1000 lakosra jutó kiskereskedelmi üzletek száma alapján a területi különbségek lényegesen kisebbek: az egyes kistérségekben mért értékek 16 és 10 között szóródtak. A Ceglédi, Dunakeszi és Váci kistérségekben 16 kiskereskedelmi üzlet jutott 1000 lakosra, a Szobi kistérségben 10.

1000 lakosra jutó kiskereskedelmi üzletek száma Pest megye kistérségeiben, 2004

A kiskereskedelmi üzlethálózaton belül valamennyi kistérségben a nem élelmiszert árusító üzletek aránya a magasabb, ezen belül is kiemelkedik a Szentendrei és a Budaörsi kistérség, ahol az üzletek közel héttizede tartozott ebbe az üzlettípusba. Valamennyi kistérségben az iparcikkokat árusító üzletek, közülük is a ruházati szaküzletek súlya kiemelkedő, arányuk az összes kiskereskedelmi üzleten belül 6,3% és 14% között szóródott. Említést érdemelnek még a vasáru-, festék-, üveg-, barkácsterméket, a bútort és háztartási cikket, valamint az elektromos háztartási cikket árusító üzletek is, melyek együttes részaránya az összes kiskereskedelmi üzlet 7,8–20%-át adta.

A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlettípus szerint, 2004

Kistérség	Élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes üzlet	Nem élelmiszer-kiskereskedelmi üzlet	Ezen belül				Jármű-üzlet és üzemanyag-telep
			ruházati	bútor-, háztartásicikk-	elektromos háztartásicikk-	vasáru-, festék-, üveg-, barkács-	
Aszódi	31,9	62,6	13,3	2,9	2,2	6,5	5,5
Budaörsi	25,0	67,0	12,8	4,5	3,3	9,8	8,0
Ceglédi	30,6	62,9	14,1	3,8	2,4	6,6	6,5
Dabasi	29,4	63,9	13,9	1,7	2,7	6,6	6,7
Dunakeszi	30,8	61,6	12,0	3,8	2,3	8,8	7,6
Gödöllői	30,3	62,0	12,3	2,9	3,0	9,9	7,7
Gyáli	31,7	58,4	8,1	3,0	2,1	10,2	9,8
Monori	32,6	61,8	11,8	3,0	2,6	8,2	5,6
Nagykátai	33,4	59,6	11,7	2,8	1,2	8,9	7,0
Pilisvörösvári	27,4	63,5	11,8	2,9	1,7	11,9	9,2
Ráckevei	29,7	61,4	11,0	2,6	2,4	8,7	9,0
Szentendrei	27,6	68,8	11,7	2,9	3,3	7,9	3,6
Szobi	43,8	54,7	6,3	–	1,6	6,3	1,6
Váci	29,7	62,9	13,8	2,5	3,3	6,9	7,4
Veresegyházi	33,8	61,6	8,5	3,4	2,7	13,9	4,6
MEGYE ÖSSZESEN	29,7	63,0	12,1	3,2	2,6	8,8	7,3

A 90-es években megjelenő bevásárlóközpontok, hipermarketek és szakáruházak jelentősen módosították a főváros közvetlen környékén elhelyezkedő kistérségek üzlethálózatát. Pest megye kistérségeiben 2004 végén 3 bevásárlóközpont, 11 hipermarket (Auchan, Cora, Interspar, Tesco) valamint 12 szakáruház (Baumax, Bricostore, Electro World, Ikea, Kika, Média Markt, Obi, Praktiker áruházláncok 2500 m²-t meghaladó alapterületű tagjai) működött, főként autópályák és nagy forgalmú főutak mellett, amelyeket a környező települések mellett a fővárosban élők is gyakran látogatnak. A kistérségek közül a Budaörsi rendelkezik a megye legjobban kiépített üzlethálózatával: amellet, hogy a megye 3 bevásárlóközpontja (Premier Outlets Center, Atlanta Center, GL Outlet) itt található, 4 hipermarket és 9 szakáruház is várja itt vásárlóit. A hipermarketek közül az Auchan, a Cora és a Tesco képviselteti magát a térségben, és valamennyi szakáruháznak működik itt kiskereskedelmi egysége. A megye kiskereskedelmében jelentős szerepet játszanak a Dunakeszi és a Szentendrei kistérség üzletei is, ahol hipermarket és szakáruház egyaránt található az üzleti palettán. Mindkét térségben üzemel Cora és Bricostore, ezen kívül a

Dunakeszi kistérségben Auchan, a Szentendreiben Interspar üzletekben vásárolhatnak az oda látogatók. Említést érdemel még a Ceglédi, a Gödöllői és a Ráckevei kistérség is, településein összesen 3 hipermarket (sorrendben egy Tesco és két Auchan) várja a vásárolni szándékozót.

3.6. Idegenforgalom, vendéglátás

Pest megye idegenforgalmi jelentőségét jelzi, hogy területén 3 üdülőkörzet a Budapest-környék, a Dunakanyar és a Ráckevei Duna üdülőkörzet található.

Területét tekintve a legjelentősebb a Budapest-környék üdülőkörzet, amely – a Fejér, illetve Komárom-Esztergom megyei településeket nem számítva – két jól elkülönülő részből áll:

- a Dunától nyugatra a Budaörsi kistérség teljes területét és a Pilisvörösvári kistérség 8 települését;
- a Dunától keletre a Monori, Gyáli, Gödöllői kistérség valamennyi települését, valamint az Aszódi és a Veresegyházi kistérség településeinek egy részét foglalja magában.

A Ráckevei Duna üdülőkörzetet teljes egészében a Ráckevei kistérség települései alkotják. A Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet Pest megyei területe a Szobi és a Szentendrei kistérség településeiből, valamint a Pilisvörösvári és a Váci kistérség egy részéből áll.

Pest megye természeti értékekben és történelmi, kulturális nevezetességekben egyaránt gazdag. A természeti adottságok közül a Duna szerepe meghatározó, hazai szakaszának mintegy negyede (kb. 100 km) jut a megye területére, és itt található az egyik legszebb magyarországi része, a visegrádi áttörés. A természeti értékek sokszínűségét mutatja, hogy a megyében 2 nemzeti park, 4 tájvédelmi körzet és 9 országos jelentőségű természetvédelmi terület van. Közülük a legjelentősebb a Dunakanyart övező Börzsöny és Visegrádi-hegységet, az Ipoly völgyét, a Pilis és a Budai-hegységet magában foglaló Duna–Ipoly Nemzeti Park.

A hegyek és a folyó tájképi együttesén túl a Duna-parti települések – Szentendre, Vác, Visegrád – kiemelkedő történelmi, művészettörténeti értékei a belföldi és külföldi turizmus egyaránt fontos célpontjává tették a Dunakanyar kiemelt üdülőkörzetet. A Ráckevei Duna és a Budapest-környék üdülőkörzet főként a fővárosi lakosság rekreációs területéül, üdülő-, hétvégi pihenő- és kirándulóhelyként szolgál.

2004-ben Pest megyében 8734 kereskedelmi és 4099 magán-szállásférőhely várta a vendégeket. A kereskedelmi és magán-szálláshelyeken lévő férőhelyek 92%-a a három üdülőkörzetben található, a megyei férőhelyek 44%-ával a Dunakanyar, 41%-ával a Budapest-környék, 7,4%-ával pedig a Ráckevei Duna üdülőkörzet rendelkezett.

A kistérségek kereskedelmi szálláshely-ellátottságában jelentősek az eltérések; 1000 lakosra a Dunakanyar üdülőkörzethez tartozó Szobi kistérségben 42, a Szentendrei kistérségben 30 szálláshely jutott, míg a Ceglédi, Dabasi, Gyáli, Nagykátai és Veresegyházi kistérségben 2. A kereskedelmi szállásférőhelyek hattizede 4 kistérségben koncentrálódik; a Szentendreiben 25, a Budaörsiben 16, a Gödöllőiben és a Ráckeveiben 10–10%-uk üzemel. A Budaörsi és a Szentendrei kistérségekben a férőhelyek mintegy hattizedét képezik a szállodai férőhelyek, a Ráckevei kistérségben 28%-át, míg a Gödöllői kistérségben 2004. július végén nem üzemelt szálloda, itt panzió, turista- és ifjúsági szálló működött.

2004-ben a Pest megyébe látogatók 548 ezer vendégéjszakát töltöttek el a kereskedelmi szálláshelyeken, ebből a külföldiek 36%-kal részesedtek. A kereskedelmi szálláshelyeken a vendégek átlagosan 2 éjszakát tartózkodtak; ennél lényegesen hosszabb tartózkodási idő a Gyáli (7,6), a Gödöllői (3,7), a Dabasi (3,7) és a Nagykátai (3,5) térség szálláshelyeit jellemezte. A legrövidebb időre, átlagosan 1,5 éjszakára a Pilisvörösvári térség szálláshelyein maradtak a vendégek.

A magán szálláshelyek tekintetében is számottevők a különbségek; 1000 lakosra vetítve a legtöbb férőhely a Szobi (21) a Szentendrei (16) és a Gödöllői (12) település-együttesben található, ezzel szemben az Aszódi kistérségben nem állt rendelkezésre magán szálláshely. A szállásférőhelyek hattizedét a Gödöllői és a Szentendrei kistérség magán-szállásférőhelyei teszik ki.

A megyében működő magán szálláshelyeken mintegy 86 ezer éjszakát töltöttek el a vendégek, ennek 23%-át külföldiek. A magán szálláshelyeken a vendégek közel kétszer annyi időt (3,6 éjszakát) tartózkodtak, mint a kereskedelmi szálláshelyeken. A leghosszabb ideig (átlagosan 8,3, illetve 6,9 vendégéjszaka) a Ceglédi és a Monori kistérség, a legrövidebb ideig (1,9 éjszaka) a Dunakeszi kistérség szállásain maradtak a vendégek.

2004-ben Pest megye kistérségeiben összesen 5307 vendéglátóhely működött, mintegy harmada három kistérségben, Ráckeve, Budaörs és Cegléd körzetében koncentrált.

A vendéglátóhelyek népességhez viszonyított száma alapján is a turisztikailag kiemelt szerepet játszó kistérségek a jobban ellátottak. A vendéglátóhelyek 1000 lakosra jutó száma a Dunakanyar és a Ráckevei Duna üdülőkörzetekben kimagasló. Ezen belül a Szentendrei, Váci, Szobi, valamint a Ráckevei kistérségekben a legtöbb, 5,2 és 6,3 ezrelék közötti. A vendéglátóhelyeken belül a magasabb szintű szolgáltatást nyújtó éttermek, cukrászdák aránya a Szentendrei kistérségben meghaladta a 80%-ot, míg a megye alföldi területein, Gyál, Dabas, Monor térségében jóval átlag alatti, 53–64% közötti volt.

Vendéglátóhelyek, 2004

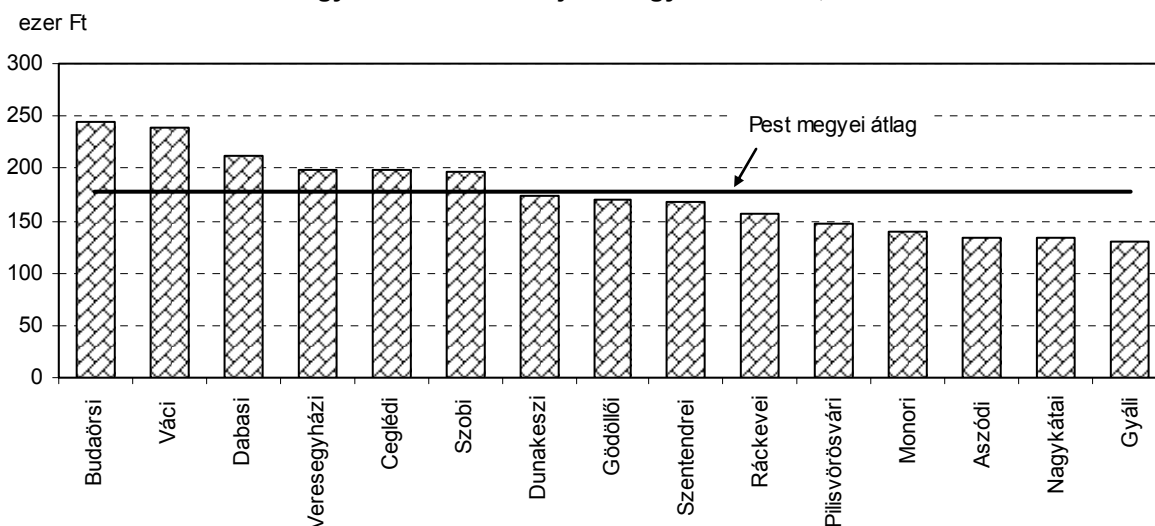
Kistérség	Vendéglátóhelyek		1000 lakosra jutó vendéglátóhely	Étterem, cukrászda	
	száma	megoszlása, %		száma	aránya, %
Aszódi	153	2,9	4,3	106	69,3
Budaörsi	649	12,2	4,4	463	71,3
Ceglédi	532	10,0	4,4	361	67,9
Dabasi	191	3,6	4,4	122	63,9
Dunakeszi	369	7,0	5,7	278	75,3
Gödöllői	421	7,9	3,9	301	71,5
Gyáli	355	6,7	4,8	188	53,0
Monori	368	6,9	4,1	237	64,4
Nagykátai	210	4,0	3,4	143	68,1
Pilisvörösvári	344	6,5	4,0	236	68,6
Ráckevei	685	12,9	5,4	447	65,3
Szentendrei	462	8,7	6,3	379	82,0
Szobi	72	1,4	5,5	54	75,0
Váci	358	6,7	5,2	248	69,3
Veresegyházi	138	2,6	4,4	106	76,8
MEGYE ÖSSZESEN	5 307	100,0	4,6	3 669	69,1

3.7. Önkormányzatok költségvetése

2004-ben a Pest megyében működő 186 települési önkormányzat összesen 201 milliárd forint bevételhez jutott. A bevételből legnagyobb arányban (17%-ban) a Budaörsi kistérség részesedett, de 10%-kal vagy azt meghaladó részével gazdálkodhattak a Ceglédi és a Ráckevei kistérség önkormányzatai is. Legkisebb arányban a Szobi és az Aszódi kistérség részesült az önkormányzati bevételekből, részarányuk sorrendben 1,2, illetve 2,3% volt.

Az egy lakosra jutó bevételeket vizsgálva a Budaörsi kistérség van a legkedvezőbb pozícióban: itt egy állandó lakosra 245 ezer forint bevétel jutott. Kiemelkedik még a Váci és a Dabasi kistérség is, melynek önkormányzatai egy lakosra több mint 200 ezer forint bevételt könyvelhettek el. Legkisebb fajlagos bevétellel a Gyáli, a Nagykátai és az Aszódi kistérség önkormányzatai rendelkeztek, fele annyi összeggel, mint a rangsor elején lévők.

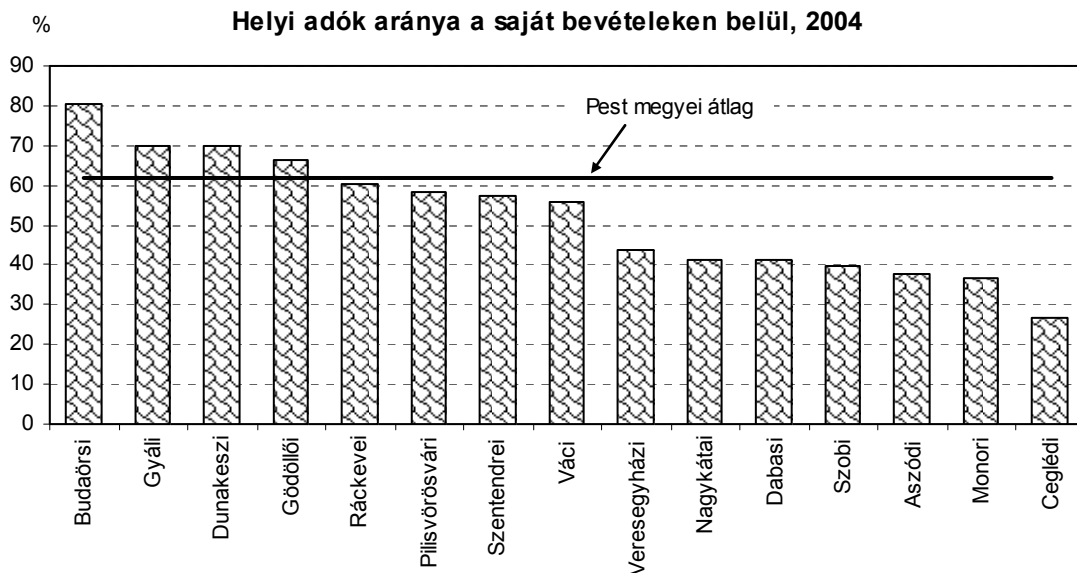
Egy állandó lakosra jutó tárgyévi bevétel, 2004

Az önkormányzatok bevételeikhez több forrásból juthatnak. Feladataik ellátásának feltételeit saját bevételekből, átengedett központi adókból, más gazdálkodó szervektől átvett bevételekből, központi költségvetési normatív hozzájárulásokból, valamint támogatásokból teremtik meg. Míg a dinamikusán fejlődő Pest megyei kistérségekről elmondható, hogy önkormányzataik bevételi forrásai között jelentős szerepet játszanak a saját forrásból származó bevételek, addig a keleti, délkeleti fejlődő, illetve felzárkózó típusú kistérségekben az átengedett bevételek és az állami hozzájárulások és támogatások magasabb részaránya figyelhető meg.

Saját bevétel szempontjából a Budaörsi kistérség kiemelkedik a többi területi egység közül, az itt működő önkormányzatok bevételeiknek több mint felét saját maguk teremtik elő. Az ilyen típusú bevételeknek a legkisebb szerep a Szobi és a Monori kistérség önkormányzatainál jut, ezeken a területeken arányuk átlagosan nem érte el a 15%-ot.

A települési önkormányzatok saját bevételeinek jelentős forrása lehet a helyiadó-bevétel. Pest megye kistérségei közül a helyi adókból származó bevételek aránya a Budaörsi kistérségben volt a legmagasabb, itt az összes saját bevétel több mint nyolctizede származott ebből a forrásból, de aránya a Gyáli és a Dunakeszi kistérségben is elérte a 70%-ot. A helyi adók a Ceglédi kistérség önkormányzati bevételeiben játszották a legkisebb (27%) szerepet.

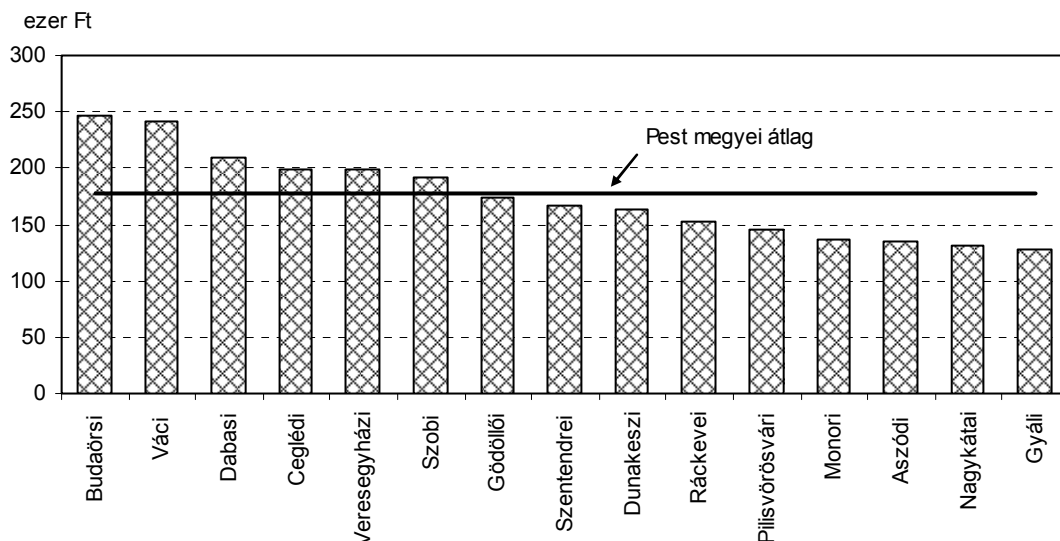
Az átengedett központi bevételek (a magánszemélyek jövedelemadójának meghatározott része és az egyéb megosztott adók) súlya a Nagykátai, Monori és Aszódi kistérségekben a legmagasabb, arányuk az összes bevételben meghaladta a 30%-ot. Legkisebb ez az arány a Budaörsi kistérségben, ahol az összes bevétel 12%-a számított átengedett bevételnek.

Az önkormányzatok feladataik ellátásához jelentős összegekhez jutnak állami hozzájárulások és támogatások formájában, melyek különféle mutatók (pl. népesség, egyes korcsoportok, intézményi ellátottság) alapján képzett normatív, címzett és céltámogatás formájában valósulnak meg. Az állami hozzájárulások, támogatások a Szobi kistérségben működő önkormányzatok költségvetésében képviselnek jelentős bevételi forrást: összes bevételük több mint négytizedét realizálták ilyen módon. Kiemelkedően támogatottak a Nagykátai, az Aszódi és a Monori kistérség önkormányzatai is, az összes bevételük 40, 36, illetve 33%-a állami támogatásokból származott.

2004-ben a megye települési önkormányzatai összesen 200 milliárd forintot fordítottak különböző feladataik ellátására. A kistérségek közül kiadási szempontból a Budaörsi és a Ceglédi emelhető ki, a megye összes önkormányzati kiadásainak 18%-a, illetve 12%-a realizálódott ezekben a térségekben. Az önkormányzati kiadásokból a legkisebb részt, 1,2, illetve 2,4%-ot a Szobi és az Aszódi kistérségek használták fel.

Az egy lakosra jutó kiadások nagysága a Gyáli kistérségben volt a legkisebb, 128 ezer forint, ezt követte a Nagykátai, az Aszódi és a Monori kistérség 140 ezer forint alatti fajlagos kiadással. A mutató értéke a Budaörsi és a Váci kistérségben volt kiugróan nagy, kétszer akkora, mint a legkisebb egy főre jutó kiadást elért térségekben.

Egy állandó lakosra jutó tárgyévi kiadás, 2004

Az önkormányzati kiadások döntő részben a folyó (működési) kiadásokból (személyi juttatások és járulékok, dologi kiadások), valamint felhalmozási és tőke jellegű kiadásokból, fejlesztésekre, felújításokra fordított összegekből tevődnek össze, de egyes kistérségekben jellemző kiadási formák az önkormányzatok által nyújtott támogatások, elvonások és egyéb folyó átutalások is. A kistérségek közül a Váciban fordítottak arányaiban a legtöbbet a működés feltételeinek megteremtésére: itt átlagosan az összes kiadás több mint nyolctizedét használták fel ilyen célokra, de az ilyen típusú kiadások aránya az Aszódi kistérségben is megközelítette a 80%-ot. Ezekben a kistérségekben a felhalmozási és tőke jellegű kiadások aránya alacsony, alig haladta meg a 10%-ot. A legkedvezőbb kiadásszerkezettel a Dabasi kistérség önkormányzatai rendelkeztek a vizsgált időszakban: kiadásaik 55%-át emésztették fel a működés költségei, 27%-át pedig fejlesztésekre, felújításokra tudták fordítani.

3.8. Jövedelmek

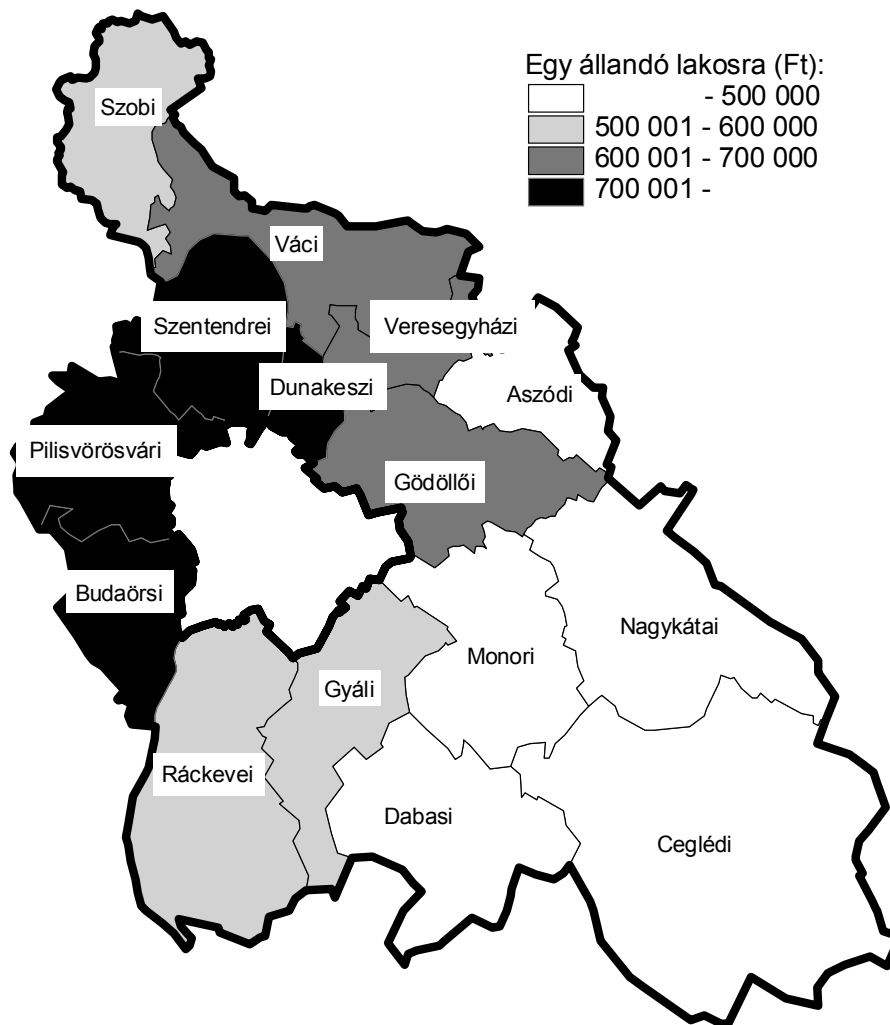
A népesség jövedelmi helyzetét és annak területi különbségeit szemléletesen mutatják az adófizetők számára, valamint az adóköteles jövedelem nagyságára vonatkozó adatok.

2004-ben Pest megyében 1000 lakosból 419 fizetett személyi jövedelemadót. Az összes adóköteles jövedelem nagysága közel 674 milliárd forint volt, egy állandó lakosra átlagosan 598 ezer forint éves jövedelem jutott.

Az adófizetők lakónépességre vetített száma a legkedvezőbb munkaerő-piaci helyzetű Dunakeszi, Budaörsi kistérségekben volt a legmagasabb, ezekben 1000 lakosra több mint 450 adófizető jutott. Az adófizetők száma a kedvezőtlenebb társadalmi-gazdasági jellemzőkkel bíró Nagykátai, Ceglédi, Dabasi, Monori és Aszódi térségekben volt a legalacsonyabb, 370–396 közötti.

A jelentős jövedelemkülönbségek a munkaerőpiac sajátosságai és az eltérő társadalmi jellemzők hatására alakultak ki. A fővároshoz közeli centrális fekvésű, kedvező körösszettel, magas iskolázottságú népességgel rendelkező térségekben a foglalkoztatás magas szintje mellett a jövedelmek is jóval magasabbak a többi térségben tapasztaltnál. Az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem a Budaörsi kistérségben évi 780 ezer forint volt, de a Szentendrei, Pilisvörösvári és Dunakeszi kistérségekben is 740–750 ezer forint között alakult. Ez csaknem a duplája annak, amivel a Nagykátai, Ceglédi és Dabasi térségekben élők rendelkeztek. E térségekben egy állandó lakosra mindössze 400–430 ezer forint éves jövedelem jutott.

Személyi jövedelemadó-alapot képező éves jövedelem egy állandó lakosra Pest megye kistérségeiben, 2004

4. A kistérségek intézményrendszere és infrastruktúrája

4.1. A megye intézményközpontjai

Pest megye intézményrendszerének kiépítettségét alapvetően meghatározza a megye sajátos településszerkezete. Pest megye az ország egyetlen megyéje, amelynek nincs önálló megyeszékhelye, ezt a szerepet Budapest tölti be. Budapest az ország fővárosaként az állami irányítás intézményei mellett számos, többségében felsőfokú szerepkört ellátó, országos hatáskörű intézménynek (egyetemek, főiskolák, kórházak, klinikák, kulturális intézmények) ad otthont. Emellett Pest megye vonatkozásában számos olyan funkciót tölt be, ami egy megyeszékhely feladata. A megyei közigazgatás (a megyei közigazgatási hivatal, a megyei önkormányzat) székhelye Budapesten van, és a központi államigazgatás megyei szerveinek a többsége is itt található. Megyeszékhely jellegű szerepe erőteljesen érvényesül az oktatás és az egészségügy területén is. Azon túl, hogy a fővárosi felsőoktatási intézményekben jelentős számú Pest megyei lakóhelyű hallgató tanul, a budapesti középiskolák tanulóinak negyede is a megyében lakó diákok közül kerül ki. Az egészségügyi intézmények közül a fővárosban működik a Pest megyei Szent Rókus Kórház, emellett azonban a fővárosi kórházak és szakorvosi rendelőintézetek felügyeletüktől függetlenül részt vállalnak a megye lakosságának egészségügyi ellátásában is.

Budapest széles körű funkciói, igazgatási feladatai révén gátat szabott a jelentős megyei, illetve kistérségi szerepkörrel rendelkező közép- és nagyvárosok kialakulásának. A megye kistérségközpontjait nagyobb részben kisvárosok alkotják, melyek egy részének intézményi ellátottsága hiányos. A térségközpontok fejlődését nagyban befolyásolta a Budapest körüli agglomerálódási folyamat is. A budapesti agglomerációban jóval nagyobb a városok sűrűsége, mint azon kívül, azonban e városok egy része – a főváros által nyújtott sokrétű szolgáltatások miatt – a kistérségi ellátó centrumként ráháruló feladatoknak sokkal kevésbé tud megfelelni, mint a nem agglomerációs térségben lévők.

A megyei szintű államigazgatási feladatok ellátásában a városok mintegy egyharmada játszik meghatározó szerepet. A megye legkomplexebb funkciókkal rendelkező térségközpontjainak Vác, Gödöllő, Szentendre és a Cegléd–Nagykőrös városeggyüttes tekinthető. Széles körű közigazgatási funkciók mellett jelentős részt vállalnak a megye egészségügyi ellátásából, közép- és felsőfokú oktatásából, kulturális életéből.

2004-ben a megyében lévő egyetemeken, főiskolákon az országban nappali tagozaton tanulmányokat folytatók 3,2%-a, mintegy 7 ezer fő tanult. Felsőfokú oktatási intézmény a megye kistérségei közül 4-ben található. A legtöbben, 3600-an, illetve 2500-an a Gödöllői és a Pilisvörösvári kistérség intézményeiben tanulnak, ezt követi sorrendben a Váci és a Ceglédi kistérség 790, illetve 108 fős létszámmal. Gödöllőn a Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara, Gépészmérnöki Kar, valamint Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar működik, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai karán bölcsészképzés folyik. Vácott az Apor Vilmos Katolikus Főiskola és az Egri Hittudományi Főiskola kihelyezett tagozata, Nagykőrösön a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kara, Pécelen pedig Adventista Teológiai Főiskola működik.

Szentendre a kulturális élet meghatározó színtere. Szabadtéri Néprajzi Múzeuma a hazai tájegységek építészeti emlékein túl a népi hagyományok ápolását is szolgálja. A városban minden évben megrendezik a Nyári Szabadtéri Játékokat hazai és külföldi látogatók részvételével. Művésztelepén a hazai és a határon túli képzőművészek számos alkotása született. Szentendrén található a megyei múzeum, amely egyben a megyei önkormányzathoz tartozó valamennyi múzeum központja. Innen irányítja a város 12

kiállítóhelyét, az aszódi, a ceglédi, a nagykőrösi, a ráckevei és a váci tájmúzeumot, továbbá az abonyi, az isaszegi, a pencsi, a szobi, a tápiószzelei és a zebegényi kismúzeumot.

Pest megyében 2004 végén 14 településen fogadtak a fekvőbeteg-ellátó intézmények kórházi ellátásra szoruló betegeket. A kistarcsai Flór Ferenc, a váci Jávorszky Ödön, a ceglédi Toldy Ferenc és a nagykőrösi városi kórházban általános kórházi ellátás folyik. Törökbálinton tüdőgyógyászati, Visegrádon rehabilitációs kórház működik, Pomázon és Dunaharaszttiban pszichiátriai betegeket gyógyítanak. A szintén Vácott működő Magyar Máltai Szeretetszolgálat kórházában, a Veresegyházi Misszió Egészségügyi Központban a betegek rehabilitációját, utókezelését végzik, míg a szigethalmi és a gödöllői kórházak tartós ápolásra szakosodtak. Ezen kívül Budaörsön, Telkiben és Verőcén is működött fekvőbeteg-ellátó intézmény.

A fekvőbeteg-ellátás területi különbségeit jól jelzi a működő kórházi ágyak számának alakulása. 2004 végén Pest megyében 3591 kórházi ágy állt a betegek rendelkezésére, több mint héttizede a Ceglédi, a Gödöllői és a Váci kistérségekben koncentrálódott. A kistérségek több mint felében nincs kórház, főként a fővárostól távolabb fekvő Szobi, Aszódi, Nagykátai és Monori kistérségben lakók vannak hátrányosabb helyzetben.

4.2. Körzeti, kistérségi feladatokat ellátó intézményrendszer

4.2.1. Közigazgatási szervek

2005. január 1-jén Pest megye mind a 186 településén működött helyi önkormányzat. A közigazgatási feladatokat Ápokán, Bényén, Ipolydamásdon, Ipolytölgyesen, Kismémediben, Kóspallagon, Lóréven, Mikebudán, Tésán, Vácegresen és Váckisújfaluban körjegyzőségek látják el. Az összességében 9 körjegyzőséghez tartozó 11 településen 7340 fő élt.

A szakigazgatási feladatok egy részét (építési, szabálysértési, gyámügyi stb.) általában a városok és a nagyközségek a környező kistelepülések területére is kiterjedő illetékességgel végzik. A közigazgatási feladatok ellátásában a városoknak kiemelkedő szerepük van. Az utóbbi években városi rangot elnyert településeken, így pl. Albertirsán, Fóton, Örkényben és Szigethalmon azonban az ilyen típusú intézményekkel való ellátottság még nem teljes körű. A Ceglédi, Dabasi, Gödöllői, Nagykátai, Ráckevei és Váci kistérségben valamennyi fontosabb decentralizált közigazgatási szerv (APEH-kirendeltség, földhivatal, okmányiroda, tisztiorvos, munkaügyi kirendeltség) megtalálható. A leghátrányosabb helyzetben a Szobi kistérségben lakók vannak, mivel az okmányirodán kívül a többi közigazgatási szerv legközelebb Vácott található. Hasonló helyzetben vannak az Aszódi kistérségben élők is, ők a hivatalos ügyeiket részben Gödöllőn intézhetik.

2005-ben a megye 32 településén működött okmányiroda. A népesség számát tekintve a Gödöllői és a Nagykátai kistérségben lévő okmányirodák ellátási körzete a legnagyobb, 54, illetve 61 ezer fő. A Szobi és az Aszódi térségben az okmányirodák ellátandó népessége egyharmada, illetve fele a megyei átlagnak.

Az okmányokkal kapcsolatos ügyeit a megyében saját lakóhelyén a lakosság valamivel több mint fele tudja intézni. Ennél lényegesen kedvezőbb helyzetben a Budaörsi, a Ceglédi, a Dunakeszi és a Gyáli kistérség lakói vannak, okmányaik intézéséhez 29–35%-uk kényszerül utazásra. Ugyanakkor a Nagykátai és a Szobi kistérségben a lakosság mindössze 21, illetve 25%-a intézheti ügyeit saját lakóhelyén.

Okmányirodák, 2005

Kistérség	Okmányirodák		Az okmányiroda székhelyén élők aránya, %
	száma	ellátási területéhez tartozó átlagos népesség, fő	
Aszódi	2	17 641	40,0
Budaörsi	3	48 951	70,6
Ceglédi	3	40 704	65,4
Dabasi	1	43 475	37,3
Dunakeszi	2	32 207	73,2
Gödöllői	2	53 510	42,6
Gyáli	3	24 498	68,3
Monori	2	45 320	39,9
Nagykátai	1	61 481	21,3
Pilisvörösvári	2	42 500	30,8
Ráckevei	4	31 905	49,1
Szentendrei	3	24 361	56,8
Szobi	1	13 002	23,1
Váci	2	34 234	55,1
Veresegyházi	1	31 691	40,9
MEGYE ÖSSZESEN	32	35 738	51,6

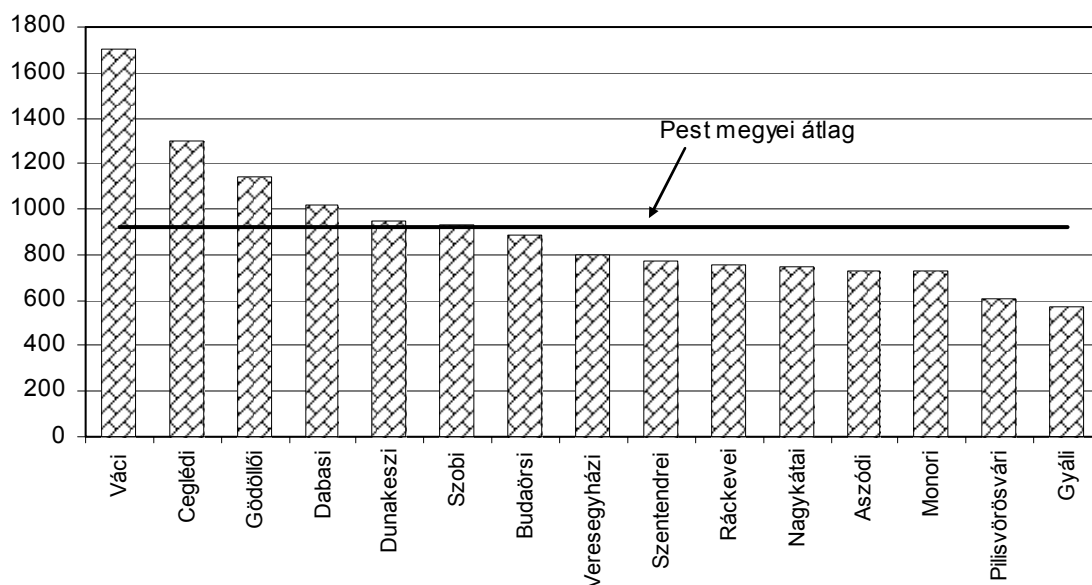
4.2.2. Járóbeteg-szakellátás

A megyében élők járóbeteg-szakellátása – a fekvőbeteg-ellátáshoz hasonlóan – részben a fővárosban működő megyei intézményre, a Szent Rókus Kórház rendelőintézetére, illetve más budapesti intézményekre hárul. Pest megye valamennyi kistérségében működik járóbeteg-szakellátás, azonban a szakrendelési ágak számától függően differenciált ellátási lehetőséggel. A települések közül 49-ben nincs helyben szakorvosi ellátás. Ezeknek, a főként 1500 lakosnál kisebb népességű településeknek a fele három kistérségben: Szob, Vác és Ráckeve térségében található, ahol a szakellátással nem rendelkező települések aránya 39–60% közötti.

2004-ben Pest megyében a járóbeteg-szakellátás rendelési ideje 1 millió 47 ezer óra volt. A kistérségenkénti szakrendelési időt egyrészt a térségben működő szakrendelési ágak száma, másrészt a térség kórházi ellátottsága befolyásolja. Abban a térségben, ahol kórház működik, és ambuláns ellátást is biztosít, jóval több a szakrendelési idő. A kórházi ellátás területi elhelyezkedésével összefüggésben Cegléd, Gödöllő és Vác térségében koncentrált a rendelési órák negytedede. Emellett a Budaörsi kistérségben teljesült a megyei szakorvosi munkaórák további 12%-a, főként Budaörs, Érd és Százhalombatta jó intézményi ellátottságának köszönhetően.

A megyében 1000 lakosra számítva 924 óra rendelési idő jutott. A mutató értéke a Váci kistérségben volt a legnagyobb, de jóval az átlag felett alakult a Ceglédi, a Gödöllői és a Dabasi kistérségekben is. Gyál és Pilisvörösvár térségének ellátottsági problémáit jelzi, hogy az 1000 lakosra jutó rendelési idő 61, illetve 66%-a a megyei átlagnak.

A járóbeteg-szakellátás teljesített orvosi munkaórái 1000 lakosra, 2004

4.2.3. Középfokú oktatás

Pest megye középfokú oktatása – hasonlóan az egészségügyi ellátáshoz – nagymértékben támaszkodik a fővárosi intézményekre. A 2004/2005. tanév elején a megyében 52 ezer középiskolai tanuló lakott, közülük minden második Budapesten tanult. Középfokú oktatást a megyében 148 feladatellátási helyen folytattak, nappali képzésben oktatásban 34 202 tanuló vett részt.

2004/2005-ben a megyében 36 feladatellátási helyen működött szakiskola, a közel 8000 nappali tagozatos tanulóval. A Szobi és a Gyáli kistérség kivételével mindenhol folyt szakiskolai képzés. A legtöbbben a Ceglédi, a Váci, a Ráckevei és Gödöllői kistérség iskoláiba jártak, a diákok közül minden második ezekben az intézményekben tanult.

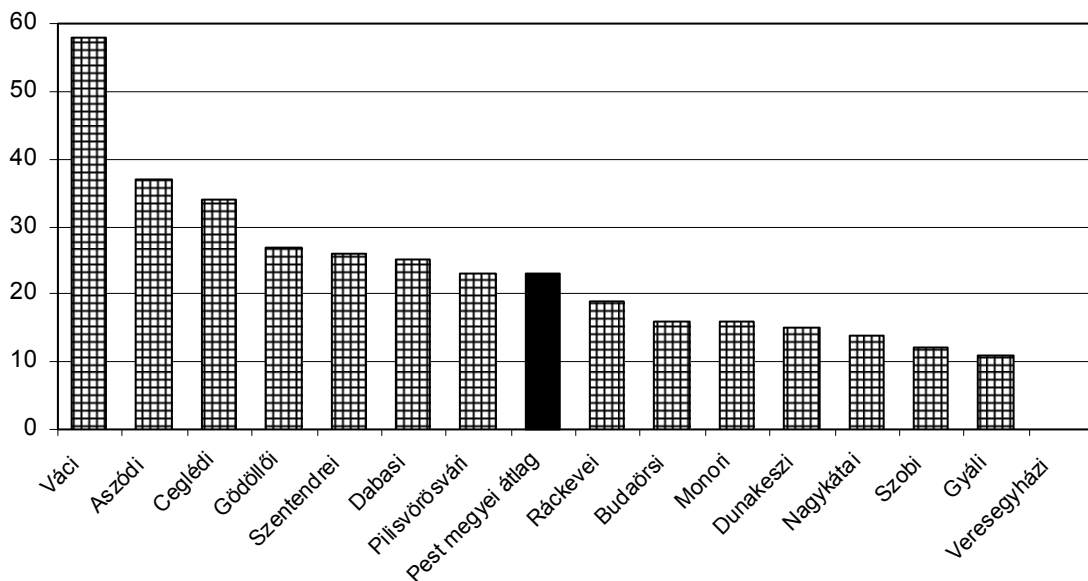
2004/2005-ben a megyében 112 feladatellátási helyen oktattak középiskolásokat, szakközépiskolásokat 57, gimnáziumi tanulókat 55 helyen. A Veresegyházi kistérségben nem folyt nappali tagozatos középiskolai képzés, a Szobi kistérségben egyedül gimnázium működött. A tanulók száma 26 231 fő volt, 53%-uk gimnáziumba járt. A középiskolák tanulólétszáma kistérségenként jelentős különbségeket mutatott. A legtöbbben – Vác, Cegléd és Nagykörös iskolaváros voltából adódóan – a Ceglédi és a Váci kistérség iskoláiba jártak, e két térségben képezték a megyében tanuló középiskolások több mint háromtizedét. A szakközépiskolai képzésben részt vevők száma Cegléd és Vác térségében jelentősebben, Nagykáta és Dabas térségében kisebb mértékben meghaladta a gimnáziumban tanulókat, a többi kistérség intézményei nagyjából gimnáziumi képzést nyújtottak.

A nappali tagozatos tanulók száma a középfokú oktatásban, 2004/2005

Kistérség	Szakiskolai és speciális szakiskolai		Szakközépiskolai		Gimnáziumi	
	tanulók					
	száma	megoszlása, %	száma	megoszlása, %	száma	megoszlása, %
Aszódi	45	0,6	274	2,2	1 040	7,4
Budaörsi	445	5,6	712	5,8	1 592	11,4
Ceglédi	1 819	22,8	3 040	24,8	1 067	7,6
Dabasi	689	8,6	600	4,9	500	3,6
Dunakeszi	513	6,4	250	2,0	708	5,1
Gödöllői	736	9,2	966	7,9	1 927	13,8
Gyáli	–	–	363	3,0	461	3,3
Monori	580	7,3	591	4,8	878	6,3
Nagykátai	318	4,0	569	4,6	262	1,9
Pilisvörösvári	606	7,6	603	4,9	1 388	9,9
Ráckevei	880	11,0	1 094	8,9	1 275	9,1
Szentendrei	389	4,9	309	2,5	1 607	11,5
Szobi	–	–	–	–	161	1,2
Váci	893	11,2	2 900	23,6	1 094	7,8
Veresegyházi	58	0,7	–	–	–	–
MEGYE ÖSSZESEN	7 971	100,0	12 271	100,0	13 960	100,0

A 2004/2005. tanév elején a megyében 1000 lakosra 23 nappali tagozatos középiskolás jutott. A népességhez viszonyított tanulólétszám a Váci kistérségben volt a legnagyobb, de az átlag felett alakult az Aszódi, a Ceglédi, a Gödöllői, a Szentendrei és a Dabasi kistérségben is. A Szobi és a Gyáli kistérségben a mutató értéke mintegy fele volt a megyére jellemzőnek.

1000 lakosra jutó nappali tagozatos középiskolai tanuló, 2004/2005

4.3. Alapfokú ellátást szolgáló települési infrastruktúra

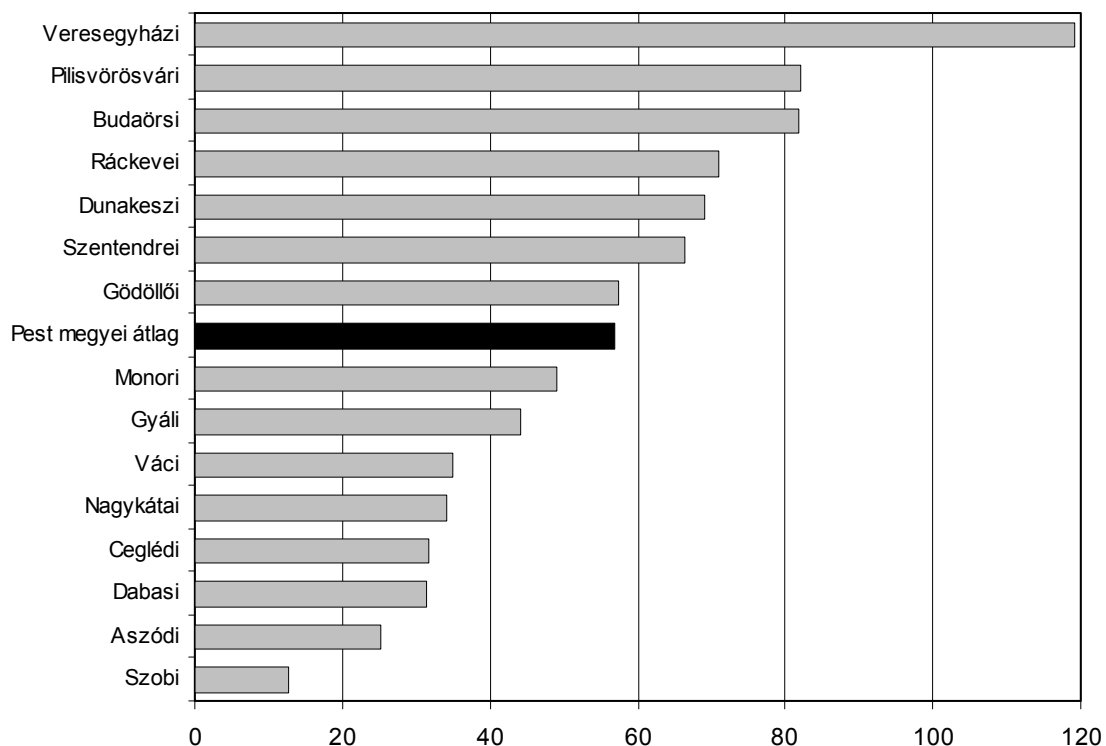
4.3.1. Lakásállomány, lakásépítés

2004 végén Pest megye lakásállománya meghaladta a 416 ezret, számuk 5,8%-kal volt több, mint a 2001. február 1-jei népszámlálás időpontjában. A lakásállomány bővülése valamelyest felülmúlta a népességszám növekedését, azonban ez a laksűrűséget nem befolyásolta. A megyében 100 lakásra 275 lakos jutott, ugyanannyi, mint négy évvel korábban. A laksűrűség kistérségenként eltérően alakult, a mutató értéke az Aszódi, a Gödöllői és a Veresegyházi kistérségekben meghaladta a 290 főt. Magas, 280 fő feletti volt a 100 lakásra jutó lakosok száma Monor és Pilisvörösvár térségében is, míg a Szobi, a Ceglédi, a Nagykátai és a Váci kistérségekben jóval az átlag alatt maradt (247 és 263 között szóródott).

2000 és 2004 között a megyében 31 ezer lakás épült, közülük minden ötödiket a Budaörsi kistérségben adták át. Jelentős számban létesültek lakások Ráckeve, Pilisvörösvár és Gödöllő térségében is, a megyei építkezések valamivel több mint fele e négy kistérségben koncentrálódott. Az építkezések számát tekintve a legkevesebb lakás a Szobi, az Aszódi és a Dabasi kistérségben létesült, e három kistérségben együttesen a megyében átadott lakások 3,8%-át vették használatba.

2000–2004-ben a népesség számához viszonyítva a legtöbb lakást a Budaörsi, a Pilisvörösvári és a Veresegyházi kistérségben létesítették, e három térségben a 10 000 lakosra jutó épített lakások száma 82 és 119 között szóródott. A mutató értéke Szob, Aszód, Dabas és Cegléd térségében volt a legalacsonyabb, 10 000 lakosra vetítve egyikben sem érte el a 33 lakást.

10 000 lakosra jutó épített lakás, 2000-2004

A 2004-ben átadott 8 ezer lakás több mint a fele 4 és több szobával épült. A lakások átlagosan 116 m² alapterülettel épültek. A legnagyobb méretű, átlagosan 159, illetve 130 m² alapterülettel rendelkező lakásokat a Pilisvörösvári és a Budaörsi kistérségben adták át, ezekben a településegységekben a lakások mintegy hattizede épült 4 és több szobával. A legkisebb alapterületű, átlagosan 86, illetve 94 m²-es nagyságú lakások Cegléd és Nagykáta körzetében létesültek.

A 2000 óta épült lakások a megye lakásállományának 7,5%-át képezik. A lakásállomány a Veresegyházi kistérségben a legfiatalabb, ahol a lakások 16%-át az elmúlt öt évben vették használatba. A főváros körüli térségek közül a vizsgált időszakban épült a Dunakeszi, a Ráckevei, a Budaörsi és a Pilisvörösvári kistérségek lakásainak 9–11%-a. A peremhelyzetű kistérségekben a sajátos gazdasági, demográfiai és településszerkezeti jellemzők miatt az elmúlt öt évben lényegesen kevesebb új lakást építettek. A Szobi térségben a lakásállomány 1,6%-a, az Aszódi, a Ceglédi, a Dabasi és a Nagykáta kistérségben 3,6–4,3%-a épült 2000 és 2004 között.

A 2001. február 1-jei állapotot tükröző népszámlálás adatai szerint Pest megyében a lakások 54%-a összkomfortos, 24%-a komfortos volt, a félkomfortos, a komfort nélküli, a szükség- és egyéb lakások együttesen 22%-os részarányt képviseltek.

Kistérségenként a lakások komfortfokozat szerinti összetétele nagyon differenciált. A fővárossal határos Budaörsi, Dunakeszi, Pilisvörösvári és Szentendrei kistérségekben a lakások mintegy héttizede összkomfortos. A távolabbi, Ceglédi, Dabasi, Nagykáta és Szobi kistérségekben az összkomfortos lakások aránya 30 és 40% között mozog, e területeken főként a komfort nélküli lakások aránya számottevő, 12–22% közötti, amelyhez jelentős arányban társulnak szükség- és egyéb lakások is.

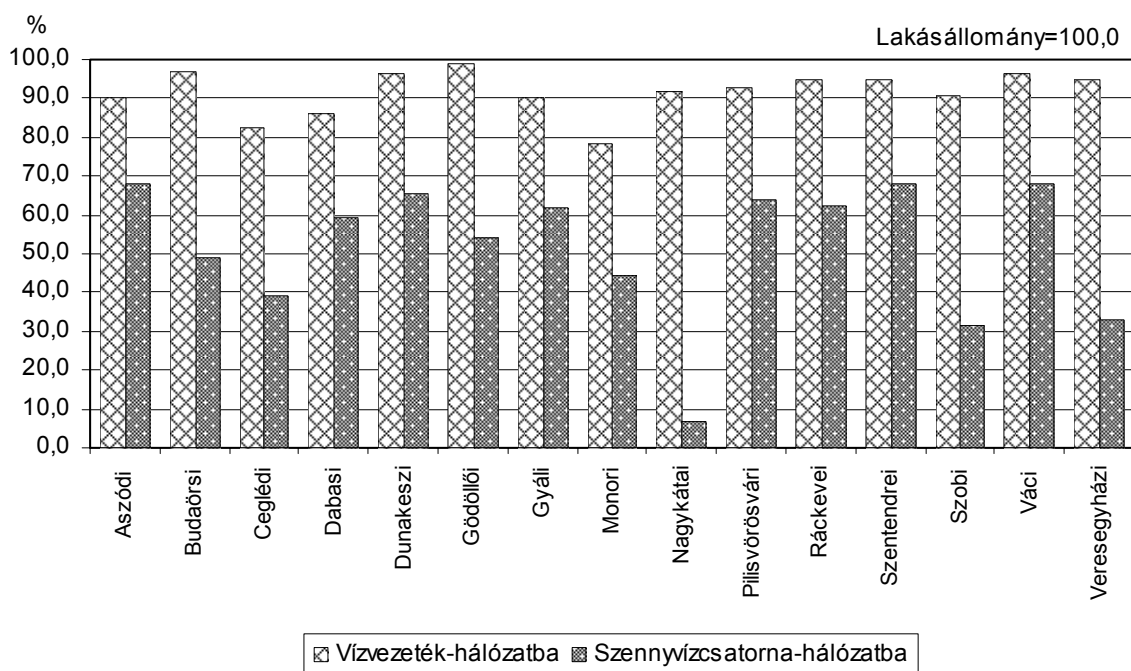
4.3.2. Közműellátás

A lakások közműellátottsága az ezredforduló óta is folyamatosan javult, 2004 végén közüzemi ivóvízhálózattal valamennyi település rendelkezett. Jelentősebb lemaradás a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat kiépítésében mutatkozik, a 186 településből 54-ben még nem épült ki a közcsatorna-hálózat. A megyében egy kilométer közüzemi vízhálózatra 656 méter közcsatorna jutott. A lakásállomány 92%-a csatlakozott a közüzemi vízhálózathoz, 53%-a pedig a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba is be volt kötve.

A vízellátás tekintetében a legkedvezőbb a helyzet a Gödöllői, a Budaörsi, a Dunakeszi és a Váci kistérségben, ahol majdnem minden lakás a közüzemi hálózatról kapja az ivóvizet. Ezzel szemben a Ceglédi és a Monori kistérség lakásainak 83, illetve 79%-a volt bekötve a vízhálózatba.

A közcsatorna-hálózat kiépítettségét tekintve a kistérségek között jóval nagyobbak a különbségek. Az Aszódi, a Szentendrei és a Váci kistérségekben a lakások közel héttizede csatlakozott a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózathoz. A legnagyobb lemaradás a Nagykáta kistérségben tapasztalható, ahol a lakásoknak 6,6%-a kapcsolódott a szennyvíz-hálózathoz. 2004 végén az e térséghez tartozó 13 település közül 11 nem rendelkezett közcsatorna-hálózattal.

Közüzemi víz- és szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakás, 2004

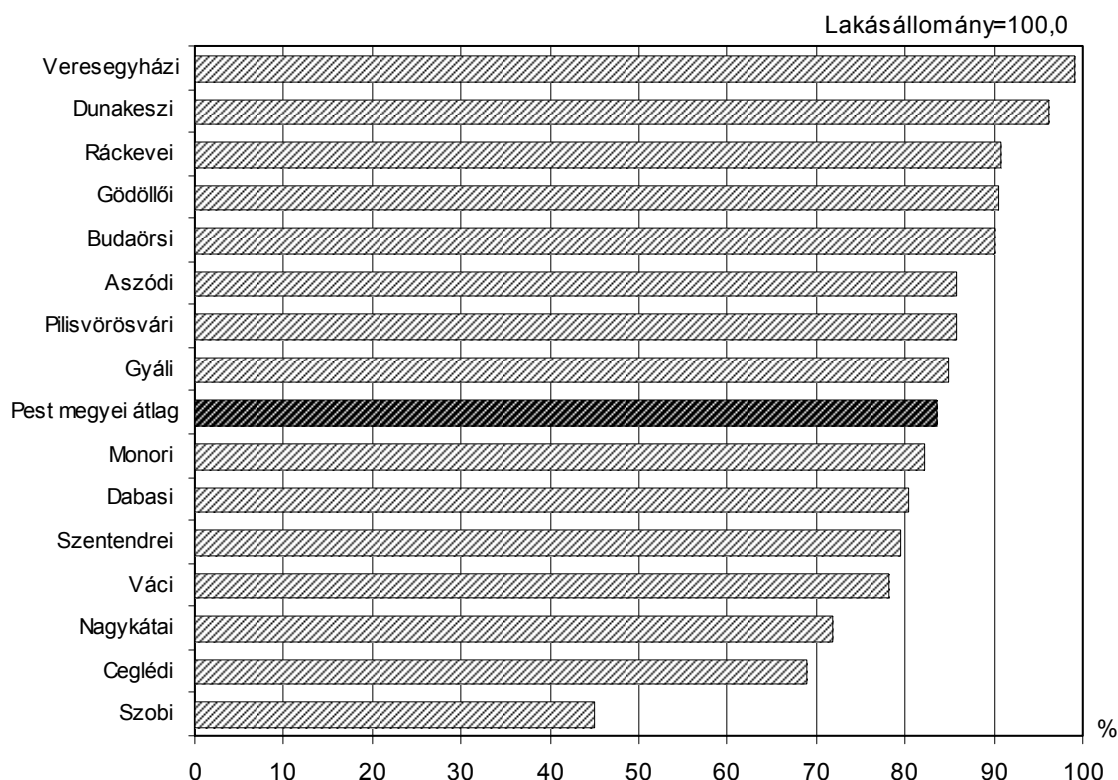
A hálózat hossza alapján számított közműarányossági mutató alapján a Dabasi, a Gyáli és a Monori kistérség csatornázottsági szintje tekinthető a legkedvezőbbnek. Ezekben a kistérségekben a csatornahálózat hossza meghaladta a vízhálózatét. A kistérségek egyharmadában a közcsatorna-hálózat hosszúsága fele akkora vagy kisebb, mint a vízhálózaté. A mutató értéke a Nagykátai kistérségben a legkisebb, 27 méter.

2004-ben a megye háztartásaiban összesen mintegy 41 millió m³ vezetékes ivóvizet használtak fel, egy lakosra átlagosan 37 m³ jutott. A fajlagos ivóvízfogyasztás a kistérségek között jelentős különbségeket mutatott. Az egy lakosra jutó vízfogyasztás Dunakeszi, Budaörs, Szentendre és Pilisvörösvár térségében volt a legtöbb, átlagosan 44–48 m³, kétszer annyi, mint a legkevesebbet felhasználó Ceglédi kistérség háztartásaiban.

A megyében a lakások gázellátása kedvezőnek mondható, 2004 végén Pilisszentlászló kivételével a fogyasztók valamennyi településen igénybe tudták venni a vezetékesgázszolgáltatást. A vezetékes gázt fogyasztó háztartásoknak a lakásállományhoz viszonyított aránya a megye egészében 84%-ot tett ki. Az egy háztartási fogyasztóra jutó vezetékesgázfogyasztás 2004-ben 2030 m³ volt.

A vezetékesgáz-ellátottság terén az egyes kistérségek között lényegesen kisebb különbségek mutatkoztak, mint a csatornázottság esetében. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások lakásállományhoz viszonyított aránya – a Szobi településeggyüttes kivételével – valamennyi kistérségben megközelítette, illetve meghaladta a 70%-ot. Veresegyház térségében szinte minden lakásban használtak vezetékes gázt, de az ellátottság a Dunakeszi, a Ráckevei, a Gödöllői és a Budaörsi kistérségek háztartásaiban is magas, 90%-ot meghaladó volt. A fajlagos gázfelhasználás a kistérségek között 1645 és 2473 m³ között szóródott, a két szélső értéket a Váci és a Pilisvörösvári kistérség képviselte.

A háztartások vezetékésgáz-ellátottsága, 2004

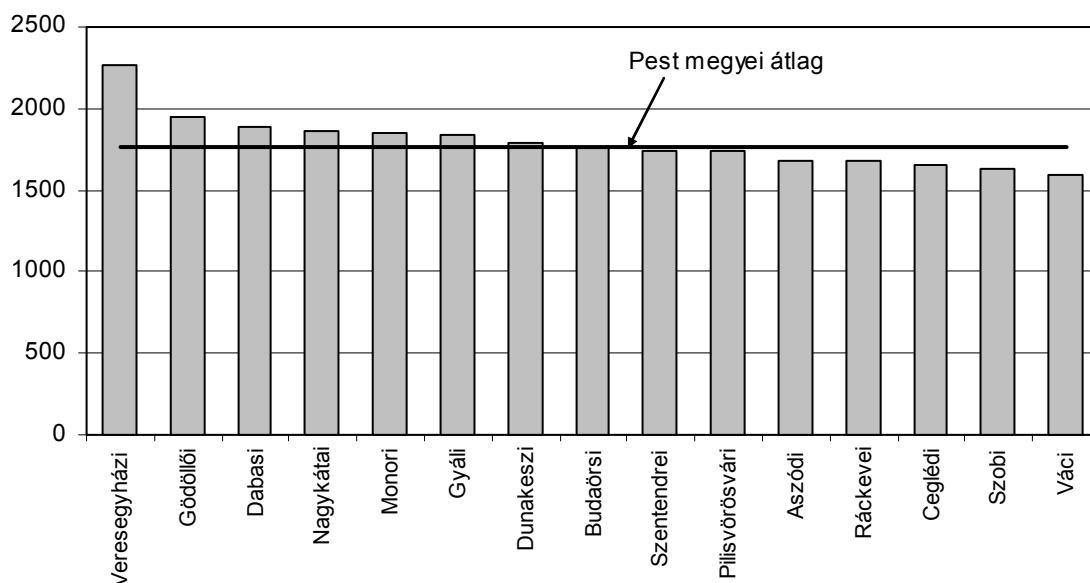

4.3.3. Házi orvosi ellátás, bölcsőde

2004 végén a megyében élő népesség alapfokú egészségügyi ellátását 467 házi orvos és 179 házi gyermekorvos látta el. Egy házi orvosra és házi gyermekorvosra együttvéve átlagosan 1770 személy jutott. A mutató értéke a kistérségek között 1592 és 2264 fő között szóródott, előbbi a Váci, utóbbi a Veresegyházi kistérséget jellemezte.

A megye 17, főként kis lélekszámú községében – a Szobi kistérségben 5, a Váciban 3, a Ceglédi, a Monori, a Pilisvörösvári, a Veresegyházi kistérség mindegyikében 2, illetve Ráckeve térségében 1 településen – nem működik házi orvosi szolgálat. Az itt lakók alapfokú egészségügyi ellátása más településeken biztosított. Házi gyermekorvos 78 városban, illetve községben, a települések 42%-ában tevékenykedett. Azokon a településeken, ahol nincs házi gyermekorvos ott a gyermekeket a házi orvosok a felnőttekkel együtt látják el. A kistérségek között e tekintetben jelentősek a különbségek. A Dunakeszi, a Gyáli és a Budaörsi településeggyüttes valamennyi városában és Bugyi, Herceghalom és Pusztazámor kivételével a községekben is elkülönül a házi gyermekorvosi ellátás. Ezzel szemben a Szobi kistérség településeinek egyikében sem működött házi gyermekorvos.

Az egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, 2004

2004 végén a megyében 32 településen (26 városban és 6 községben) működött bölcsőde, összesen 1718 férőhellyel. 100 bölcsődei férőhelyre átlagosan 124 gyermeket írtak be. A Dabasi, a Nagykátai, a Szobi és a Veresegyházi kistérséghez tartozó települések egyikében sincs bölcsőde. A többi kistérségben a meglévő bölcsődék túlszűfoltak; leginkább Ráckeve térségében, itt 45%-kal több gyermeket írtak be, mint ahány férőhely volt. Ezen kívül magas a mutató értéke a Gyáli, a Budaörsi, a Ceglédi, a Szentendrei és a Dunakeszi kistérségben is, ahol 100 férőhelyre átlagosan 120–138 bölcsődés gyermek jutott. Viszonylag kedvezőbb a helyzet a Váci és az Aszódi kistérségben, itt a bölcsődések száma 4–7%-kal haladta meg a férőhelyekét.

4.3.4. Alapfokú oktatás

Az óvodai ellátottság a megyében jónak mondható, három kis lélekszámú község (a Szobi kistérségben Tésa, a Váci kistérségben Csörög és a Pilisvörösvári kistérségben Remeteszőlős) kivételével minden településen van óvoda.

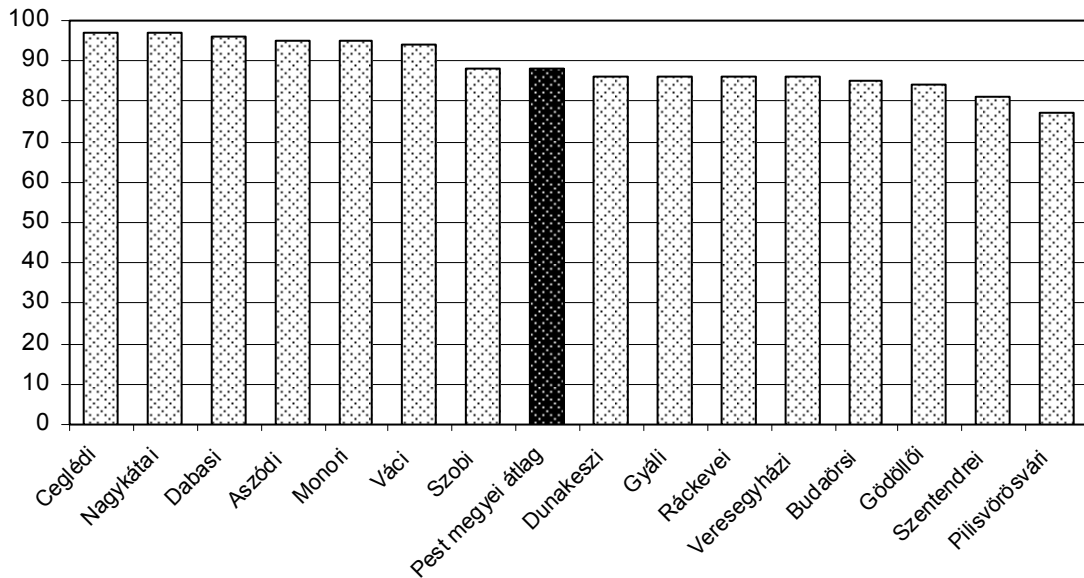
2004 végén a megyében 38 851 óvodai férőhelyre 39 686 gyermeket írtak be, 100 férőhelyre átlagosan 102 gyermek jutott.

A férőhelyek számához viszonyítva a leginkább zsűfoltak a Ráckevei településeggyüttes óvodái voltak, ahol 100 férőhelyre átlagosan 118 gyermeket írtak be. További hat kistérségben a férőhelyek számát 2–6%-kal haladta meg a beíratott gyermekeké. Ugyanakkor az előregedett, kedvezőtlen korösszetételű Szobi, Váci, Aszódi és Nagykátai kistérségben az óvodák kihasználtsága 71–98% között mozgott.

A 2004/2005. tanév elején Pest megye 177 településén 314 feladatellátási helyen folyt általános iskolai oktatás. Hat kistérség 9 településén, Csörögön, Ipolydamásdon, Ipolytölgyesen, Káván, Pócsmegyeren, Remeteszőlősön, Tésán, Tökön és Váckisújfalun nem működött általános iskola. A tanév elején az általános iskolák nappali tagozatán 101 033 tanuló kezdte meg, illetve folytatta tanulmányait, 1000 lakosra átlagosan 88 tanuló jutott.

Az 1000 lakosra jutó tanulók száma a kistérségek között 77 és 97 között szóródott. A mutató értéke a Váci, a Monori, az Aszódi, a Dabasi, a Nagykátai és a Ceglédi kistérségben az átlagosnál 6–9 tanulóval volt magasabb, a Szentendrei és a Pilisvörösvári kistérségben pedig 7, illetve 11 fővel elmaradt attól.

1000 lakosra jutó általános iskolai tanuló, 2004/2005

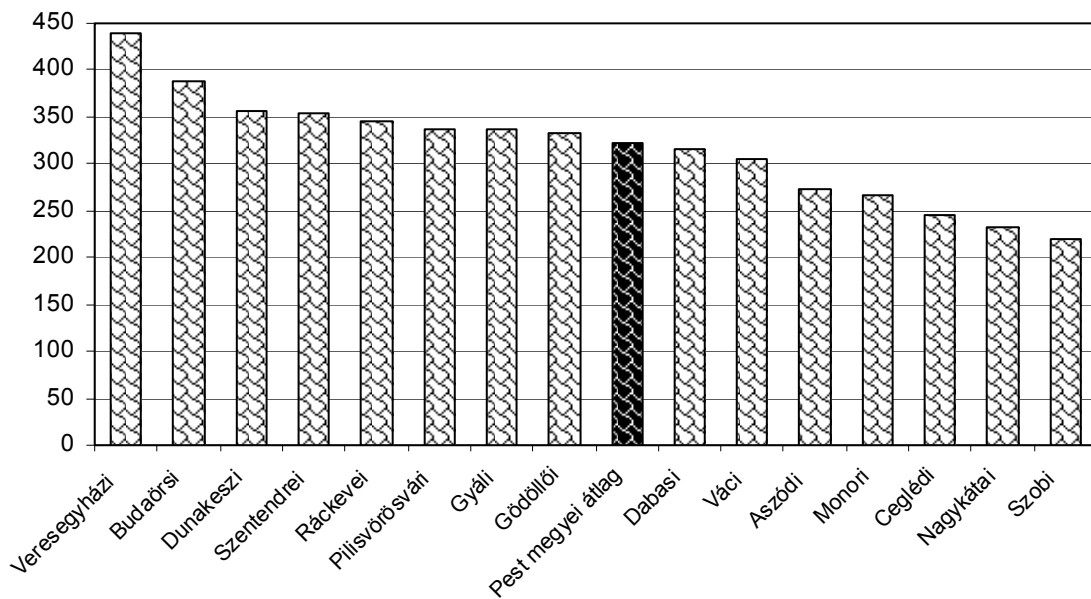
4.3.5. Közlekedés, távközlés

A lakosság életkörülményeit a lakásviszonyok, az egészségügyi és oktatási intézményrendszer mellett számos tényező, pl. a közlekedési lehetőségek, a személygépkocsi- és telefonellátottság is befolyásolják.

Pest megye közlekedési helyzete kedvező, a közlekedési hálózat Budapest-központú sugaras felépítéséből eredően, valamennyi, a fővárosból induló főközlekedési út és vasútvonal áthalad a területén. Közúton minden településre el lehet jutni, a tömegközlekedést menetrend szerint közlekedő autóbuszjáratok biztosítják. A fővárossal közvetlenül határos települések közül 11-et a BKV autóbuszaival is el lehet érni, Szentendrét, Gödöllőt és Ráckevét HÉV köti össze Budapesttel. Pest megye településeinek kevesebb mint fele van bekapcsolva a vasúti forgalomba. A teher- és személyszállításban a Dunának mint nemzetközi vízi útnak a szerepe meghatározó. A kistérségek közlekedési viszonyait főként a fővárostól távolabb eső térségekben a zsáktelepülés-jelleg, valamint a vasútvonal hiánya érinti hátrányosan. A közlekedés szempontjából a legkedvezőtlenebb helyzetben a Szobi településegyüttes van. Vasúton csak Szob és Zebegény érhető el, további 11 településre csak közúton lehet eljutni, közülük Nagyborzsöny zsáktelepülés.

A közlekedés színvonalát – a tömegközlekedési lehetőségek mellett – lényegesen befolyásolja a személygépkocsi-állomány mennyisége. 2004 végén Pest megyében 368 ezer személygépkocsit tartottak nyilván, 1000 lakosra 322 jutott. A megyén belül a Veresegyházi kistérségben a legjobb a személygépkocsi-ellátottság, itt az 1000 lakosra jutó gépkocsik száma 439, kétszer annyi, mint a legrosszabb helyzetben lévő Szobi kistérségben. Jóval az átlag feletti a személygépkocsi-ellátottság a Szentendrei, a Dunakeszi és a Budaörsi kistérségben is, ahol a mutató értéke 353 és 388 között szóródott. A Szobi, a Nagykátai, a Ceglédi, a Monori és az Aszódi kistérségekben 1000 lakos közül 220–272 rendelkezett személygépkocsival.

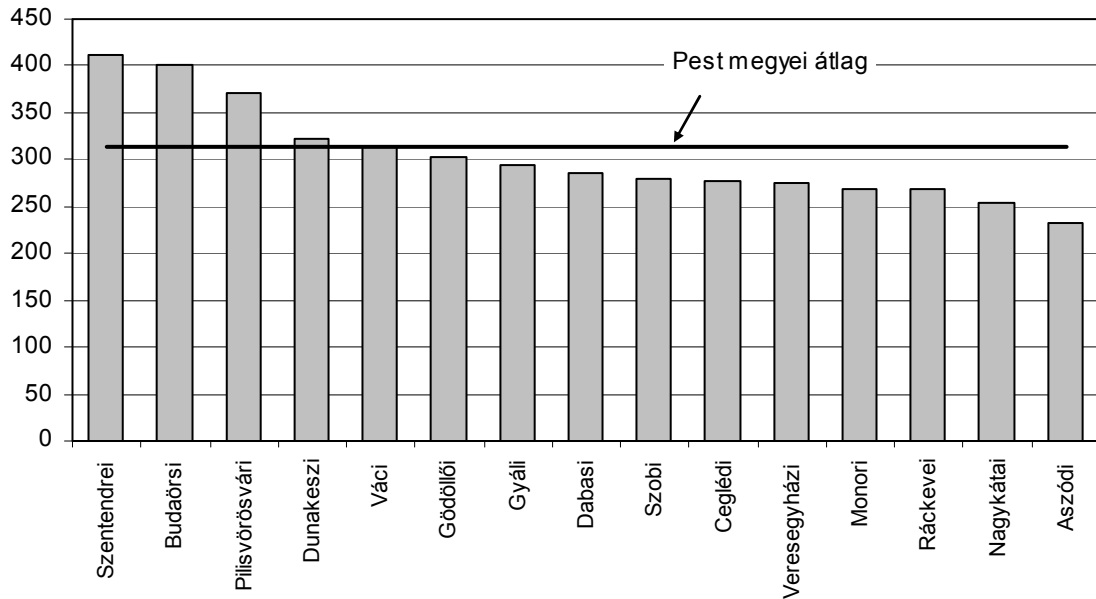
1000 lakosra jutó személygépkocsi, 2004

A távközlés területén az utóbbi években jelentős változások következtek be; az internet használatának széles körű elterjedése következtében nőtt az ISDN-vonalak száma, és a kábeltelevízió-hálózatba bekapcsolt lakások aránya is emelkedett. 2004 végén a megyében 358 ezer távbeszélő-fővonalat tartottak nyilván, ennek 15%-a ISDN-vonal volt, a kábeltelevízió-hálózatba a lakások 39%-a csatlakozott.

A telefonsűrűség a Szentendrei és a Budaörsi kistérségben volt a legnagyobb, itt 2004 végén 1000 lakosra 412, illetve 401 távbeszélő-fővonal jutott, 1,8-szer annyi, mint az utolsó helyen álló Aszód térségében. A távbeszélő-fővonalak népességre vetített száma az előbbiekhöz viszonyítva lényegesen kevesebb (254–269 közötti) a Nagykátai, a Ráckevei és a Monori kistérségben is.

1000 lakosra jutó távbeszélő-fővonal, 2004

A Budaörsi kistérségben csaknem minden negyedik telefonvonal ISDN-vonal, és a Gödöllői, a Szentendrei és a Pilisvörösvári kistérségben is 18–19% a részesedésük. Ugyanakkor 10% alatti az ISDN-vonalak aránya a Nagykatái, a Dabasi, a Monori, a Szobi és az Aszódi kistérségekhez tartozó településeken.

Az utóbbi években – a Szobi kistérség településeinek kivételével – a kábeltelevízió-hálózat többé-kevésbé kiépült. 2004 végén a Gyáli és a Monori kistérségben a lakások hattizede, a Nagykatái, a Váci, a Dabasi és a Dunakeszi kistérségekben a lakások 50–56%-a volt bekötve a hálózatba. A legkevésbé ellátott az Aszódi kistérség, ahol a lakások 10%-a sem kapcsolódott a kábeltelevízió-hálózatához.

TÁBLÁZATOK

1. Települések száma népességnagyság szerint, 2005. január 1.

Kistérség, megye, régió	-499	500– 999	1 000– 1 999	2 000– 4 999	5 000– 9 999	10 000– 49 999	50 000– 99 999	100 000–
	fős település							
Budapest	–	–	–	–	–	–	–	1
Aszódi	–	–	1	5	3	–	–	–
Budaörsi	–	–	2	1	3	3	1	–
Ceglédi	–	2	1	8	–	4	–	–
Dabasi	–	–	3	6	–	1	–	–
Dunakeszi	–	–	–	–	–	3	–	–
Gödöllői	–	–	–	6	4	3	–	–
Gyáli	–	–	–	2	2	3	–	–
Monori	–	1	3	6	1	4	–	–
Nagykátai	–	–	1	8	3	1	–	–
Pilisvörösvári	1	–	4	5	6	2	–	–
Ráckevei	1	–	6	3	7	3	–	–
Szentendrei	–	1	4	4	2	2	–	–
Szobi	4	4	4	1	–	–	–	–
Váci	–	3	10	5	–	1	–	–
Veresegyházi	1	1	3	–	2	1	–	–
Pest megye összesen	7	12	42	60	33	31	1	–
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	7	12	42	60	33	31	1	1

2. Népességszám népességnagyság szerint, 2005. január 1.

Kistérség, megye, régió	-499	500– 999	1 000– 1 999	2 000– 4 999	5 000– 9 999	10 000– 49 999	50 000– 99 999	100 000–
	fős település népessége							
Budapest	–	–	–	–	–	–	–	1 697 343
Aszódi	–	–	1 427	13 817	20 037	–	–	–
Budaörsi	–	–	2 695	3 037	25 146	55 428	60 546	–
Ceglédi	–	1 670	1 764	26 952	–	91 727	–	–
Dabasi	–	–	5 118	22 125	–	16 232	–	–
Dunakeszi	–	–	–	–	–	64 414	–	–
Gödöllői	–	–	–	18 161	32 438	56 421	–	–
Gyáli	–	–	–	7 901	14 225	51 367	–	–
Monori	–	648	4 825	19 069	8 082	58 016	–	–
Nagykátai	–	–	1 900	28 506	17 992	13 083	–	–
Pilisvörösvári	446	–	5 546	14 621	38 165	26 221	–	–
Ráckevei	299	–	8 304	7 210	53 631	58 175	–	–
Szentendrei	–	850	6 111	11 309	15 003	39 809	–	–
Szobi	1 320	3 587	5 090	3 005	–	–	–	–
Váci	–	2 126	15 732	17 341	–	33 268	–	–
Veresegyházi	497	906	4 761	–	12 560	12 967	–	–
Pest megye összesen	2 562	9 787	63 273	193 054	237 279	577 128	60 546	–
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	2 562	9 787	63 273	193 054	237 279	577 128	60 546	1 697 343

3. Település, terület, népesség, 2005. január 1.

Kistérség, megye, régió	Település		Terület, km ²	Lakónépesség		Népsűrűség ₂ , fő/km ²	A 120 fő/km ² feletti népsűrűségű településeken lakók aránya, %
	összesen	ebből: város		összesen	a 2000. évi %-ában		
Budapest	1	1	525	1 697 343	95	3 232	100,0
Aszódi	9	2	241	35 281	103	146	82,8
Budaörsi	10	3	259	146 852	112	567	97,2
Ceglédi	15	4	1 234	122 113	102	99	57,9
Dabasi	10	1	499	43 475	105	87	42,9
Dunakeszi	3	2	91	64 414	109	710	100,0
Gödöllői	13	2	415	107 020	109	258	89,5
Gyáli	7	2	371	73 493	105	198	74,2
Monori	15	2	462	90 640	109	196	86,5
Nagykátai	13	1	615	61 481	105	100	41,7
Pilisvörösvári	18	2	345	84 999	113	247	92,4
Ráckevei	20	4	628	127 619	112	203	81,1
Szentendrei	13	3	327	73 082	113	224	90,5
Szobi	13	1	315	13 002	101	41	32,4
Váci	19	2	432	68 467	102	159	80,1
Veresegyházi	8	1	160	31 691	126	198	80,5
Pest megye összesen	186	32	6 393	1 143 629	109	179	79,8
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	187	33	6 918	2 840 972	100	411	91,9

4. Lakónépesség nemek és korcsoportok szerint, 2005. január 1.

Kistérség, megye, régió	1000 férfira jutó nő	-14	15-18	19-39	40-59	60-	Munkavállalási korú ^{a)}
		éves					
Budapest	1 195	210 835	66 519	547 666	455 940	416 383	1 090 435
Aszódi	1 085	5 778	1 859	10 954	9 638	7 052	22 836
Budaörsi	1 079	25 424	6 943	48 118	40 580	25 787	97 313
Ceglédi	1 103	20 766	6 462	37 050	32 441	25 394	77 253
Dabasi	1 078	7 544	2 326	13 794	11 790	8 021	28 351
Dunakeszi	1 078	10 504	3 128	21 003	17 802	11 977	42 711
Gödöllői	1 091	18 714	5 166	35 152	28 547	19 441	69 940
Gyáli	1 070	12 284	3 670	23 829	19 828	13 882	48 169
Monori	1 083	15 817	4 473	28 668	24 555	17 127	58 642
Nagykátai	1 064	10 599	3 033	18 523	16 963	12 363	39 183
Pilisvörösvári	1 073	15 516	4 143	27 002	23 198	15 140	55 294
Ráckevei	1 072	22 265	5 744	41 828	34 088	23 694	83 103
Szentendrei	1 083	12 685	3 477	23 016	20 422	13 482	47 765
Szobi	1 072	2 093	562	3 727	3 483	3 137	7 902
Váci	1 094	10 920	3 404	21 864	18 756	13 523	44 816
Veresegyházi	1 058	6 150	1 479	10 490	8 247	5 325	20 568
Pest megye összesen	1 081	197 059	55 869	365 018	310 338	215 345	743 846
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	1 148	407 894	122 388	912 684	766 278	631 728	1 834 281

a) 15-59 éves nők és 15-61 éves férfiak.

5. Eltartottsági ráta, öregedési index, 2005. január 1.

(százalék)

Kistérség, megye, régió	Korösszetétel			Gyermek- népesség eltartott- sági rátája	Idős- népesség eltartott- sági rátája	Eltartott népesség rátája	Örege- dési index
	-14	15-64	65-				
Budapest	12,4	69,5	18,1	17,9	26,0	43,9	145,5
Aszódi	16,4	69,1	14,5	23,7	21,0	44,7	88,5
Budaörsi	17,3	70,7	12,0	24,5	16,9	41,4	69,2
Ceglédi	17,0	67,7	15,2	25,1	22,5	47,6	89,7
Dabasi	17,4	69,7	12,9	24,9	18,5	43,4	74,5
Dunakeszi	16,3	71,1	12,6	22,9	17,8	40,7	77,5
Gödöllői	17,5	69,8	12,7	25,1	18,3	43,3	72,9
Gyáli	16,7	70,2	13,1	23,8	18,6	42,4	78,2
Monori	17,5	69,1	13,4	25,3	19,5	44,7	77,1
Nagykátai	17,2	68,2	14,5	25,3	21,3	46,6	84,4
Pilisvörösvári	18,3	69,3	12,4	26,3	17,9	44,2	68,0
Ráckevei	17,4	69,6	13,0	25,1	18,6	43,7	74,3
Szentendrei	17,4	69,8	12,8	24,9	18,4	43,2	73,9
Szobi	16,1	65,8	18,1	24,5	27,6	52,0	112,6
Váci	15,9	70,2	13,8	22,7	19,7	42,4	86,8
Veresegyházi	19,4	69,1	11,5	28,1	16,7	44,8	59,4
Pest megye összesen	17,2	69,5	13,2	24,8	19,0	43,8	76,8
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	14,4	69,5	16,1	20,7	23,2	43,9	112,3

6. Legmagasabb iskolai végzettség, 2001. február 1.

(százalék)

Kistérség, megye, régió	0 osztályt végzettség aránya a 10-X évesek között	Az általános iskola 8. osztályát végzettség aránya a 15-X évesek között	A legalább érettségivel rendelkezők aránya a 18-X évesek között	Egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a 25-X évesek között
Aszódi	0,1	85,7	25,7	5,5
Budaörsi	0,3	93,0	44,2	13,6
Ceglédi	0,7	86,7	26,4	5,9
Dabasi	0,9	84,0	23,4	5,0
Dunakeszi	4,0	93,4	45,6	13,4
Gödöllői	0,9	90,8	41,0	11,7
Gyáli	0,9	89,4	29,3	5,5
Monori	0,6	88,6	27,8	5,5
Nagykátai	1,0	83,8	22,0	4,0
Pilisvörösvári	0,9	92,2	46,4	16,8
Ráckevei	0,7	90,3	34,4	7,7
Szentendrei	0,6	93,0	47,2	17,2
Szobi	0,4	86,5	28,1	6,0
Váci	0,7	91,7	40,6	10,3
Veresegyházi	0,9	90,0	35,5	9,0
Pest megye összesen	0,6	89,9	37,5	11,7
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	0,6	92,6	51,0	19,4

7. Népmozgalom, 2004

Kistérség, megye, régió	Élve- születés	Halálozás	Termé- szetes szaporodás, ill. fogyás (-)	Belföldi vándor- lási különbö- zet	Belföldi vándorlá- si külön- bözlet évi átlaga, 2000– 2004	Házasság- kötés	Válás
Budapest	8,8	13,6	-4,7	-4,3	-7,1	5,0	2,6
Aszódi	8,8	12,4	-3,6	6,6	8,1	4,5	2,6
Budaörsi	10,6	9,6	1,1	16,8	18,8	4,4	2,2
Ceglédi	9,8	13,8	-4,0	3,7	5,4	4,1	2,3
Dabasi	8,8	12,4	-3,6	10,1	10,8	4,0	2,1
Dunakeszi	10,1	10,2	-0,1	19,9	15,3	4,3	2,6
Gödöllői	10,7	11,5	-0,8	14,4	15,2	4,4	2,4
Gyáli	10,1	11,9	-1,9	7,9	8,9	3,9	3,2
Monori	9,8	12,6	-2,8	13,6	16,6	4,0	2,4
Nagykátai	9,3	13,3	-4,0	6,5	12,0	3,8	2,0
Pilisvörösvári	11,7	10,0	1,7	19,6	21,4	4,1	2,3
Ráckevei	11,1	11,5	-0,4	20,2	22,6	4,9	2,1
Szentendre	10,7	9,6	1,1	22,1	22,8	4,1	2,8
Szobi	8,3	15,5	-7,2	5,9	7,6	3,8	2,2
Váci	10,1	12,4	-2,3	4,9	6,1	5,1	2,5
Veresegyházi	12,3	10,5	1,8	35,7	41,9	4,0	2,6
Pest megye összesen	10,3	11,5	-1,2	14,0	15,5	4,3	2,4
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	9,4	12,8	-3,3	3,0	1,7	4,7	2,5

8. Gazdasági aktivitás, 2001. február 1.

Kistérség, megye, régió	Foglal- koztatott	Munka- nélküli	Inaktív kereső	Eltartott	A mező- gazda- ságban és erdő- gazdál- kodásban	Az iparban és építő- iparban	A szolgálta- tási ágakban
					foglalkoztatottak az összes foglalkoztatott %-ában		
Budapest	746 018	50 038	556 574	425 291	0,5	21,3	78,2
Aszódi	12 659	1 149	11 722	9 644	4,1	38,3	57,6
Budaörsi	57 729	3 986	35 654	38 205	1,3	30,5	68,2
Ceglédi	40 066	4 408	41 483	34 693	7,7	34,6	57,8
Dabasi	15 285	1 368	13 295	12 094	6,7	35,8	57,4
Dunakeszi	26 074	1 712	16 704	16 463	1,0	31,7	67,3
Gödöllői	39 255	3 132	29 132	28 984	2,2	29,8	68,0
Gyáli	27 569	2 648	21 825	19 268	5,2	31,9	62,9
Monori	32 176	3 148	26 493	23 738	3,1	32,9	64,0
Nagykátai	19 829	2 286	20 642	16 413	5,6	36,0	58,4
Pilisvörösvári	32 363	1 831	20 902	23 215	1,6	28,6	69,8
Ráckevei	44 670	4 286	36 498	32 765	3,3	33,5	63,2
Szentendre	27 668	1 959	18 736	19 126	2,0	26,0	72,1
Szobi	4 429	361	4 887	3 955	6,5	28,4	65,1
Váci	26 591	2 092	20 923	18 792	1,5	37,7	60,8
Veresegyházi	10 261	1 025	7 904	7 707	2,2	31,2	66,6
Pest megye összesen	416 624	35 391	326 800	305 062	3,2	32,2	64,6
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	1 162 642	85 429	883 374	730 353	1,5	25,2	73,3

9. Regisztrált munkanélküliek, december 20.*

Kistérség, megye, régió	A munkanélküliek aránya ^{a)} , %		Nők	Pálya- kezdők	Diplomás munka- nélküliek	180 napon túli munka- nélküliek
	2000	2004				
	aránya a munkanélküliek körében, %			2004		
Budapest	1,9	2,1	56,3	4,9	13,3	41,1
Aszódi	2,8	2,6	51,8	7,0	4,5	34,1
Budaörsi	2,2	2,1	60,1	6,5	8,9	36,0
Ceglédi	4,9	4,2	52,7	6,8	3,2	37,8
Dabasi	3,5	3,4	55,8	5,6	3,3	36,9
Dunakeszi	2,1	1,5	57,8	6,0	8,0	34,2
Gödöllői	2,7	2,3	52,9	5,1	7,1	38,4
Gyáli	2,8	2,3	58,3	4,1	2,5	36,5
Monori	2,5	2,4	52,5	6,2	2,9	39,5
Nagykátai	4,3	3,6	51,4	6,5	1,8	44,0
Pilisvörösvári	1,6	1,6	59,9	4,7	12,1	36,6
Ráckevei	2,6	2,4	58,8	5,6	4,2	36,1
Szentendrei	2,5	2,5	56,3	2,3	10,7	47,5
Szobi	4,5	3,3	42,9	10,6	2,8	29,1
Váci	3,1	2,6	55,1	8,2	6,0	34,3
Veresegyházi	2,6	2,1	55,8	5,3	4,8	32,0
Pest megye összesen	2,9	2,5	55,3	5,9	5,4	37,8
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	2,3	2,3	55,8	5,4	9,7	39,6

* Lakóhely szerinti adatok.– a) A regisztrált munkanélküliek a munkavállalási korú állandó népességhez (2000-ben a 15–57 éves nők és 15–61 éves férfiak, 2004-ben a 15–59 éves nők és 15–61 éves férfiak) viszonyítva.

10. Regisztrált vállalkozások, 2005

Kistérség, megye, régió	Társas vállalkozás	Egyéni vállalkozás		Vállalkozás		
		összesen	ebből: főfoglal- kozású	összesen	1 km ² -re	1000 lakosra
Budapest	201 083	152 969	59 796	354 052	674	209
Aszódi	1 147	1 737	943	2 884	12	82
Budaörsi	11 850	10 911	4 931	22 761	88	155
Ceglédi	3 197	6 626	3 431	9 823	8	80
Dabasi	1 666	2 482	1 387	4 148	8	95
Dunakeszi	4 444	4 596	2 153	9 040	100	140
Gödöllői	5 855	7 176	3 273	13 031	31	122
Gyáli	3 372	3 983	2 203	7 355	20	100
Monori	2 929	4 539	2 491	7 468	16	82
Nagykátai	1 386	2 603	1 512	3 989	6	65
Pilisvörösvári	6 606	6 375	2 877	12 981	38	153
Ráckevei	6 956	8 165	4 328	15 121	24	118
Szentendrei	5 813	6 185	2 787	11 998	37	164
Szobi	296	562	261	858	3	66
Váci	3 229	4 517	2 114	7 746	18	113
Veresegyházi	1 566	1 693	880	3 259	20	103
Pest megye összesen	60 312	72 150	35 571	132 462	21	116
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	261 395	225 119	95 367	486 514	70	171

11. Regisztrált vállalkozások gazdasági ág szerint, 2005

Kistérség, megye, régió	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	Ipar, építőipar	Kereskedelem, javítás	Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	Szállítás, posta, távközlés	A többi gazdasági ág
Budapest	2 056	44 784	61 512	11 904	13 609	220 187
Aszódi	136	858	539	123	127	1 101
Budaörsi	291	4 189	4 028	793	1 067	12 393
Ceglédi	691	1 911	2 146	461	381	4 233
Dabasi	303	849	854	186	377	1 579
Dunakeszi	96	1 738	1 776	341	435	4 654
Gödöllői	325	2 469	2 375	648	570	6 644
Gyáli	300	1 716	1 591	283	508	2 957
Monori	231	1 713	1 655	368	435	3 066
Nagykátai	306	946	858	157	269	1 453
Pilisvörösvári	196	2 307	2 114	453	543	7 368
Ráckevei	454	3 211	3 097	657	844	6 858
Szentendrei	228	1 998	1 893	510	450	6 919
Szobi	105	141	133	109	34	336
Váci	215	1 382	1 490	353	435	3 871
Veresegyházi	53	647	678	133	166	1 582
Pest megye összesen	3 930	26 075	25 227	5 575	6 641	65 014
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	5 986	70 859	86 739	17 479	20 250	285 201

12. Regisztrált vállalkozások létszám-kategória szerint, 2005

Kistérség, megye, régió	0 és ismeretlen	1–9	10–19	20–49	50–249	250 és több	Összesen
	fős létszámú szervezet						
Budapest	141 227	201 061	6 659	3 365	1 441	299	354 052
Aszódi	587	2 203	56	25	9	4	2 884
Budaörsi	2 223	7 263	177	114	39	7	9 823
Ceglédi	970	2 996	100	60	22	–	4 148
Dabasi	3 743	8 966	205	73	35	9	13 031
Dunakeszi	1 760	5 498	124	69	17	–	7 468
Gödöllői	855	2 999	84	35	14	2	3 989
Gyáli	4 097	10 534	265	152	65	8	15 121
Monori	237	591	15	11	3	1	858
Nagykátai	2 038	5 487	128	67	18	8	7 746
Pilisvörösvári	7 363	14 678	382	227	90	21	22 761
Ráckevei	2 662	6 124	154	70	24	6	9 040
Szentendrei	1 915	5 182	167	57	28	6	7 355
Szobi	4 089	8 519	211	100	55	7	12 981
Váci	3 768	7 935	166	99	28	2	11 998
Veresegyházi	913	2 264	46	25	11	–	3 259
Pest megye összesen	37 220	91 239	2 280	1 184	458	81	132 462
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	178 447	292 300	8 939	4 549	1 899	380	486 514

13. Regisztrált társas vállalkozások gazdálkodási forma szerint, 2005

Kistérség, megye, régió	Társas vállalkozás összesen	Ebből				
		korlátolt felelősségű társaság	részvény-társaság	szövetkezet	betéti társaság	közkereseti társaság
Budapest	201 083	96 670	2 309	1 147	82 700	2 996
Aszódi	1 147	491	7	17	585	12
Budaörsi	11 850	5 769	85	48	5 586	161
Ceglédi	3 197	1 447	26	76	1 469	47
Dabasi	1 666	797	13	22	779	15
Dunakeszi	4 444	1 986	22	25	2 248	69
Gödöllői	5 855	2 598	29	53	2 917	75
Gyáli	3 372	1 481	12	18	1 774	56
Monori	2 929	1 177	12	40	1 615	44
Nagykátai	1 386	555	3	31	782	5
Pilisvörösvári	6 606	3 142	26	23	3 196	113
Ráckevei	6 956	3 285	34	60	3 340	70
Szentendrei	5 813	2 733	38	26	2 826	100
Szobi	296	127	1	8	150	1
Váci	3 229	1 404	14	33	1 619	43
Veresegyházi	1 566	706	2	9	824	19
Pest megye összesen	60 312	27 698	324	489	29 710	830
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	261 395	124 368	2 633	1 636	112 410	3 826

14. Regisztrált egyéni vállalkozások száma főbb gazdasági ág szerint, 2005

Kistérség, megye, régió	Egyéni vállalkozás	Ebből					
		mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	ipar, építőipar	kereskedelem, javítás	szállás-helyszolgáltatás, vendéglátás	szállítás, raktározás, posta, távközlés	ingatlan-ügyletek, gazdasági szolgáltatás
Budapest	152 969	1 018	11 984	13 523	4 980	7 727	82 934
Aszódi	1 737	95	441	289	82	93	434
Budaörsi	10 911	143	1 450	1 133	428	569	5 211
Ceglédi	6 626	505	1 076	1 305	327	263	2 019
Dabasi	2 482	227	399	448	118	242	706
Dunakeszi	4 596	53	629	645	170	268	2 020
Gödöllői	7 176	192	1 017	949	451	357	2 849
Gyáli	3 983	225	704	660	163	293	1 375
Monori	4 539	155	872	883	253	276	1 417
Nagykátai	2 603	221	520	493	110	176	671
Pilisvörösvári	6 375	93	863	707	237	324	2 982
Ráckevei	8 165	321	1 324	1 261	397	472	2 992
Szentendrei	6 185	146	767	622	264	283	2 901
Szobi	562	71	76	75	73	22	158
Váci	4 517	145	581	678	215	269	1 670
Veresegyházi	1 693	35	280	281	72	97	615
Pest megye összesen	72 150	2 627	10 999	10 429	3 360	4 004	28 020
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	225 119	3 645	22 983	23 952	8 340	11 731	110 954

15. Külföldi érdekeltségű vállalkozások, 2004

Kistérség, megye, régió	Vállalkozás		Saját tőke		Egy vállalkozásra jutó saját tőke, 1000 Ft
	összesen	ebből: kizárólag külföldi tulajdonú	összesen, millió Ft	ebből: külföldi részesedés, millió Ft	
Budapest	14 137	9 825	7 270 261	4 871 031	514 272
Aszódi	32	23	5 517	5 427	172 414
Budaörsi	686	423	886 472	803 025	1 292 233
Ceglédi	107	54	14 265	13 335	133 316
Dabasi	50	29	20 797	19 142	415 935
Dunakeszi	120	57	59 820	54 821	498 502
Gödöllői	186	112	366 702	362 083	1 971 513
Gyáli	147	109	34 426	33 744	234 193
Monori	73	46	6 625	6 069	90 756
Nagykátai	35	23	8 359	8 169	238 825
Pilisvörösvári	209	96	23 058	20 387	110 326
Ráckevei	248	140	79 043	73 496	318 722
Szentendrei	174	89	20 483	15 003	117 719
Szobi	15	8	978	864	65 187
Váci	107	47	62 262	61 571	581 885
Veresegyházi	39	23	1 347	1 326	34 550
Pest megye összesen	2 228	1 279	1 590 154	1 478 461	713 714
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	16 365	11 104	8 860 415	6 349 493	541 425

16. Kereskedelem, vendéglátás, 2004

Kistérség, megye, régió	Kiskereskedelmi üzlet összesen	Ebből			Kiskereskedelmi üzlet 1000 lakosra	Vendéglátóhely	Ebből	
		élelmiszer jellegű üzlet és áruház	ruházati	vasáru-, festék-, üveg-			étterem, cukrászda	bár, borozó
			szaküzlet					
Budapest	31 962	4 829	5 606	1 704	19	8 883	6 667	948
Aszódi	489	111	65	32	14	153	106	42
Budaörsi	2 168	367	278	213	15	649	463	126
Ceglédi	1 893	412	267	124	16	532	361	146
Dabasi	656	134	91	43	15	191	122	59
Dunakeszi	1 016	208	122	89	16	369	278	75
Gödöllői	1 410	302	173	140	13	421	301	84
Gyáli	914	185	74	93	12	355	188	146
Monori	1 092	252	129	89	12	368	237	117
Nagykátai	673	145	79	60	11	210	143	58
Pilisvörösvári	1 038	169	123	124	12	344	236	85
Ráckevei	1 918	362	211	166	15	685	447	208
Szentendrei	1 115	197	130	88	15	462	379	70
Szobi	128	46	8	8	10	72	54	17
Váci	1 078	206	149	74	16	358	248	79
Veresegyházi	411	95	35	57	13	138	106	28
Pest megye összesen	15 999	3 191	1 934	1 400	14	5 307	3 669	1 340
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	47 961	8 020	7 540	3 104	17	14 190	10 336	2 288

17. Kereskedelmi szálláshelyek, 2004

Kistérség, megye, régió	Szállásférőhely ^{a)}		Eltöltött vendégéjszaka		Átlagos tartózkodási idő, éjszaka	Szobakihasználtság, %	1000 lakosra jutó férőhely
	összesen	ebből: szállodában	összesen	ebből: külföldi, %			
Budapest	43 162	33 930	6 038 611	86,2	2,6	57,1	25,4
Aszódi	228	171	8 302	11,8	1,7	12,8	6,5
Budaörsi	1 356	872	169 550	71,0	1,9	48,5	9,3
Ceglédi	295	61	13 954	16,4	2,3	31,9	2,4
Dabasi	378	162	20 349	11,7	3,7	21,1	8,7
Dunakeszi	215	40	8 190	5,1	2,5	15,0	3,4
Gödöllői	853	–	18 906	18,3	3,7	26,8	8,0
Gyáli	150	–	21 503	53,6	7,6	34,7	2,1
Monori	240	82	12 462	12,7	1,7	18,1	2,7
Nagykátai	150	–	5 250	7,2	3,5	–	2,4
Pilisvörösvári	517	189	15 285	57,1	1,5	14,9	6,2
Ráckevei	835	237	54 628	22,7	1,8	31,7	6,6
Szentendrei	2 192	1 291	132 749	21,0	2,0	29,5	30,4
Szobi	548	78	36 839	1,6	1,7	34,4	42,1
Váci	718	177	23 836	7,7	1,9	18,9	10,5
Veresegyházi	59	–	5 892	6,8	2,0	43,0	1,9
Pest megye összesen	8 734	3 360	547 695	35,7	2,0	31,0	7,7
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	51 896	37 290	6 586 306	82,0	2,5	54,0	18,3

a) Július 31-én.

18. Magán szálláshelyek, 2004

Kistérség, megye, régió	Szállásférőhely ^{a)}	Eltöltött vendégéjszaka		Átlagos tartózkodási idő, éjszaka	1000 lakosra jutó férőhely
		összesen	ebből: külföldi, %		
Budapest	2 821	94 485	58,4	4,4	1,7
Aszódi	–	–	–	–	–
Budaörsi	263	13 975	26,5	4,2	1,8
Ceglédi	195	6 669	4,5	8,3	1,6
Dabasi	20	2 398	82,6	4,3	0,5
Dunakeszi	55	7 187	13,5	1,9	0,9
Gödöllői	1 264	6 855	20,7	3,8	11,9
Gyáli	57	3 007	19,8	4,2	0,8
Monori	129	8 319	15,0	6,9	1,4
Nagykátai	52	300	0,7	4,5	0,8
Pilisvörösvári	329	4 527	38,2	5,1	3,9
Ráckevei	116	1 412	8,3	3,8	0,9
Szentendrei	1 134	19 796	28,3	2,8	15,7
Szobi	268	8 277	0,9	4,1	20,6
Váci	207	3 189	49,5	3,9	3,0
Veresegyházi	10	327	14,1	4,0	0,3
Pest megye összesen	4 099	86 238	22,5	3,6	3,6
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	6 920	180 723	41,3	4,0	2,4

a) Július 31-én.

19. Települési önkormányzatok költségvetése, 2004*

Kistérség, megye, régió	Tárgyévi bevétel ^{a)}		GFS-rendszerű bevétel ^{b)}		Tárgyévi kiadás ^{a)}		GFS-rendszerű kiadás ^{b)}	
	össze- sen, millió Ft	egy állandó lakosra, 1000 Ft	össze- sen, millió Ft	egy állandó lakosra, 1000 Ft	össze- sen, millió Ft	egy állandó lakosra, 1000 Ft	össze- sen, millió Ft	egy állandó lakosra, 1000 Ft
Budapest	311 467	185	300 128	179	304 240	181	300 198	179
Aszódi	4 687	134	4 606	132	4 730	135	4 709	135
Budaörsi	35 071	245	33 721	235	35 246	246	31 378	219
Ceglédi	23 990	198	23 512	194	24 031	199	23 762	196
Dabasi	9 132	212	8 763	204	9 023	210	8 539	199
Dunakeszi	10 993	173	8 851	139	10 416	164	10 126	159
Gödöllői	17 812	171	17 137	165	18 167	174	17 551	169
Gyáli	9 393	130	9 192	127	9 242	128	8 952	124
Monori	12 440	139	11 126	125	12 269	137	11 948	134
Nagykátai	8 170	133	8 123	133	8 117	132	8 037	131
Pilisvörösvári	12 279	148	11 266	136	12 130	146	11 819	143
Ráckevei	20 067	157	19 043	149	19 552	153	18 761	147
Szentendrei	12 052	168	10 661	149	11 895	166	11 585	162
Szobi	2 482	197	2 449	194	2 419	192	2 399	190
Váci	16 448	239	16 163	235	16 654	242	16 581	241
Veresegyházi	6 047	199	5 375	177	6 014	198	5 848	192
Pest megye összesen	201 062	178	189 989	169	199 904	177	191 994	170
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	512 530	183	490 117	175	504 144	180	492 193	175

* A fővárosi és a Pest Megyei Önkormányzat adatai nélkül.– a) Halmozódást tartalmazhat.– b) Olyan tárgyévi bevétel/kiadás, melyben nem szerepelnek a hitelműveletek.

20. Személyi jövedelemadó, 2004

Kistérség, megye, régió	Személyi jövedelemadót fizetők 1000 lakosra	Személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem	Személyi jövedelemadó	Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó, Ft
		egy állandó lakosra, Ft		
Budapest	456	841 283	230 138	504 355
Aszódi	396	492 980	87 905	222 097
Budaörsi	452	776 264	196 656	435 165
Ceglédi	382	422 895	71 384	186 720
Dabasi	388	430 073	72 601	187 263
Dunakeszi	454	746 899	177 236	390 011
Gödöllői	434	667 738	151 165	347 949
Gyáli	409	522 191	103 904	254 032
Monori	394	492 172	91 015	230 760
Nagykátai	370	399 542	62 679	169 599
Pilisvörösvári	439	750 968	193 938	441 383
Ráckevei	412	536 097	109 486	265 441
Szentendrei	446	741 824	187 119	419 600
Szobi	407	556 861	90 555	222 732
Váci	440	618 563	127 885	290 975
Veresegyházi	416	619 588	134 806	323 702
Pest megye összesen	419	597 774	130 455	311 351
KÖZÉP-MAGYAR- ORSZÁG	441	743 510	190 114	430 781

21. Oktatás, 2004

Kistérség, megye, régió	100 óvodai férőhelyre jutó beírt gyermek	Általános iskolai	Középiskolai	Általános iskolai tanuló ^{a)}	Középiskolai tanuló ^{a)}	Felsőoktatási intézmények hallgatói ^{b)}	Elvégzett átlagos osztályosztály- (évfolyam-) szám ^{c)}
		feladatellátási hely		1000 lakosra			
Budapest	94	392	380	70	63	53	10,9
Aszódi	96	11	3	95	37	–	9,0
Budaörsi	106	31	11	85	16	–	10,1
Ceglédi	105	31	13	97	34	1	9,0
Dabasi	96	14	6	96	25	–	8,7
Dunakeszi	104	14	8	86	15	–	10,1
Gödöllői	105	25	11	84	27	34	9,9
Gyáli	102	15	6	86	11	–	9,2
Monori	105	28	6	95	16	–	9,1
Nagykátai	98	18	3	97	14	–	8,7
Pilisvörösvári	100	24	11	77	23	30	10,2
Ráckevei	118	33	11	86	19	–	9,5
Szentendrei	97	23	9	81	26	–	10,3
Szobi	71	11	1	88	12	–	9,0
Váci	87	28	11	94	58	11	9,8
Veresegyházi	100	8	2	86	–	–	9,4
Pest megye összesen	102	314	112	88	23	6	9,5
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	98	706	492	78	47	34	10,4

a) Nappali tagozaton.– b) Egyetemi és főiskolai szinten, nappali tagozaton.– c) A 7 éves és idősebb népesség alapján, 2001. február 1-jén.

22. Egészségügy, szociális ellátás, 2004

Kistérség, megye, régió	Egy házi-orvosra és házi gyermek-orvosra jutó lakos	Járóbeteg-szak-ellátás rendelési órái, 1000	Működő kórházi ágy	100 bölcsődei férőhelyre jutó beírt gyermek	Öregségi nyugdíjban részesült	Önkormányzat által	
						rendszeres szociális segélyben részesítettek évi átlagos száma	nyújtott átmeneti segélyezés esetei
Budapest	1 297	5 059	22 463	120	352 408	4 792	131 157
Aszódi	1 680	26	–	107	4 634	91	1 857
Budaörsi	1 769	129	280	121	21 314	152	17 432
Ceglédi	1 650	159	902	131	17 253	843	8 213
Dabasi	1 890	44	–	–	5 428	118	24 917
Dunakeszi	1 789	61	–	138	10 243	47	1 768
Gödöllői	1 946	121	839	114	14 967	349	6 445
Gyáli	1 837	41	–	120	10 602	221	1 816
Monori	1 850	65	–	111	12 602	325	3 857
Nagykátai	1 863	46	–	–	8 548	319	6 514
Pilisvörösvári	1 735	51	–	117	12 384	97	2 377
Ráckevei	1 679	95	38	145	18 128	222	7 604
Szentendrei	1 740	56	692	132	10 753	122	3 644
Szobi	1 625	12	–	–	2 321	59	1 939
Váci	1 592	116	820	104	11 400	142	6 845
Veresegyházi	2 264	25	20	–	4 113	20	1 075
Pest megye összesen	1 770	1 047	3 591	124	164 901 ^{a)}	3 129	96 303
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	1 453	6 107	26 054	121	517 098	7 922	227 460

a) Ismeretlen lakóhelyűekkel együtt.

23. Lakáshelyzet, 2004

Kistérség, megye, régió	Lakás-állomány	100 lakásra jutó lakos	Az épített lakások				2000–2004 között épült lakások a 2004. évi lakásállomány %-ában	100 épített lakásra jutó megszünt lakás
	december 31.		száma	ebből: 4 és több szobás, %	átlagos alapterülete, m ²	10 000 lakosra		
Budapest	844 469	201	10 152	20,4	71	60	3,6	6
Aszódi	12 080	292	103	41,7	112	29	3,6	3
Budaörsi	53 202	276	1 331	58,4	130	92	10,6	7
Ceglédi	48 621	251	475	33,3	86	39	4,0	16
Dabasi	15 643	278	131	68,7	109	30	4,3	2
Dunakeszi	23 492	274	628	60,4	106	99	9,0	7
Gödöllői	36 719	291	821	53,1	116	77	8,0	3
Gyáli	26 419	278	484	66,5	105	66	6,0	6
Monori	31 481	288	553	52,6	102	61	6,8	9
Nagykátai	23 755	259	245	42,9	94	40	4,3	17
Pilisvörösvári	30 133	282	903	60,4	159	108	10,9	2
Ráckevei	46 310	276	1 199	50,9	102	95	9,2	3
Szentendrei	26 291	278	602	48,5	111	84	8,6	3
Szobi	5 256	247	20	45,0	120	15	1,6	5
Váci	26 068	263	251	51,8	117	37	4,6	9
Veresegyházi	10 896	291	444	65,5	115	143	15,5	1
Pest megye összesen	416 366	275	8 190	54,7	116	72	7,5	6
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	1 260 835	225	18 342	35,7	91	65	4,9	6

24. Lakások és lakott üdülők komfortossága, 2001. február 1.

Kistérség, megye, régió	Lakás és lakott üdülő	Ebből					szükség és egyéb lakás
		összkomfortos	komfortos	félkomfortos	komfort nélküli		
		aránya, %					
Budapest	820 977	60,8	29,4	3,7	2,7	3,4	
Aszódi	11 760	48,2	30,3	7,1	10,6	3,8	
Budaörsi	49 297	71,4	13,4	3,6	5,1	6,6	
Ceglédi	47 507	36,0	26,6	7,3	22,1	8,1	
Dabasi	15 219	40,0	33,7	7,4	12,4	6,5	
Dunakeszi	21 928	69,0	18,2	3,1	4,1	5,5	
Gödöllői	34 495	55,2	30,5	3,9	5,8	4,5	
Gyáli	25 235	53,4	22,0	5,8	10,2	8,7	
Monori	29 920	47,7	24,4	6,3	13,7	7,8	
Nagykátai	23 151	35,8	30,3	6,8	20,2	7,0	
Pilisvörösvári	27 448	68,2	15,9	3,9	5,6	6,3	
Ráckevei	43 037	50,8	27,9	4,6	9,3	7,3	
Szentendrei	24 565	66,9	19,0	3,4	5,3	5,5	
Szobi	5 202	30,1	38,4	6,4	19,3	5,7	
Váci	25 279	54,3	29,3	4,9	6,4	5,1	
Veresegyházi	9 483	56,1	21,6	4,1	10,1	8,1	
Pest megye összesen	393 526	53,8	24,1	5,1	10,4	6,6	
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	1 214 503	58,6	27,7	4,2	5,2	4,4	

25. Közműellátás, 2004

Kistérség, megye, régió	Vezetékes gázt fogyasztó háztartások a lakásállomány %-ában	Közüzemi vízhálózatba	Közüzemi szennyvízcsatornahálózatba	Egy km közüzemi vízvezeték hálózatra jutó közüzemi szennyvízcsatornahálózat, m	Egy háztartási fogyasztóra jutó évi fogyasztás		Egy lakosra jutó évi vízfogyasztás ^{a)} , m ³
		bekapcsolt lakás, %			vezetékes gáz, m ³	villamos energia, kWh	
Budapest	86,7	98,5	95,0	1 045	1 132	2 274	63
Aszódi	85,8	90,0	68,2	748	2 134	3 469	29
Budaörsi	90,1	97,1	49,0	528	2 046	3 170	45
Ceglédi	69,0	82,7	39,1	415	1 697	2 189	22
Dabasi	80,3	86,1	59,5	1 129	1 777	2 736	31
Dunakeszi	96,2	96,5	65,7	673	1 943	2 591	44
Gödöllői	90,5	98,8	53,9	672	2 088	1 809	38
Gyáli	84,9	90,0	61,8	1 069	2 231	2 203	30
Monori	82,1	78,6	44,5	1 039	2 245	2 405	27
Nagykátai	71,8	91,9	6,6	27	2 034	2 411	29
Pilisvörösvári	85,7	92,6	63,9	809	2 473	1 764	48
Ráckevei	90,8	94,6	62,2	912	1 896	3 622	39
Szentendrei	79,5	94,8	68,1	602	2 222	1 862	47
Szobi	45,1	90,5	31,3	412	2 316	1 402	29
Váci	78,2	96,5	68,1	486	1 645	1 881	36
Veresegyházi	99,2	95,0	33,0	394	2 009	1 572	42
Pest megye összesen	83,6	91,8	52,5	656	2 030	2 443	37
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	85,7	96,3	81,0	797	1 418	2 339	52

a) Háztartásoknak szolgáltatott víz.

26. Személygépkocsi, telefon, kábeltelevízió, 2004

Kistérség, megye, régió	Személygépkocsi	Távbeszélőfővonal	Ebből		1000 lakosra jutó		Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakás a lakásállomány %-ában
			lakáson felszerelt	ISDN-vonal	személygépkocsi	távbeszélőfővonal	
Budapest	602 114	979 410	609 547	247 702	355	577	60
Aszódi	9 585	8 206	6 809	794	272	233	9
Budaörsi	56 978	58 954	40 549	13 986	388	401	33
Ceglédi	30 032	33 832	27 871	3 748	246	277	33
Dabasi	13 702	12 404	10 517	822	315	285	54
Dunakeszi	22 905	20 821	16 393	2 674	356	323	56
Gödöllői	35 679	32 405	23 551	5 838	333	303	35
Gyáli	24 721	21 593	17 607	2 422	336	294	60
Monori	24 091	24 414	20 738	1 670	266	269	60
Nagykátai	14 355	15 589	13 872	730	233	254	50
Pilisvörösvári	28 745	31 518	23 215	6 022	338	371	44
Ráckevei	44 005	34 319	26 321	4 870	345	269	13
Szentendrei	25 777	30 125	22 346	5 602	353	412	38
Szobi	2 858	3 628	2 992	284	220	279	–
Váci	20 950	21 418	16 909	2 354	306	313	51
Veresegyházi	13 928	8 756	6 963	1 192	439	276	33
Pest megye összesen	368 311	357 982	276 653	53 008	322	313	39
KÖZÉP-MAGYAR-ORSZÁG	970 425	1 337 392	886 200	300 710	342	471	53

FÜGGELÉK

A kistérségek fejlettsége vizsgálatának módszeréről

A területi kutatásokban egyre tágabb tere van a matematikai-statisztikai módszereknek. Részben újra felfedezünk már korábban alkalmazott eljárásokat, részben új, térinformatikát is ötvöző alkalmazásokkal élünk, illetve összetett modellek adaptálásán is dolgoznak a kutatók.

Vizsgálataink elsősorban a komplex területi fejlettség, a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális helyzet feltárására irányultak, legyen szó régiókról, megyékről, kistérségekről vagy akár településekről. Az utóbbi évtized komplex fejlettségi vizsgálataiban a matematikai-statisztikai eljárások alkalmazása mellett jelentős szerepet kaptak a hagyományos statisztikai eljárások is. Ez utóbbiak elsősorban azokban az elemzésekben domináltak, amelyekben a hátrányos helyzetű térségek és/vagy települések körének a meghatározása volt a cél, azok felzárkóztatásának segítése érdekében.

Adódott ez abból is, hogy az eredmények felhasználói részéről igény volt a számítások széles körű reprodukálhatósága, amely a matematikai statisztikai eljárások esetében nem biztosítható.

A kistérségek típusainak meghatározásához ez esetben nem használtunk matematikai statisztikai eljárást. Nem használtuk ugyanakkor a kedvezményezett térségek lehatárolásához a területfejlesztésben érdekelt minisztériumok, kutatók által kialakított, konszenzusos mutatószámokat és klasszifikációt sem. Ez utóbbi esetében ugyanis ismét „köztes” állapot van. A 24/2001. (IV. 20.) OGY. határozat alapján, a kistérségi rendszer változása miatt megismételt, jelenleg érvényes lehatárolást ugyanis még 1999. évi adatok alapján végeztük el, s az alkalmazott 19 mutató, értelemszerűen, nem tartalmazta a 2001. évi népszámlálás adatait. A 168 kistérségre, 2002. évi és 2003. évi mutatókkal, ideértve a 2001. évi népszámlálásból nyerhető friss információkat, már végeztünk kísérleti számításokat egy új, a kedvezményezett térségek lehatárolásánál alkalmazható eljárásokat tartalmazó Országgyűlési Határozathoz. Ezek a javaslatok azonban még csak tervezetként léteznek.

Tipizálták ugyanakkor a kistérségeket a 2005. decemberében elfogadott új Országos Területfejlesztési Konceptió háttéranyagai, külön vizsgálva a gazdasági és a társadalmi fejlettséget. A vizsgálatok ugyanakkor még a 2002. évre vonatkoztak, s módszerükben számottevően eltértek a KSH korábbi, egyszerű eljárásától.

Munkánk során a területfejlesztési-statisztikai kistérségek 168 egységből álló új rendszerét használjuk.

A kistérségek fejlettségi típusainak meghatározásához, a 2000. évi vizsgálatunkhoz hasonlóan, a gazdasági-társadalmi helyzetüket és fejlődésüket jól jellemző kilenc mutatót alkalmaztunk:

- 1. A befektetett külföldi tőke egy lakosra jutó értéke, 2004*
- 2. Személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy lakosra, 2004*
- 3. Személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy lakosra, 2004/1992*
- 4. Működő gazdasági szervezetek ezer lakosra jutó száma, 2004*
- 5. Működő gazdasági szervezetek száma, 2004/1996*
- 6. Munkanélküliek aránya, 2004*
- 7. Vándorlási különbözet ezer lakosra jutó száma, 1990-2004*
- 8. Távbeszélő főállomások ezer lakosra jutó száma, 2004*
- 9. Személygépkocsik száma ezer lakosra, 2004*

A felsorolt mutatók kiválasztása korántsem esetleges. Törekedtünk arra, hogy a változók azonosak legyenek a korábban végzett hasonló vizsgálatunkhoz, a statikus viszonyszámok a lehető legfrissebbek legyenek, s a dinamikus viszonyszámok lehetőleg az átmenet második periódusát és az új évtized elejét fogják át. Ezekkel a mutatókkal kívántuk mérni a térségi munkavállalók munkaerő-piaci és jövedelmi helyzetét, a jövedelmi pozícióik változását, a gazdasági fejlődést leginkább befolyásoló külföldi működő tőke jelenlétét, s a vállalkozói szféra aktivitását, alkalmazkodási készségét.

A vidéki átlaghoz való viszonyítást nem szükséges részletesen indokolni. A főváros kiugróan magas súlya annyira megemeli az országos átlagot, hogy annak alkalmazása nem adna értékelhető eredményt.

Az alkalmazott jelzőszámok alapján öt összevont fejlettségi térségtípust alakítottunk ki: „dinamikusan fejlődő” térségeknek neveztük azokat, ahol a jelzőszámok zöme több mint 10%-kal meghaladja a vidéki átlagot, a „fejlődő” térségek azok, ahol a mutatók zöme a vidéki átlag felett van, de annak mértéke nem haladja meg a 10%-ot. A „felzárkózó” térségek azok, ahol a mutatók zöme közelíti a vidéki átlagot, s a növekedés jeleit is mutatják, a „stagnáló” térségek azok, ahol a vidéki átlagtól való elmaradás a jelzőszámok zöménél eléri, illetve közelíti a 10%-ot, a „lemaradó” térségek esetében a jelzőszámok zöménél a vidéki átlagtól való elmaradás legalább 15%.

A Pest megyei területfejlesztési-statisztikai kistérségek településjegyzéke

Aszódi kistérség:

Aszód
Bag
Domony
Galgahévíz
Hévízgyörk
Iklad
Kartal
Tura
Verseg

Budaörsi kistérség:

Biatorbágy
Budaörs
Diósd
Érd
Herceghalom
Pusztazámor
Sóskút
Százhalombatta
Tárnok
Törökbálint

Ceglédi kistérség:

Abony
Albertirsa
Cegléd
Ceglédbercel
Csemő
Dánszentmiklós
Jászkarajenő
Kocsér
Kőröstetlen
Mikebuda
Nagykörös
Nyársapát
Tápiószőlős
Törtel
Újszilvás

Dabasi kistérség:

Dabas
Hernád
Inárcs
Kakucs
Örkény
Pusztavacs
Táborfalva
Tatárszentgyörgy
Újhartyán
Újlengyel

Dunakeszi kistérség:

Dunakeszi
Fót
Göd

Gödöllői kistérség:

Csömör
Dány
Gödöllő
Isaszeg
Kerepes
Kistarcsa
Mogyoród
Nagytarcsa
Pécel
Szada
Vácszentlászló
Valkó
Zsámbok

Gyáli kistérség:

Alsónémedi
Bugyi
Felsőpakony
Gyál
Ócsa
Üllő
Vecsés

Monori kistérség:

Bénye
Csévharaszt
Ecser
Gomba
Gyömrő
Káva
Maglód
Mende
Monor
Nyáregyháza
Péteri
Pilis
Sülysáp
Úri
Vasad

Nagykátai kistérség:

Farmos
Kóka
Nagykátai
Pánd
Szentlőrinc-kátai
Szentmártonkátai
Tápióbcské
Tápiógyörgye
Tápióság
Tápiószecső
Tápiószele
Tápiószentmárton
Tóalmás

Pilisvörösvári kistérség:

Budajenő
Budakeszi
Nagykovácsi
Páty
Perbál
Pilisborosjenő
Piliscsaba
Pilisjászfalu
Pilisszántó
Pilisszentiván
Pilisvörösvár
Remeteszőlős
Solymár
Telki
Tinnye
Tök
Üröm
Zsámbék

Ráckevei kistérség:

Apaj
Áporka
Délegyháza
Dömsöd
Dunaharaszti
Dunavarsány
Halásztelek
Kiskunlacháza
Lórév
Majosháza
Makád
Ráckeve
Szigetbecse
Szigetcsép
Szigethalom
Szigetszentmárton
Szigetszentmiklós
Szigetújfalu
Taksony
Tököl

Szentendrei kistérség:

Budakalász
Csobánka
Dunabogdány
Kisoroszi
Leányfalu
Pilisszentkereszt
Pilisszentlászló
Pócsmegyer
Pomáz
Szentendre
Szigetmonostor
Tahitótfalu
Visegrád

Szobi kistérség:

Bernecebaráti
Ipolydamásd
Ipolytölgyes
Kemence
Kóspallag
Letkés
Márianosztra
Nagybörzsöny
Perőcsény
Szob
Tésa
Vámosmikola
Zebegény

Váci kistérség:

Acsa
Csörög
Csővár
Galgagyörk
Kismaros
Kisnémedi
Kosd
Nagymaros
Penc
Püspökhátvan
Püspökszilágy
Rád
Szokolya
Sződ
Sződliget
Vác
Vácduka
Váchartyán
Verőce

Veresegyházi kistérség:

Csomád
Erdőkertes
Galgamácsa
Őrbottyán
Vácegres
Váckisújfalu
Vácrátót
Veresegyház

Módszertani megjegyzések

A 244/2003. (XII. 18.) kormányrendelet a kistérség fogalmáról az alábbiak szerint fogalmaz:

- A kistérség területfejlesztési-statisztikai területi egység, amely a közigazgatás területi feladatainak ellátásához szükséges illetékességi területek megállapításának is alapja.
- A területfejlesztési-statisztikai kistérség (továbbiakban: kistérség) földrajzilag összefüggő területi egység, amelyet a hozzá sorolt települések teljes közigazgatási területe alkot, továbbá amelynek határai e települések közigazgatási határai által meghatározottak.
- A kistérségek területe teljes mértékben és ismétlésmentesen lefedi az ország területét, és illeszkedik a területfejlesztési-statisztikai régió, a megye, valamint más kistérség határaihoz.
- A kistérségek területe, határa vagy más sajátossága nem érinti az önkormányzatok társulási szabadságát.

A statisztikai kistérségi rendszer a lakosság alap- és középfokú ellátásának kapcsolatrendszerét kifejező vonzáskörzet; az együtt élő, az egymásra utalt települések területi egysége.

A kistérségek a „centrum-periféria” elvén meghatározott területi egységek, a megyénél kisebb térségek fejlettségét, ellátási viszonyait, azok időbeli változását és egymással való összehasonlítását bemutató elemzések statisztikai alapegységei. A statisztikai kistérségi rendszernek ez az alapfunkciója, és csak emellett szolgálhatja más irányú célok megoldását.

A centrum–periféria elv érvényesítésével a vonzáskörzetek különböző méretűek lehetnek, a vonzáskörzetek meghatározásánál nem lehet követelmény a népességszám szerinti arányos eloszlás.

Az adatokat a 2004. január 1-jei közigazgatási állapotnak megfelelően közöljük. Valamennyi népességadat – ahol külön nem jelöltük – és népességre vetített mutató a lakónépességre vonatkozik.

Az állapotadatok, ha más megjegyzés nincs, december 31-re vonatkoznak.

A részadatok összegei – kerekítések miatt – eltérhetnek az összesen adattól.

Az egyes adatok, mutatók tartalmára vonatkozó bővebb információ, módszertani útmutató található a megyei évkönyvekben és a Területi statisztikai évkönyvben.

JELMAGYARÁZAT

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. Az adat nem ismeretes.
- 0,0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.